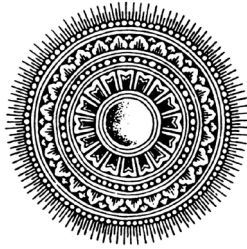

สัมมาศรัทธา

พระอาจารย์ทูล ขิปปปณโณ

สัมมาศรัทธา

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ

คำปรารภ

หนังสือ “สัมมาศรัทธา” ที่เราจะได้อ่านต่อไปนี้ ความหมายในหนังสือเล่มนี้จะให้พวกเราได้รับรู้ในความหมายว่า สัมมา หมายถึง ความชอบธรรม ศรัทธา หมายถึงความเชื่อถือ ความชอบธรรมที่จะให้เกิดความเชื่อได้นั้น เราต้องศึกษาหาความจริง ให้รู้เห็นในหลักความจริงที่เรียกว่า สัจธรรม เรื่องนั้นต้องเป็นไปในอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จึงเรียกว่าความเห็นที่ชอบธรรม เป็นความเห็นที่เชื่อได้อย่างมั่นใจ การที่จะรู้เห็นความชอบธรรมได้นี้ ต้องรู้เห็นในสติปัญญาและรู้เห็นในเหตุในผลที่เป็นจริง ของทุกสิ่งมันมีความชอบธรรมอยู่ในตัวมันเอง เมื่อเรามาเข้าใจในความชอบธรรมที่เป็นจริงอย่างนี้ จะมีความเชื่อมั่นว่าเรามีศรัทธาที่มีความหนักแน่น จึงเป็นศรัทธาญาณสัมปยุต เป็นความเชื่อที่มีเหตุผล เพราะได้ผ่านขั้นตอนในการพิจารณาด้วยปัญญามาแล้ว เพราะสัมมาดังกล่าวนี้อาจมาจาก ทิฏฐิ หมายถึงความเห็น เห็นผิดเราก็มอง เห็นถูกเราก็มอง ความเห็นผิดเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ความเห็นถูกเป็นเหตุให้เกิดความสุข เราก็มองได้เลือกเอาแต่ความเห็นถูกเพียงอย่าง

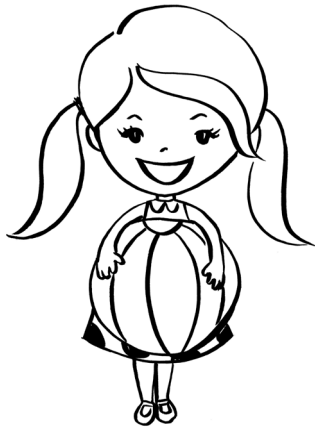
เดียวได้ ถ้าไม่เข้าใจในความเห็นผิดและไม่เข้าใจในความเห็นถูก จะหาเอาหลักสัมมาในความชอบธรรมไม่ได้เลย

ฉะนั้น ขอให้ทุกท่าน เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้ ควรจะอ่านอยู่บ่อยๆ อ่านแต่ละครั้งต้องใช้ปัญญาพิจารณาในเหตุผลไปด้วย และให้รู้จักการน้อมเข้ามาหาตัวเองว่า เรามีความบกพร่องที่ตรงไหน ตรงไหนที่เป็นจุดอ่อนของเรา เราก็คouldได้แก้ไขตัวเองให้เข้าไปในความถูกต้องชอบธรรม เราจะมี ความเชื่อมั่นในตัวเองได้ว่า เราจะแก้ปัญหาในตัวเองได้ ด้วยสติปัญญาของตัวเอง จึงเรียกว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งของตนได้” ต่อไปขอให้ทุกท่านได้อ่านหนังสือสัมมาศรัทธา นี้ เพื่อเป็นอุบายในการแก้ปัญหาของตัวเองให้หมดไป และขอให้ทุกท่านจงมีความเจริญในทางธรรมตลอดไปชั่วกาลนานเทอญ

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ

สารบัญ

สัมมาศรัทธา	๑
การฝึกให้ปัญญาเกิด	๒๘
สมาธิมี ๓ วิธี	๓๔
สมาธิที่เป็นหลักสากลทั่วไป	๓๕
มิจฉาสมาธิ	๔๒
สัมมาสมาธิ	๔๗
สุตมยปัญญา	๕๘
จินตามยปัญญา	๖๙
จินตามยปัญญา เป็นปัญญาระดับกลาง	๗๔
ภาวนามยปัญญา	๙๙
สมณะ หมายถึง การทำสมาธิ	๑๑๕
วิปัสสนา หมายถึง การใช้ปัญญา	๑๒๘
คำสอนของพระพุทธเจ้ามีหลายหมวดหมู่	๑๓๓
บทส่งท้าย	๑๔๑

สัมมาศรัทธา

หนังสือ “สัมมาศรัทธา” ที่ท่านอ่านอยู่ในขณะนี้ เป็นอุบายวิธีปลูกความสำนึกให้แก่ตัวเราเอง เพราะตามปกติคนเรามีความเชื่ออยู่ในตัวอยู่แล้ว บางทีก็เป็นความเชื่อที่ถูก บางทีก็เป็นความเชื่อที่ผิด เพราะเป็นความเชื่อมาจากความเห็น ถ้าความเห็นถูกก็มีความเชื่อที่ถูก ถ้ามีความเห็นผิดก็มีความเชื่อผิดไปด้วย การเชื่อในความเห็นจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ

ฉะนั้น จึงควรฝึกปัญญาไว้ให้ดี เพื่อนำปัญญาที่เราฝึกมาแล้วนำมาแยกความเห็นผิดและความเห็นถูกออกจากกัน ใช้ปัญญาพิจารณาว่า ความเห็นผิดให้ผลเป็นอย่างไร ความเห็นถูกให้ผลเป็นอย่างไร ถ้าเข้าใจในผลแห่งความเห็นผิดและความเห็นถูกชัดเจนแล้ว เราก็จะสลัดความเห็นผิดนั้นออกไปจากใจได้ เราจะ

เลือกเฟ้นเอาแต่ความเห็นถูกเพียงอย่างเดียว ถ้าใจมีความตั้งมั่น อยู่ในความเห็นถูกนี้ได้แล้ว ครัทธาความเชื่อก็จะมีพลังที่มั่นคง จะไม่หลงเชื่อในความเห็นผิดอีกต่อไป นี่คือการวางพื้นฐาน การปฏิบัติในขั้นเริ่มต้น

ถ้าวางฐานขั้นเริ่มต้นไม่ถูกต้อง การปฏิบัติต่อไปจะมีปัญหา แน่นอน นั่นคือความเห็นผิดที่ฝังอยู่ภายในใจมานาน ความเห็นผิด นี้จะทำให้ใจฝักใฝ่ในความเห็นผิดอยู่ตลอดเวลา ถ้าปัญญาไม่ดี จะปกป้องใจจากความเห็นผิดนี้ไม่ได้เลย และใจก็มีความเคยชิน ต่อความเห็นผิดนี้อยู่แล้ว ความเห็นที่เป็นสัมมาทิฏฐิ ความถูกต้อง ในสังขารธรรม ใจยังไม่รู้เลย เหมือนกับว่าสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบ นี้เป็นของใหม่ ใจยังไม่เคยรับรู้มาก่อน จึงจำเป็นที่ปัญญาต้องนำ สังขารธรรมความจริงนี้มาอบรมใจสอนใจอยู่บ่อยๆ จึงเรียกว่าปัญญา นำธรรมะเข้าสอนใจอยู่เสมอ ต้องหาเหตุผลข้อมูลที่ผิดที่ถูก เปิดเผยความจริงให้ใจได้รู้

มิใช่ว่าจะเอาความรู้ในตำรามาสอนใจ เพียงเท่านั้นยังไม่พอ เพราะความรู้ที่จำมาจากตำรานั้นยังหยาบอยู่ เหมือนกับน้ำมัน ที่ดูดขึ้นมาจากใต้ดิน จะนำมาใส่เครื่องยนต์ต่างๆ ยังไม่ได้ ต้องเอาน้ำมันที่หยาบนั้นมากลั่นกรอง แยกออกมาเป็นน้ำมัน

จริงๆ จึงจะนำมาใส่เครื่องยนต์ได้ นี่ฉันใด ความรู้ที่จำมาจากตำรา จะนำมาสวดสารถายให้เกิดความแยกคางหายความสงสัย ไม่ได้ ต้องเอาความรู้นั้นแหละมากั่นกรองให้เป็นปัญญา แล้วจึงนำปัญญาที่กั่นกรองแล้วนำมาประกอบกันกับสังขาร ที่เป็นจริง แล้วนำเข้าไปอบรมใจสอนใจ ถ้าทำอย่างนี้ได้จึงจะเป็น ผลดี ใจก็จะได้รับข้อมูลที่เป็นจริงจากปัญญาได้อย่างถูกต้อง

ใจเหมือนกับเด็กยังไม่รู้เดียงสา มือจับได้สิ่งใดก็จะเอา เข้าปากทั้งหมด ของที่ควรหรือไม่ควร ทาธุไม่ นี่ฉันใด ใจที่มีตัว มิจฉาทิฏฐิความเห็นผิดที่ฝังอยู่ ต้องเป็นไปตามความอยากทั้งนั้น ความอยากทางดี ความอยากทางไม่ดี ทาธุไม่ นี่เองใจจึงถูกค้นหา คือความอยากฝ่ายต่ำ เข้ามาครอบงำปิดอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่เป็นจริงในสังขารเป็นอย่างไรก็ยังไม่รู้ จึงเรียกว่า โมหะ ใจหลง ตามความอยากอยู่เรื่อยไป ใจไม่รู้ความจริงนี่เองจึงเรียกว่า อวิชชา คือความไม่รู้จริง ความไม่รู้จริงเห็นจริงนี้เอง จึงทำให้ใจเกิดความหลง เมื่อใจหลงในความเป็นจริง จึงเกิดความเข้าใจผิด ค้นหาคือความอยากจึงได้เกิดขึ้นภายในใจ ความอยากนี้เอง จึงเป็นตัวก่อให้เกิดมิจฉาทิฏฐิความเห็นผิดได้เกิดขึ้นที่ใจ ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติต้องใช้ปัญญาเข้าแก้ไข เพื่อให้ใจได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง

สทุธา ภาณ สมฺปยุตฺ ๕ ครัทธาความเชื่อในสิ่งใดต้องใช้ ปัญญาพิจารณาดูให้ละเอียด ถูกต้องตามความเป็นจริงให้ ชัดเจน รู้ทั้งเหตุและผลว่ามีปัจจัยเกี่ยวข้องกันอย่างไร มิใช่ว่า จะเชื่อไปเสียทั้งหมดโดยขาดการไตร่ตรอง เพราะตามปกติแล้ว ความเชื่อย่อมมีอยู่กับตัวเองเป็นนิสัย ถ้าความเชื่อขาดปัญญา รอบรู้แล้ว ความเชื่อนั้นก็จะกลายเป็นมิจฉาทิฏฐิไปโดยไม่รู้ตัว ถ้าหากมีปัญหาเป็นองค์ประกอบอยู่กับความเชื่ออย่างมีเหตุผล แล้ว ความเชื่อนั้นก็จะเป็นสัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบถูกต้อง ตามหลักความเป็นจริง

ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติอย่าเอาความเชื่อเข้าข้างตัวเองว่าถูกต้อง ไปเสียทั้งหมด อย่าเอาความเชื่อมาเป็นอัตตา ไม่ยอมฟังเหตุผล ของผู้อื่น ปล่อยให้คนอื่นติติงในความเชื่อของเราได้ อย่าไป ผูกขาดว่าความเชื่อเราถูกต้องไปเสียทั้งหมด ความเชื่อนี้เปรียบ เหมือนเส้นทางของชีวิต ความเชื่อจะผิดจะถูกนั้นมาจากความเห็น เป็นต้นเหตุ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “ก่อนปักใจเชื่อในสิ่งใด เอาสิ่งนั้นมาพิจารณาให้เกิดความแยบคายก่อนจึงเชื่อใน ภายหลัง” ว่าความเชื่อนั้นเป็นสัมมาทิฏฐิ เป็นความเชื่อที่ถูกต้อง หรือไม่ หรือเป็นความเชื่อที่เป็นมิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิดในหลัก

ความเป็นจริง ให้ชัดเจน จึงเป็นความเชื่อที่มีเหตุผลมารองรับ
ที่ถูกต้อง

ความเชื่อในสิ่งใด ถ้าไม่มีปัญญาเป็นองค์ประกอบเอาไว้
ใจก็จะเป็นนิสัยเชื่ออะไรมีแต่ความมกมาย อะไรถูกใจชอบใจก็จะ
เชื่อไปเสียทั้งหมด ถ้าสิ่งไม่ถูกใจไม่ชอบใจจะไม่เชื่อในสิ่งนั้นๆ
จึงเป็น สหธา วิปยุต เป็นความเชื่อถือที่ขาดจากเหตุผล จึงเกิด
ความเชื่ออย่างผิดๆ เกิดขึ้นภายในใจโดยไม่รู้ตัว

ในยุคนี้สมัยนี้ จึงเกิดลัทธินิยมขึ้นมามากมาย ก็เพราะ
ความเห็นเป็นต้นเหตุ ใครมีความเห็นเป็นอย่างไร ก็เชื่อใน
ความเห็นของตัวเองว่าต้องเป็นอย่างนี้ เมื่อความเห็นแต่ละกลุ่ม
แต่ละบุคคลเห็นไม่ตรงกัน ต่างฝ่ายก็เชื่อมั่นในความเห็นของ
ตัวเองว่าถูกต้อง จึงได้ตั้งขมรมขึ้นมา อาศัยความเห็นของตัวเอง
เป็นหลักในการอบรมสั่งสอนในกลุ่มของตน เมื่อมีหลายกลุ่ม
เกิดขึ้น การสอนก็มีความแตกต่างกันไป ใครก็ว่าได้รับข้อมูล
แนวทางปฏิบัติมาดี มีครูอาจารย์อบรมสั่งสอนมาแล้วอย่างถูกต้อง
แต่ละกลุ่มก็มีความเชื่อในความเห็นของตัวเองว่าถูกต้อง จึงได้เกิด
ความเห็นไม่ตรงกัน ทั้งที่ธรรมเป็นหมวดเดียวกัน แต่ก็ตีความหมาย
ไปคนละอย่างกัน

เช่น วิปัสสนา การตีความในวิปัสสนาก็มีความเห็นที่แตกต่างกันไป ใครก็มีความมั่นใจว่าตัวเองได้ศึกษามาดี ตรงต่อแนวทางมรรคผลนิพพาน แล้วเขียนเป็นตำราออกมาให้คนได้อ่านกัน คนที่อ่านก็ไม่เข้าใจ ตำราว่าอย่างไรก็เชื่อไปตามตำรานั้นๆ อย่างฝังใจ หากแต่ละคนแต่ละกลุ่มเขียนในคำว่าวิปัสสนาออกมาไม่เหมือนกัน ผู้อ่านในตำราก็เกิดความสับสน ไม่เข้าใจว่าตำราของครูอาจารย์องค์ไหนผิดองค์ไหนถูกกันแน่

แต่บุคคลใดกลุ่มใดเชื่อมั่นในความเห็นของครูอาจารย์ของตัวเองแล้ว ก็จะไปปฏิบัติตามครูอาจารย์ของตัวเองต่อไป ถ้าได้ครูอาจารย์ที่สอนถูกในหลักปฏิบัติอันตรงต่อมรรคผลนิพพาน ก็ถือว่าท่านเหล่านั้นมีความโชคดีไป ถ้าได้อุบายจากครูอาจารย์ที่สอนผิด ผู้ปฏิบัติตามก็ผิดกันไป จะกลับตัวไม่ได้เลย ช่วยกันไม่ได้ เป็นในลักษณะตัวใครตัวมัน ฉะนั้น ความเห็นและความเชื่อจึงเป็นดาบสองคม ความเห็นความเชื่อที่เป็นสัมมาทิฏฐิที่ชอบธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ความเห็นความเชื่อที่เป็นมิฉฉาทิฏฐิที่ผิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้า

ความเห็นและความเชื่อนี้เองจึงเป็นจุดสำคัญอย่างมาก หลักการปฏิบัติ ถ้าตั้งหลักทั้งสองนี้ยังไม่มั่นคง จะเป็นปัญหาใน

การปฏิบัติเป็นอย่างมากทีเดียว ถึงจะมีความจริงจั่งในการปฏิบัติอย่างเต็มที่อยู่ที่ก็ตาม ถ้าความจริงจั่งในการปฏิบัติเป็นไปในทางที่ผิด ก็ยังมีความผิดเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว จะหาความถูกต้องไม่พบเลย ถ้าปฏิบัติมีความจริงจั่งอย่างถูกต้อง ก็ยังจะได้รับผล การปฏิบัติที่เร็วขึ้น ถ้าหากบารมีเราพร้อมแล้วในชาตินี้ ก็จะได้บรรลุนิพพานขั้นใดขั้นหนึ่งในชาตินี้อย่างแน่นอน

ฉะนั้น จงตั้งความเห็นและความเชื่อให้เป็นที่ไปตามคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ถูกต้อง ที่พวกเราเรียกกันว่ากรรมฐาน คือความมั่นคงก็ต้องเริ่มต้นในจุดนี้เอง กรรม แปลว่าการกระทำ ฐาน แปลว่าที่ตั้ง จึงเป็นความหมายว่าความเห็นและความเชื่อ จึงเป็นฐานของใจให้มีความมั่นคง ถ้ามีความมั่นคงในความเห็นที่ถูกต้องแล้ว ความเห็นผิดความเข้าใจผิดในหลักปฏิบัติธรรม ก็ไม่มี

ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงวางฐานความเห็นให้เป็นที่ สัมมาทิฎฐิ ปัญญาความเห็นชอบในเบื้องต้น จนมีความเชื่อมั่นภายในใจว่า ความเห็นเป็นสัมมาทิฎฐิที่ถูกต้องชอบธรรม สัมมาสังกัปปो การใช้ความคิดมาดำริตริตรองพิจารณาในสิ่งใด ก็เป็นที่ไปตามหลักความจริงในอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทั้งหมด

และมีความเชื่อมั่นในปัญญาของตัวเอง ใจก็มีความรู้เห็นตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน ถ้าเริ่มต้นเป็นไปในลักษณะอย่างนี้ การปฏิบัติจะไม่มี ความผิดแต่อย่างใด นี่เป็นแนวทางเดิมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเอาไว้ในสมัยครั้งพุทธกาล ในยุคนั้นจึงมีพุทธบริษัทได้บรรลุมรรคผลเป็นอริยบุคคลเป็นจำนวนมาก

ความแตกต่างกันในภาคปฏิบัติ ในสมัยครั้งพุทธกาลกับยุคปัจจุบันนี้มีความแตกต่างกันอยู่มาก ก็เพราะครูอาจารย์ ผู้ตีความหมายในหมวดธรรมมาไม่เหมือนกัน หลายสำนักตีความหมายว่าต้องเริ่มต้นจากการทำสมาธิ เมื่อทำสมาธิให้จิตมีความสงบดีแล้วปัญญาจะเกิดขึ้น ความเห็นเป็นอย่างไรเอง จึงไม่ถูกต้องตามคำสอนที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเอาไว้

ถ้าได้อ่านประวัติของพระพุทธเจ้าก่อนที่พระองค์จะออกผนวช พระองค์ออกผนวชเนื่องจากความคิดทางปัญญาก่อนทั้งนั้น เมื่อพระองค์ทรงเห็นคนแก่ คนเจ็บป่วยไข้ คนตาย พระองค์ทรงใช้ความคิดทางปัญญานี้ทั้งนั้น จนจิตของพระองค์เกิดความสลดสังเวชขึ้นมา พระองค์ทรงพิจารณาด้วยพระปัญญารู้เห็นว่า ความแก่ ความเจ็บป่วย ความตาย เนื่องมาจากการเกิดทั้งนั้น

พระองค์ทรงใช้พระปัญญาพิจารณาต่อไปว่า การเกิดมีอะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยทำให้เกิด เมื่อพระองค์ทรงใช้พระปัญญาพิจารณาในจุดนี้อยู่ พระองค์ไม่ทราบเลยว่ามีเหตุปัจจัยอะไร พระองค์ทรงใช้พระปัญญาพิจารณาทบทวนหาเหตุที่ทำให้เกิดนี้ พระองค์ไม่ทรงทราบว่า มีเหตุอะไร แต่ทรงมั่นพระทัยว่า ถ้าเกิดขึ้นมาได้ ต้องมีวิธีดับเหตุในการเกิดนี้ได้ ทุกอย่างมันต้องมีการแก้กันได้

พระองค์ทรงนึกขึ้นได้ที่เห็นสมณะคือนักบวช พระองค์ทรงดำริพิจารณาว่า ถ้าได้ผนวชเหมือนสมณะนั้น จะต้องค้นพบวิธีดับความเกิดได้แน่นอน นี่เองพระองค์ทรงตัดสินใจออกผนวชเพื่อจะค้นหาวิธีมาดับความเกิดให้ได้ นี่เป็นความเห็นเป็นสัมมาทิฏฐิในขั้นเริ่มต้น และก็เชื่อมั่นว่าต้องค้นพบเหตุที่ทำให้เกิดอย่างแน่นอน จากนั้นพระองค์ก็ทรงตัดสินใจออกผนวชเพียงเท่านี้พวกเราก็พอจะเข้าใจ

ในช่วงนั้นพระองค์ยังไม่ทรงทราบในวิธีทำสมาธิแต่อย่างใด แต่ปัญญาความเห็นชอบได้เกิดขึ้นก่อนแล้ว จะให้พระองค์ไปทรงนึกคำบริกรรมทำสมาธิให้จิตสงบอย่างนั้น เข้าฌานอย่างนี้ พระองค์ยังไม่ทรงทราบเลยว่าสมาธิเป็นอย่างไร หากมีคำถามว่า

ในขณะที่พระองค์ทรงพิจารณาด้วยพระปัญญาอยู่นั้นเป็นสมาธิหรือไม่ ก็ตอบว่าเป็นสมาธิได้ แต่ก็ยังเป็นสมาธิความตั้งใจมั่น สมาธิความตั้งใจมั่นนี้เป็นโดยธรรมชาติในตัวมันเอง ความตั้งใจ เรียกว่าสมาธิความตั้งใจมั่น การคิดพิจารณาหาเหตุผลอยู่นั้น เป็นปัญญา เป็นอันว่าสมาธิความตั้งใจมั่นกับปัญญามีอยู่ในขณะเดียวกันหนุนกันไปในตัว จึงเป็นพลัง ๒ อย่าง ทำงานพร้อมกันและโยงถึงกัน ที่พูดกันอยู่ว่า “ปัญญาหนุนสมาธิ” “สมาธิหนุนปัญญา” ก็เป็นในลักษณะนี้ มิใช่ว่าสมาธิทำให้ปัญญาเกิดแต่อย่างใด เพราะความคิดหรือปัญญามีอยู่แล้ว

ฉะนั้น คนเราเกิดมาในยุคไหน ชาติใดภาษาใด คนเกิดมายังไม่มีพระพุทธศาสนา ปัญญาแนวความคิดของคนเรามีอยู่ในตัวแล้ว แต่เอาความคิดที่มีอยู่ไปตามความอยากในทางโลก จนเกิดความเห็นผิดเข้าใจผิดตามความอยากของตนเอง จนได้มาเกิดมาตายโดยไม่มีที่สิ้นสุดลงได้ ความคิดเพื่อก่อภพก่อชาติ ทำให้ไม่จึงคิดเป็น ความคิดหาวิธีดับความเกิดเป็นภพเป็นชาติ มันก็ต้องคิดหาวิธีดับความเกิดให้ได้ ข้อสำคัญว่า คิดอย่างไร จะเกิดเป็นความเห็นถูกต้อง การคิดทางผิดมันผิดมาแล้วจึงได้เกิดตายบ่อยๆ บัดนี้พระองค์ต้องทรงคิดหาวิธีดับความเกิดให้ได้

จากนี้ไปจงติดตามประวัติของพระองค์ให้ดี ว่าพระองค์ทรงเปลี่ยนจากความเห็นผิดมาเป็นความคิดที่ถูกได้อย่างไร จะได้ว่ารู้ในช่วงต่อไป

เมื่อพระองค์ออกผนวชแล้ว ได้ทราบข่าวว่ามีดาบสทั้งสองปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เอาจริงจั่งอยู่ในขณะนั้น พระองค์ก็ได้ไปศึกษาและปฏิบัติดูบ้าง ดาบสทั้งสองก็สอนวิธีปฏิบัติให้ตามวิธีที่ปฏิบัติมา นั่นคือทำให้จิตมีความสงบได้โดยง่าย จนเข้ารูปฌานอรุฌาน ได้ทุกขั้นตอน พระองค์ทรงปฏิบัติทำความสงบเป็นฌานนี้อยู่ยาวนาน พระองค์ทรงสังเกตว่า การทำความสงบทำฌานนี้เป็นวิธีหลบปัญหาไปได้ชั่วคราวเท่านั้น จะนำมาแก้ปัญหาคือความเกิดนี้ไม่ได้เลย

เมื่อพระองค์ทรงคิดได้อย่างนี้ ทรงตัดสินใจได้แล้วว่าวิธีนี้ไม่ใช่เป็นไปเพื่อแก้ปัญหา ละกิเลสตัณหาก็กไม่ได้ ทำให้ใจมีความบริสุทธิ์หลุดพ้นไปจากความเกิดก็ไม่ได้ พระองค์จึงทรงเข้าใจว่าวิธีทำใจให้มีความสงบ เข้าฌานอย่างนี้ไม่ใช่ทาง เมื่อพระองค์ทรงตำหนิในวิธีทำความสงบอย่างนี้ว่าไม่ใช่ทางแล้ว วิธีที่ถูกต้องจะปฏิบัติอย่างไรพระองค์ก็ยังไม่ทรงทราบ เพียงทรงทราบว่า การทำสมาธิความสงบทำฌานนี้ ไม่ถูกทางที่จะละอาสวะกิเลสตัณหา

ให้หมดไปจากใจได้เลย

ขอให้พวกเราในยุคนี้อ่านตำราในพุทธประวัติของพระองค์ ถ้ายังไม่ได้อ่าน พวกกันไปหาอ่านเสีย เพื่อจะทำให้เกิดความเห็น ที่ถูกต้อง ถ้าไม่ได้อ่านในตำรา มา ก็จะเชื่อในการสอนผิดจากครู อาจารย์ตลอดไป ในวันคืนไหนก็จะพากันทำสมาธิเพื่อให้ใจมี ความสงบอยู่ตลอดเวลา มีหน้าซำยังพูดโกหกต่อไปว่า “เมื่อจิต มีความสงบเป็นสมาธิดีแล้ว ปัญญาก็จะเกิดขึ้น” การพูดอย่างนี้ จึงขัดกันกับพระองค์ที่ได้ทรงดำหนิไว้แล้วว่าไม่ใช่ทาง หรือ พวกเราจะมีสมาธิความสงบในสูตรไหนที่จะให้ปัญญาเกิดขึ้น หรือความสงบในสมาธิเราดียิ่งกว่าพระองค์อย่างนั้นหรือ

อีกเหตุผลหนึ่งให้ผู้ปฏิบัติวิเคราะห้ให้ดี ในช่วงนั้น พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญพระปัญญาบารมีมาแล้วอย่างสมบูรณ์ เต็มที่ เมื่อพระองค์ทรงทำสมาธิมีความสงบอย่างเต็มที่แล้ว ทำไมพระปัญญาจึงไม่เกิดขึ้นเล่า นี่ปัญญาเราสร้างมาอย่างไร สร้างแบบไหน หรือปัญญาเราจะยิ่งกว่าพระองค์อย่างนั้นหรือ ทำไมจึงเกิดความคิดเห็นเป็นอย่างนี้ เป็นความคิดเห็นที่เป็น มิฉฉาปฏิญญหรือไม ให้พวกเราพิจารณาดูอย่างมีเหตุผล อย่งไร ก็ต้องเชื่อพระองค์เอาไว้ก่อน การภาวนาปฏิบัติเป็นไปในทางที่ผิด

เราก็ต้องรับความจริงที่พระองค์ตรัสไว้แล้ว เราจะเชื่อพระพุทธเจ้า หรือเราจะเชื่อครูอาจารย์ของเรา ถ้าครูอาจารย์สอนให้เราเข้าใจ ในหลักปฏิบัติของพระองค์ก็จะเป็นการดี ถ้าสอนผิดแนวทาง ของพระองค์แล้ว เราก็ไม่ต้องรับเอาในวิธีอย่างนั้น

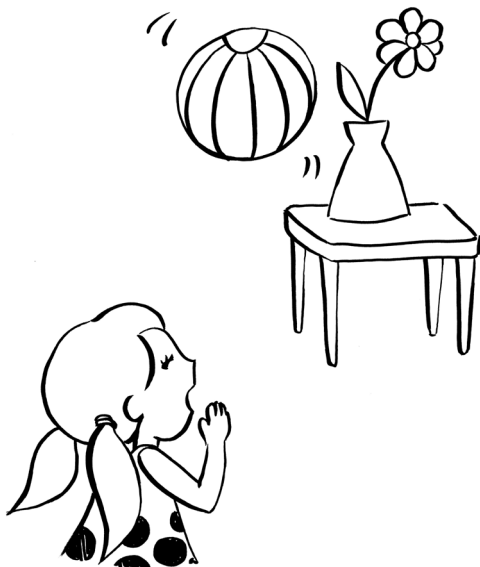
ในยุคนี้มีเพียงตำราที่สืบทอดต่อกันมาเท่านั้น ครูอาจารย์ ในยุคนี้พอที่จะตีความหมายในหมวดธรรมของพระพุทธเจ้าเข้าใจ แตกฉานได้แค่ไหน รู้กันได้ยาก ส่วนมากจะพากันภาวนาปฏิบัติ เอาอย่างพวกดาบสฤๅษีกันทั้งนั้น ครูอาจารย์องค์ที่ท่านสอนตรง ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าจริงๆ พวกเราอาจจะเข้าใจว่าครู อาจารย์องค์นั้นสอนผิดก็เป็นได้

ส่วนใหญ่ในยุคนี้ผู้สอนผู้ปฏิบัติตามจะหนักในวิธีทำสมาธิมากไป ส่วนสติปัญญาที่จะนำพาให้ใจมีความฉลาดรู้ตามความเป็นจริงในสังขารกลับไม่สนใจ ได้แต่ทำสมาธิความสงบเพียงอย่างเดียว แล้วคอยให้ปัญญาเกิดขึ้นเอง การมีความเห็นเป็นแบบนี้เป็นมิจฉาทิฎฐิหรือไม่ พิจารณาดูก็แล้วกัน วิธีการสอนอย่างนี้และปฏิบัติอย่างนี้ ไม่มีในสมัยครั้งพุทธกาลแต่อย่างใด

ในครั้งนั้นพระองค์ทรงทำสมาธิมาก่อนก็ตาม พระองค์ทรงทำตามคำสอนของดาบสเหล่านั้น เมื่อพระองค์ทรงทำสมาธิ

จิตมีความสงบอยู่ก็ตาม พระองค์ไม่ได้เป็นมิจฉาสมาธิ และไม่เป็น โมหะสมาธิแต่อย่างใด เมื่อพระองค์ทรงทำสมาธิอยู่ ก็รู้ความเป็นสมาธิทุกชั้นตอน แต่พระองค์ไม่ตั้งใจในความสงบของสมาธินี้ เหมือนกับว่าพระองค์ทรงทำเป็นชั้นทดลอง หรือพิสูจน์ดูว่า การทำสมาธิความสงบจะเป็นวิธีแก้อะไรให้เกิดได้ไหม เมื่อพระองค์ ทรงพิจารณาแล้ว ทรงบชัดเจนว่าแก้ความเกิดไม่ได้ จึงผิดความประสงค์ของพระองค์อย่างแน่นอน จึงทรงค้นหาวิธีการดับความเกิดเท่านั้น ไม่หวังเอาความสุขที่เกิดจากสมาธิความสงบแต่อย่างใด

จากนั้นพระองค์ทรงลาดาบสทั้งสองนั้นหนีไป เพื่อจะหาอุบายการปฏิบัติในรูปแบบใหม่ พระองค์ทรงพยายามคิดหาวิธีปฏิบัติด้วยพระองค์เองบ้าง หรือทำตามแบบอย่างของพวกลัทธิอื่นๆ บ้าง ทุกวิธีไม่เป็นที่ถูกต้องจะไปดับความเกิดได้ จึงไปพบปัญจวัคคีย์ทั้งห้ากำลังตามหาพระองค์อยู่ เมื่อทรงพบแล้วก็พาพระองค์ไปภูวนาปฏิบัติอยู่ดงคสิริ หาวิธีแผดเผาเชื้อที่ทำให้เกิดในช่วงนั้นเป็นวิธีอดอาหารทุกประเภทเพื่อให้กิเลสตัณหาเหี่ยวแห้งไป ทำอยู่นานถึง ๔๙ วันเกือบเอาชีวิตไปไม่รอด ในหมวดธรรมว่า อตตกิลมณานุโยค ทรงมานกายให้เกิดวิบัติเสียเปล่า

ไม่เป็นแนวทางดับความเกิดได้ ให้พวกเราศึกษาให้ดี ในช่วงที่พระองค์ทรงปฏิบัติในวิธีต่างๆ อยู่เนิ่น พระองค์ยังไม่ทรงหลงประเด็น เพียงทดลองปฏิบัติดูว่าเป็นวิธีดับความเกิดได้ไหม ถ้าไม่ได้ พระองค์ก็ทรงหยุดในวิธีนั้น แล้วทำวิธีอื่นต่อไป

ในช่วงนั้นพระอินทร์ติดพิณสามสายให้ฟัง สายหนึ่งหย่อนยานไปไม่มีเสียง อีกสายหนึ่งตึงเกินไปสายพิณขาด อีกสายหนึ่งไม่ยานและไม่ตึงเกินไป เสียงพิณมีความไพเราะเสนาะดี พระองค์ทรงน้อมเอาพิณสามสายมาพิจารณา แล้วเปรียบเทียบการปฏิบัติของพระองค์ในขณะนั้น พระองค์ทรงทราบทันทีว่าขณะนี้เหมือนกับสายพิณที่ตึงเกินไป พระองค์ทรงเข้าใจอย่างนี้จึงหยุด กลับมาฉันอาหารตามเดิม ทำให้ปัญจวัคคีย์ทั้งหลายผิดหวัง จึงได้พากันหลีกหนี ปล่อยพระองค์อยู่โดดเดี่ยวในขณะนั้น จากนั้นพระองค์เสด็จไปตามลำพังหลายพื้นที่

ให้พวกเราสังเกตดูประวัติตอนนี้ให้ดี ในช่วงที่พระองค์ทรงแสวงหาวิธีการดับความเกิดอยู่เนิ่น ก็ต้องได้พบเห็นคนแก่เจ็บตายมากมาย ฐานะของเขาเหล่านั้นกินอยู่หลับนอนอย่างไร พระองค์ทรงรู้เห็นทั้งนั้น แต่ทำไมพระองค์จึงไม่ทรงเอาเรื่องเหล่านี้มาเป็นอุบายใช้กับพระปัญญา ก็เพราะการเห็นอย่างนี้

เป็นผลมาจากการเกิด เหมือนพระองค์ทรงเห็นมาแล้วก่อนผนวช อุบายที่จะให้พระองค์ทรงรู้เห็นในเหตุให้เกิดเป็นภพชาติจริงๆ ยังไม่มีเหตุให้คิดได้ พระองค์ทรงได้อุบายในการคิดพิจารณาด้วย พระปัญญาอยู่ตรงไหน ท่านผู้อ่านจะได้รู้ในช่วงต่อไปนี้

ในช่วงนั้นพระองค์ประทับนั่งพักผ่อนอยู่ที่ต้นโพธิ์แห่งหนึ่ง ที่ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา เป็นต้นโพธิ์ที่นางสุชาดามาบนบานขอลูก เอาไว้ เมื่อนางได้ลูกชายสมปรารถนาแล้ว จึงได้มาบวงสรวง เทพเทวาที่ต้นโพธิ์นี้ ในช่วงนั้นพระองค์ได้มาประทับนั่งพักอยู่ ก่อนแล้ว นางสุชาดานึกว่าเป็นเทพมากอยรับเครื่องบวงสรวงจริงๆ ก็ยกถาดทองคำที่ใส่ข้าวมธุปายาสถวายทันที แล้วก็ได้ กลับบ้านไปด้วยความดีใจ พระองค์ทรงปั้นข้าวมธุปายาสได้ ๔๙ คำ ฉันทจนหมด แล้วเอาถาดทองคำไปเสี่ยงที่แม่น้ำเนรัญชรา

ผู้อ่านจึงควรพิจารณาในจุดนี้ให้ดี เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่ พระองค์ทรงใช้ความคิดในทางพระปัญญาเป็นครั้งแรก พระองค์ ผนวชมานานได้ ๕ ปีกว่า ไม่เคยทรงใช้พระปัญญาพิจารณาใน สัจธรรมเลย ก็เพราะไม่มีเหตุอันใดให้พระองค์ทรงคิดนั่นเอง แต่บัดนี้มีเหตุให้พระองค์ทรงคิดพิจารณาทางพระปัญญาใน ช่วงที่พระองค์ทรงลอยถาดทองคำนี้เอง

ในขณะนั้น พระองค์ทรงเอาถาดทองคำไปลอยเสียงว่า ถ้าข้าพเจ้าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในชาตินี้ ขอให้ถาดทองคำลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไป ถ้าไม่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ให้ถาดทองคำไหลไปตามกระแสน้ำนี้ จากนั้นพระองค์ทรงปล่อยถาดทองคำในขณะนั้น ถาดทองคำก็หมุนตัวลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไปทันที ในช่วงนี้พระองค์ไม่ได้ประทับนั่งสมาธิให้จิตมีความสงบแต่อย่างใด พระองค์ก็ทำใจให้อยู่เป็นปกติธรรมดา

จากนั้นพระองค์ก็ทรงเอาถาดทองคำที่ลอยทวนกระแสน้ำมาเป็นอุบายในการคิด น้อมเอาถาดทองคำมาคิดเปรียบเทียบในใจพระองค์เองว่า หากทำใจให้ทวนกระแสแห่งความอยากไปได้ ใจก็จะไม่วนเวียนไปมาเกิดตายในโลกนี้อีก การเกิดเป็นภพชาติน้อยใหญ่แล้วมาแก่เจ็บตายอยู่ในโลกนี้ ไม่มีที่สิ้นสุดลงได้ ใจที่หมุนเวียนเกิดตายนี้ เหมือนกับสิ่งใดก็ตาม ถ้าไหลไปตามกระแสน้ำนี้แล้ว ก็จะลงสู่มหาสมุทรสุตสาคร วนเวียนอยู่ที่นั่นโดยไม่มีวันจบสิ้น

นี่ฉันทเอนอ ถ้าปล่อยจิตไปตามความอยาก เอาตามความชอบใจอยู่เมื่อไร ใจก็จะมีความรักผูกพันอยู่กับสิ่งนั้น ใจมีความผูกพันห่วงในสิ่งใด ใจก็จะมาเกาะในที่นั้นเป็นสถานที่

เกิดต่อไปอีก เหมือนคนทั้งหลายในโลกนี้ ทั้งเราทั้งเขา ถ้าใจยึดมั่นยินดีในสิ่งใด ใจก็จะมาก่อภพก่อชาติเกิดตายซ้ำซากอยู่อย่างนี้ตลอดไป ในช่วงทรงเอาถาดทองคำมาเป็นอุบายในการคิดทางพระปัญญา พระองค์ไม่ได้ทรงทำความสงบในสมาธิแต่อย่างใด

ใจพระองค์เมื่อมาเห็นตามความเป็นจริงอย่างนี้ จึงมีพระญาณรู้เกิดขึ้นจากทสฺสนะ คือปัญญาอย่างชัดเจนที่เดียว พระองค์ทรงมั่นใจว่า ใจไปยึดติดในสิ่งใด ก็ต้องเกิดอยู่ในของสิ่งนั้นอย่างแน่นอน ถึงสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งภายนอก เช่น วัตถุธาตุ คือสมบัติ จะเป็นสิ่งมีวิญญาณครอง จะเป็นช้าง ม้า วัว ควาย หมู หมา เป็ด ไก่ หรือสัตว์อย่างไรรก็ตาม ถ้าใจไปยึดติดห้วงอาลัย ใจก็ต้องมาเกิดในสัตว์เหล่านี้แน่นอน หรือวัตถุธาตุที่ไม่มีวิญญาณครอง เช่น บ้าน ไร่ นา เงินทองกองสมบัติต่างๆ ถ้าใจไปยึดติดห้วงใยในสิ่งใด ใจต้องมาเกิดอยู่ในของสิ่งนั้น หรือห้วงผูกพันกันในเครือญาติทั้งหลาย หรือยึดติดห้วงอยู่กับเพื่อนฝูง ก็เช่นกัน ใจก็จะคอยมาเกิดเป็นลูกเขาต่อไป

พระองค์ก็เอาเรื่องความผูกพันต่อพระนางพิมพา พระราหุล อันเป็นที่รักยิ่ง มาเป็นอุบายในการพิจารณาว่า ถ้าพระองค์มีความรักห้วงใยอยู่ ใจก็จะไปเกิดเป็นลูกเขาอีกแน่นอน แม้สมบัติ

มหาศาลที่มีอยู่มากมายในพระราชวัง ถ้ายังห่วงผูกพันอยู่ในสิ่งเหล่านี้ เมื่อตายไป วิญญาณก็จะเกาะอยู่กับสิ่งเหล่านี้ไปไหนไม่ได้เลย หรือหากได้สร้างบุญกุศลมาแล้วมากมายก็ตาม ถ้าใจไปยึดติดในของสิ่งใดแล้ว บุญกุศลที่ได้บำเพ็ญมาทั้งหมดนั้น ไม่มีกำลังพอจะผลักดันให้ใจหลุดออกไปจากความยึดติดนี้ได้เลย

ฉะนั้น กำลังของตัณหาคือความอยากนี้ มีพลังุดใจให้เกิดความลุ่มหลงอยู่กับโลกนี้มายาวนาน เมื่อไรใจยังหลงติดผูกพันกับสิ่งเหล่านี้อยู่ นั่นคือใจหลงโลกสงสาร หาทางออกไม่ได้เลย สัตว์โลกทั้งหลายที่มามีเกิดตายอยู่ในโลกนี้ก็มิตัณหา คือความอยากดูดดึงให้ใจได้หลงในโลกนี้ต่อไป

พระองค์ทรงมีพระปัญญาธิ์แจ้แจ้แห่งตลอดว่า ตัณหาคือความอยากฝังอยู่กับใจมานาน ใจก็หลงตามความอยากของตัณหา มาอย่างมีดมิติทีเดียว **ตัณหาคือความอยากนี้เองที่เป็นรากเหง้า** **เค้ามูลให้แกกิเลสทั้งหลาย** ใจที่ถูกโมหะอวิชชาครอบงำอยู่อย่างนี้มายาวนาน จนใจมีความเคยชินในหมู่กิเลสตัณหาอย่างสนิทคิดอะไรไม่ได้เลย แต่ละวันเดือนปีมีแต่กิเลสตัณหาแวดล้อมใจอยู่ตลอดเวลา จึงเรียกว่าใจหลงโลกถอนตัวไม่ขึ้น แต่ละคืนวันกิเลสตัณหาชักพาให้ใจไปตามความอยากในทางโลก จนไม่มี

ขอบเขตจำกัดในการอิมพอสเตอร์

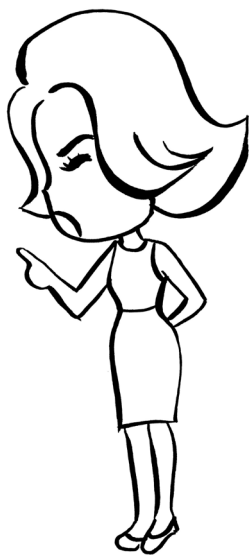
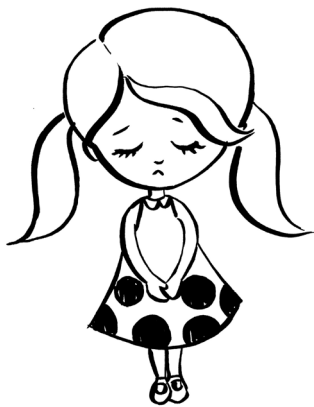
ใจไม่มีปัญญาความฉลาดรอบรู้ จึงได้หลงตามกิเลสตัณหาเหล่านี้ เพราะตัวสังฆการการปรุงแต่งที่ได้รับข้อมูลแผนงานจากตัณหามาแล้ว ก็มาคิดลอกใจให้ลุ่มหลงอยู่ตลอดเวลา ตัวตัณหาจะว่าบริษัทอันดับใหญ่ในสามโลกก็ไม่ผิด หรือเรียกว่า “บริษัทสมุทย์จำกัด” ก็ว่าได้ มีอำนาจแผ่กระจายควบคุมทั้งสามภพทีเดียว ตัวประธานเป็นผู้อำนวยการใหญ่ หาผลงานอันเป็นวัตถุดิบเข้าป้อนโรงงานนี้ได้อย่างดี นั่นคือสังฆการการปรุงแต่งตัวสังฆการการปรุงแต่งนี้ จะอยู่กับใจอย่างใกล้ชิดทีเดียว หรือเรียกว่าเป็นตัวลอกใจให้หลงอยู่กับโลกนี้

สังฆการการปรุงแต่งเป็นตัวเสริมสวดยลอกใจได้ดีมากทีเดียว ของไม่สวดยแต่งให้สวดย ของเนาสกปรกโสโครกก็แต่งให้ใจเกิดความหอมได้ ใจที่ไม่มีปัญญาก็หลงอยู่กับสังฆารอย่างฝังแน่นทีเดียว ตัวสังฆารจึงเป็นที่เลื่องให้แกใจเป็นอย่างดี มีแนวความคิดลอกใจให้หลงอย่างสนิทมิตมิต ปิดความเป็นจริงอยู่ตลอดเวลา นี้เองพระองค์จึงทรงใช้อุบายทางพระปัญญาเข้ามาแก้ไข เพื่อให้ใจได้รับข้อมูลที่เป็นจริงอย่างเปิดเผยเช่นกัน

ความคิดทางปัญญาเกี่ยวกับความคิดของสังฆารการปรุงแต่ง ทั้งสองความคิดนี้จะหักล้างกันอย่างเต็มที่ ขณะนี้ความคิดของสังฆารได้ใจเป็นตัวประกันไว้แล้ว การใช้ความคิดทางปัญญาอย่างไร จึงจะได้ใจกลับคืนมาทางปัญญาได้ เพราะใจไปหลงเชื่ออยู่กับสังฆารมานานแล้ว อุบายทางปัญญาก็ต้องคิดหาช่องทาง เพื่อนำสังฆารธรรมความเป็นจริงเข้าไปให้ใจได้รับรู้ และเห็นความจริงตามที่ปัญญาเปิดเผยให้ใจได้รู้เห็น ของจริงนี้มีอยู่ แต่สังฆารได้ปกปิดเอาไว้เป็นอย่างดี

แต่ปัญญาจะเปิดเผยความจริงนี้ให้ใจได้รู้เห็น ดูสิว่า กำลังของสังฆารเป็นตัวปิดความจริง กำลังของปัญญาเป็นตัวเปิดเผยความจริง วิธีนี้เรียกว่า “หนามยอก หนามบ่ง” นั่นคือ ใช้ความคิดหักล้างความคิดกันเอง ดูสิว่า ความคิดฝ่ายปัญญากับความคิดฝ่ายสังฆาร ฝ่ายไหนจะมีเหตุผลที่ถูกต้อง และฝ่ายไหนเป็นความคิดที่หลอกลวง พระองค์ทรงมีพระปัญญาที่ฉลาดเฉียบแหลมรอบรู้ตามความเป็นจริงถูกต้องชัดเจน ทรงประกาศความจริงในสังฆารธรรมนี้ให้ใจได้รู้เห็นความจริง ในเมื่อใจได้รู้เห็นความจริงจากปัญญาเมื่อไร ก็ใจนั้นแหละจะรู้ความจริงจากปัญญานี้อย่างชัดเจน

จึงเรียกว่า พุทฺโธ คือใจรู้ความจริงเนื่องด้วยปัญญานั้นเอง
เมื่อใจรู้ความจริงเมื่อไร ก็จะตื่นตัวจากความหลงผิดได้ในขณะนั้น
จึงเรียกว่า พุทฺโธ คือผู้ตื่น ตื่นจากความเห็นผิดหลงผิดในสังขาร
นั่นเอง ใจจะถอนตัวออกจากความยึดมั่นถือมั่น ไม่แบกหามให้
หนักในความยึดถืออีกต่อไป ใจจึงเป็นอิสระเบิกบาน จึงเรียกว่า
พุทฺโธ คือใจเบิกบานนั่นเอง การฝึกความคิดให้เกิดเป็นปัญญา
นั้นมีใช้เป็นของยาก ถ้าหากมีเหตุผลในการใช้ความคิดที่ถูกต้อง
ตามความเป็นจริง

การฝึกให้ปัญญาเกิด

การฝึกให้ปัญญาเกิดขึ้นนั้นก็จะเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ถ้ารู้จักช่องทางและวิธีสร้างปัญญาให้เกิดขึ้น ผู้ปฏิบัติต้องการให้ปัญญาเกิดขึ้นอยู่แล้ว แต่อุบายวิธีไม่ตรงกับสายทางของปัญญา ถ้าตีความหมายในคำว่าปัญญาแล้ว เป็นอุบายในการกระจายความคิดเห็น ฉะนั้น ต้องเข้าใจในคำว่า ความคิด กับความเห็น มีความแตกต่างกันอย่างไร ถ้าตีความหมายให้ออกมาชัดเจนแล้ว ความคิดและความเห็นมีความแตกต่างกัน แต่มีความเกี่ยวเนื่องโยงถึงกัน เช่น ความเห็นผิดก็ต้องมีการคิดผิด ถ้ามีความเห็นถูกต้องก็มีความคิดถูก

ความคิดและความเห็นนี้เองจึงเป็นฐานใหญ่ เป็นพื้นฐานก่อตั้งปัญญาให้เกิดขึ้น ส่วนมากผู้ปฏิบัติจะมองข้ามจุดนี้ไป

มีความเข้าใจว่า ต้องทำสมาธิให้จิตมีความสงบเสียก่อน ปัญญา จึงจะเกิดขึ้น ความเห็นเป็นอย่างนี้มีความผิดพลาดมหาศาลเลยทีเดียว ให้อ่อนหลังไปศึกษาประวัติของพระพุทธเจ้าดูบ้าง ในเมื่อครั้งพระองค์อยู่กับดาบสทั้งสอง พระองค์ทรงทำสมาธิให้จิตมีความสงบอย่างเต็มที่มาแล้ว พระองค์ก็ไม่ทรงมีพระปัญญาเกิดขึ้นแต่อย่างใด ในยุคนี้สมัยนี้ก็เช่นกัน จะให้ปัญญาเกิดจากความสงบนั้นพระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสสอนไว้เลย แต่พากันตีความผิดไปเอง

ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติต้องมาทบทวนความเห็นของตัวเองเสียใหม่ ทำความเข้าใจให้ไปในทางเดียวกับพระพุทธเจ้าให้ถูกต้องเอาไว้ เพราะตามปกติแล้วคนเราจะต้องมีความเห็นผิด ความเห็นถูก และมีความคิดผิด คิดถูก อยู่แล้ว แต่ไม่รู้เหตุให้เกิดความเห็นผิด และความเห็นถูกแต่อย่างใด แม้แต่เหตุให้เกิดความคิดถูก ความคิดผิด ก็ยังไม่รู้ ถ้าไม่รู้เหตุอย่างนี้จะสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นไม่ได้เลย

ทุกคนมีแนวความเห็นและแนวความคิดอยู่ในตัวอยู่แล้ว แต่เอาความเห็นและความคิดไปติดพันอยู่ในกระแสโลกเกินไป ทางกระแสโลกก็แยกออกเป็น ๒ หมวดหมู่ด้วยกัน

๑. ความเห็นและความคิดไปตามกระแสโลกในทางเจริญ ทั้งตัวเองและคนอื่น

๒. ความเห็นและความคิดไปตามกระแสโลกฝ่ายต่ำ อันทำให้ตัวเองและคนอื่นมีความทุกข์เดือดร้อน และเกิดความหายนะ ทั้งสองฝ่าย

ในอันดับแรกต้องมาปรับปรุงความเห็นของตัวเองให้เป็น สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบถูกต้องเป็นธรรมเอาไว้ การสร้างฐาน แห่งความเห็นผิดมาเป็นตัววัดเทียบเคียงเอาไว้ ใช้แนวความคิด มาพิจารณาให้รู้เห็นว่า ความเห็นผิดคือเห็นอย่างนี้ๆ มีเหตุผล มาประกอบในการคิดแยกแยะความเห็นผิดให้เป็น แล้วทำใจ เอาไว้ว่าความเห็นผิดอย่างนี้ จะเป็นต้นเหตุให้เกิดความทุกข์ เดือดร้อนให้แก่ตัวเองและคนอื่น ทุกคนไม่มีความต้องการ แม้แต่ตัวเองก็ไม่ต้องการในความเห็นผิดอย่างนี้ เราต้องดู แบบอย่างของผู้ประพฤติดี ที่สังคมของนักปราชญ์ทั้งหลาย ยอมรับว่า เป็นผู้มีความสุจริตในความประพฤติในทางกายวาจาใจ

ถ้าได้ศึกษาในความเห็นถูกและความเห็นผิดเข้าใจดีแล้ว เราจึงเลือกเอาแต่ความเห็นที่ถูกต้องชอบธรรมได้ ความเห็นผิด ทั้งหลาย ความเข้าใจผิด ความคิดผิด เราก็จะหลีกเลี่ยงได้ให้ตั้งใจ

อยู่ในความเห็นถูก ความเข้าใจถูก และความคิดถูกต่อไป นี่คือ
ฐานใหญ่ในการสร้างปัญญาให้เกิดขึ้น ปัญญา หมายถึงความรอบรู้
ในสรรพสิ่งจริงที่เป็นจริง ฉะนั้น จึงฝึกความเห็นที่เป็นจริงเอา
ไว้ให้ใจได้ตั้งมั่นอยู่กับความจริงตลอดไป

ดังในคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ตรัสเอาไว้ว่า “นี่ภิกษุ
ทั้งหลาย บรรดาeroyเท้าสัตว์ทั้งหลาย ย่อมมารวมอยู่ในรอยเท้า
ช้างแห่งเดียว นี่ฉันใด ภิกษุทั้งหลาย บรรดาธรรมทั้งหลาย
ย่อมมารวมอยู่กับสัมมาทิฐิความเห็นชอบนี้ทั้งนั้น” ถ้าหากผู้
มีความคิดในเหตุผลที่ดี ฟังกันเพียงเท่านั้นก็รู้จักในความหมายว่า
ความเห็นชอบนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากทีเดียว ถ้าตั้งหลัก
ความเห็นชอบไว้มีความมั่นคงแล้ว การปฏิบัติธรรมหมวดอื่นๆ
ต่อไป ก็เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องชอบธรรมไปทั้งหมด จะรักษา
ศีลก็เป็นสัมมาทิฐิความเห็นชอบในหมวดศีล จะทำสมาธิก็เป็น
สัมมาทิฐิในสมาธิอย่างถูกต้อง

ผู้ปฏิบัติในยุคนี้พูดเรื่องสัมมาสมาธิกันอยู่มาก แต่ก็ไม่รู้จัก
เหตุที่จะให้เกิดเป็นสัมมาสมาธิแต่อย่างใด เพียงพูดไปแบบ
ลมๆ แล้งๆ แบบนกแก้วนกขุนทอง หรือพูดต่อๆ กันมาตามตำรา
เท่านั้น ในส่วนลึกของสัมมาทิฐิความเห็นชอบนั้นจะไม่รู้เลย

เพียงพูดกันง่ายๆ ว่า ต้องทำสมาธิให้เป็นสัมมาสมาธิ

การทำสมาธิให้เป็นสัมมาสมาธินั้น ถ้าไม่รู้หลักการและวิธีที่ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว จะเป็นสัมมาสมาธิไม่ได้เลย เพราะการทำสมาธิเป็นหลักสากลทั่วไปในโลก ไม่ต้องผูกขาดว่าต้องชาวพุทธเท่านั้นทำได้ แม้ศาสนาอื่นหรือผู้ไม่นับถือศาสนาอะไรเลย ก็ทำสมาธิได้ คำว่าสมาธิเป็นคำกลางๆ เท่านั้น ยังไม่เป็นคนเป็นโทษแต่อย่างใด สมาธิที่เป็นคนเป็นโทษได้นั้น อยู่กับเหตุที่ตั้งใจเอาไว้ ถ้าตั้งใจไว้ผิดก็เป็นมิจฉาสมาธิ ถ้าตั้งใจไว้ถูกก็เป็นสัมมาสมาธิไป มิใช่ว่าสมาธิความสงบนั้นเป็นสัมมาสมาธิทั้งหมด หากใช้ไม่ สมาธิความสงบจะผิดจะถูกขึ้นอยู่กับความเห็นเป็นต้นเหตุที่สำคัญ

สมาธิมี ๓ วิธี

ผู้ปฏิบัติต้องศึกษาในสมาธิทั้ง ๓ วิธีนี้ให้เข้าใจ ว่าในขณะที่เราทำสมาธิในรูปแบบไหน เราจะได้รู้ตัวเองเอาไว้

- (๑) สมาธิที่เป็นหลักสากลทั่วไป
- (๒) มิจฉาสมาธิ
- (๓) สัมมาสมาธิ

จะอธิบายเป็นหมวดๆ ไป ให้ผู้อ่านได้ศึกษาให้ดี ให้เข้าใจ ในความหมายของวิธีทำสมาธิในหมวดนั้นให้เข้าใจ ให้สังเกตดูใจ ของตัวเองเอาไว้ว่าสมาธิแต่ละอย่างให้ผลเกิดขึ้นภายในใจเป็นอย่างไร เพราะการทำสมาธิมีผลออกมาทางใจโดยเฉพาะ ผู้เคยทำสมาธิความสงบมาแล้ว จะเป็นทางที่ถูกหรือทางที่ผิด หรือ ไม่ถูกไม่ผิด ก็จะได้เข้าใจดังที่จะได้อธิบายต่อไปนี้

สมาธิที่เป็นหลักสากลทั่วไป

สมาธิที่เป็นหลักสากลทั่วไปเขาทำกันอย่างไร ยกตัวอย่าง ดาบสทั้งสอง ที่เคยเป็นครูอาจารย์ของพระพุทธเจ้าของพวกเรา มาแล้ว ดาบสทั้งสองทำสมาธิเพื่อความสงบเท่านั้น ไม่มีความอยากว่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เช่น ทำสมาธิอยากให้เกิดปัญญา ทำสมาธิอยากให้เกิดปัญญาจากกิเลสตัณหา ทำสมาธิอยากให้เกิดจิตมีความบริสุทธิ์ ทำสมาธิอยากเข้าถึงมรรคผลนิพพาน ความอยากเหล่านี้ไม่มีในยุคนั้นสมัยนั้น จึงไม่รู้จักรว่าปัญญาเป็นอย่างไร กิเลสตัณหาเป็นอย่างไร จิตมีความบริสุทธิ์หลุดพ้นเข้าสู่มรรคผลนิพพานเป็นอย่างไร ดาบสทั้งสองหรือพวกฤๅษีอื่นๆ ก็ไม่รู้ไม่เข้าใจแต่อย่างใด เพียงทำใจให้อยู่เป็นหนึ่ง ไม่คิดวอกแวกไปมาในอดีตอนาคต ทำจิตให้อยู่ในปัจจุบันเท่านั้น ทำอยู่อย่างนี้อยู่บ่อยๆ

ติดต่อกันจนเกิดความเคยชิน ต่อจากนั้นจิตก็มีความสงบไปเอง ส่วนอุบายคาบบริกรรมที่แตกต่างกันไม่เป็นสิ่งสำคัญ ความสำคัญอยู่ที่จิตตั้งอยู่ในอารมณ์ปัจจุบันเท่านั้น ส่วนความระลึกไว้ในอารมณ์ของสติก็ต้องมี

พวกฤๅษีดาบสเหล่านี้ฝึกความไม่คิดในสิ่งใดๆ แต่ละวันแต่ละคืน ยืนเดินนั่งนอน ก็มีสติรู้อยู่ในอารมณ์ของจิตตลอดเวลา ความคิดทางสติปัญญาเพื่อเป็นไปในอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพื่อให้เป็นไปในสัจธรรมความเป็นจริงทั้งหลาย ตัดทิ้งไป ส่วนการสำรวมกายวาจาก็มีเป็นปกติ ท่านเหล่านี้หาวิธีหลีกเลี่ยงในความวุ่นวายในสังคมได้อย่างดี ชอบไปอยู่ป่าเขาลำเนาไพร ที่ห่างไกลจากฝูงชน เพราะการไปอยู่ในที่อย่างนั้นเป็นอุบายวิธีตัดขาดจากโลกภายนอก ห่างไกลจากรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ การสำรวมในทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ก็มีการสำรวมต่อเนื่องกัน อารมณ์ที่จะเกิดขึ้นทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย จะไม่เกิดขึ้นเลย เมื่ออารมณ์ที่เกิดจากทางอายตนะไม่มี ถ้าไม่มีอารมณ์เหล่านี้เกิดขึ้น อารมณ์ทางใจจะมีมาจากที่ไหน

ฉะนั้น พวกดาบสฤๅษีเหล่านี้ทำสมาธิมีความสงบได้ง่าย สมาธิความสงบของพวกดาบสฤๅษีเหล่านี้ เขาไม่รู้จักศีล ๕

ศีล ๘ ศีล ๑๐ หรือศีล ๒๒๗ แต่อย่างไร เขาก็ทำสมาธิให้จิตมีความสงบได้ เพราะศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ หรือศีล ๒๒๗ นี้เกิดขึ้นเมื่อศาสนาพุทธเกิดขึ้นแล้ว พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติศีลเหล่านี้ขึ้นมาให้พวกเราคิดให้ดี พวกดาบสฤๅษีไม่รู้จักศีลอะไร ทำไมท่านเหล่านั้นทำสมาธิให้จิตมีความสงบได้ ให้พวกเราวินิจฉัยให้ดีในเรื่องนี้ พวกดาบสฤๅษีเขาทำสมาธิมีความสงบได้ดี ก็เพราะทำใจไม่ให้ความอยากในสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น อารมณ์ที่เป็นความอยากนี้เป็นตัวแปรที่สำคัญ เมื่อไม่มีความอยากก็ไม่มีอารมณ์ให้ได้คิด แต่ละคืนวันจิตจะอยู่ในอารมณ์แห่งความสุขในความสงบ มีความสุขอยู่ในฌาน จึงเป็นโมหสมาธิ หลงในความสุขของสมาธิ หลงอยู่ในความสุขของฌาน หาทางออกไม่ได้เลย

วิธีทำในสมาธิอย่างนี้เอง ชอบเกิดมีอภิญญาขึ้น แต่ก็หลงในอภิญญาอยู่อีกเช่นกัน อภิญญานี้เกิดได้ทั้งปุถุชน เกิดขึ้นได้ทั้งนักบวชและฆราวาส เกิดขึ้นทั้งศาสนาพุทธและศาสนาอื่น แม้แต่คนไม่มีการนับถือศาสนาอะไร อภิญญาก็เกิดขึ้นได้เช่นกัน ข้อสำคัญ คือผู้ทำสมาธิได้ดีก็มีอภิญญาเกิดขึ้นได้ แต่ก็ไม่ผูกขาดว่าอภิญญาจะต้องเกิดขึ้นกับผู้มีนิสัยเจโตวิมุติเท่านั้น พวกมีนิสัยปัญญาวิมุติก็เกิดอภิญญานี้ได้เช่นกัน

ฉะนั้น อภิญญาจะเกิดขึ้นตามนิสัยบารมีแต่ละบุคคล
เท่านั้น แต่ก็ไม่ใช่หลักสำคัญอะไร เพียงเป็นของเล่นเท่านั้น
ถ้าผู้ไม่มีปัญญารอบรู้ในอภิญญาก็จะเกิดความหลง เอาอภิญญา
เป็นช่องทางหาเอกราชในทางมิจฉาชีพได้ เพราะอภิญญาเป็น
อภินิหารฝ่ายโลกีย์เกิดกับปุถุชนได้ ถ้าอภิญญาเกิดกับพระอริยเจ้า
ก็ไม่เสียหายอะไร ท่านจะเอามาใช้ได้ตามเหตุที่จำเป็นเท่านั้น

อภิญญามีดังนี้

๑. จักขุญาณ คือญาณทางตา หรือว่าตาทิพย์ จะกำหนด
ให้เห็นได้ในภพภูมิทั้งหลาย

๒. โสตญาณ คือญาณเกิดขึ้นทางหู เรียกว่า หูทิพย์
จะกำหนดฟังเสียงอะไรได้

๓. เจโตปริยญาณ เป็นญาณเกิดขึ้นทางใจ กำหนดรู้
ความนึกคิดจากใจคนอื่นได้

๔. มโนมยิทธิญาณ เป็นญาณทางใจ กำหนดให้เป็นรูป
ภายนอก คนหนึ่งเป็นหลายคนได้ หรือแปลงเป็นรูปอื่นก็ได้

๕. อิทธีวิธีญาณ เป็นฤทธิ์ทางใจ จะกำหนดเหาะเหินดำดิน
ได้ตามต้องการ

๖. จุตูปปาตญาณ เป็นญาณรู้จักรัฏฐญาณของสัตว์และ

มนุษย์ทั้งหลายว่าตายไปแล้วไปเกิดที่ไหน

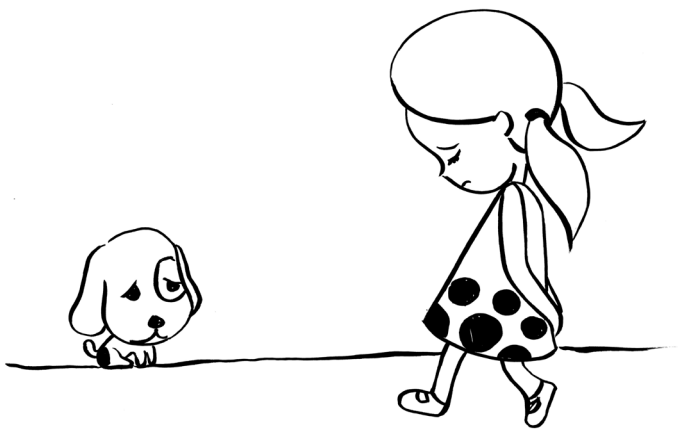
๗. ปุพเพนิวาสานุสติญาณ เป็นญาณรู้ภพชาติในอดีตว่า
เคยเกิดเป็นอะไรมาบ้าง

ทั้ง ๗ นี้เป็นญาณโลกีย์ เกิดได้กับปุถุชนและพระอริยเจ้า
ถ้าหากมีนิสัยบารมีที่ได้สร้างมา

ส่วนญาณที่ ๘ พระพุทธเจ้าส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง เป็นญาณ
เดียวที่จะทำให้บรรลุเป็นพระอริยเจ้าได้ นั่นคือ อาสวักขยญาณ
เป็นญาณที่รู้ว่าอาสวะจะสิ้นไป ส่วนญาณทั้ง ๗ ดังที่ได้อธิบาย
มาแล้ว ในยุคนี้ก็เกิดมีแก่ผู้ปฏิบัติได้ ผู้ทำให้ญาณนี้เกิดขึ้นจริง
คนไม่มีปัญญาอรบรู้ก็จะเอาญาณนี้เป็นวิวิหาเอกलगได้มากที่สุด
เพราะคนไม่เข้าใจเห็นของแปลกๆ ที่ตัวเองทำไม่ได้ ก็จะไปยกย่อง
สรรเสริญแก่พระผู้ทำได้ว่าเป็นพระองค์ที่สำคัญมากในยุคนี้ จะ
ยกย่องว่าเป็นผู้ภาวนาปฏิบัติดี แล้วยกฐานะขึ้นเป็นพระอรหันต์
ในทันที แต่ก็เป็นพระอรหันต์ที่ลูกศิษย์ยกให้เป็นเท่านั้น

อภิญญาทั้ง ๗ นั้น จะนำไปละกิเลสตัณหาอาสวะอะไร
ไม่ได้เลย ถ้าคนไม่มีปัญญาอรบรู้ ก็จะเป็นวิธีเพิ่มกิเลสตัณหา
เพิ่มมานะอัตตาขึ้นเป็นอย่างมากทีเดียว ในยุคนี้ถึงจะไม่มีญาณ
ครบถึง ๗ ข้อก็ตาม เพียงเกิดขึ้นสักหนึ่งหรือสองญาณเท่านั้น

ก็ยกเป็นพระอรหันต์ได้แล้ว ในยุคนี้ลูกศิษย์จึงพยายามที่จะปั้นอาจารย์ตัวเองให้เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา มีอยู่มากมาย ใครทราบว่พระอรหันต์เกิดขึ้นในที่ไหน ก็พากันหลังไหลหอบบัจจยี่เข้าไป เพื่อจะให้เกิดบุญกุศลมากที่สุด

มิจฉาสมาธิ

มิจฉาสมาธินี้เกิดขึ้นมากในยุคปัจจุบัน มิจฉาสมาธินี้มีความสงบได้เหมือนกัน แต่ความสงบเป็นมิจฉาสมาธินั้นมิใช่เกิดขึ้นเพราะความสงบ แต่เกิดขึ้นเพราะเห็นผิดในเบื้องต้นที่เรียกว่ามิจฉาทิฎฐิ ความเห็นผิดภายในใจที่ยังไม่ได้แก้ไข เหมือนกับขวดที่มียาพิษเป็นคราบติดเกาะอยู่ภายใน ยังไม่ได้ล้าง เมื่อเอายาดีๆ เข้าไปใส่ ยาพิษก็จะซึมดูดเข้ากันกับยาโดยเรามองไม่เห็น เมื่อเอายามากิน ฤทธิ์ของยาพิษก็จะเป็นผลออกมาทันที นี่ฉันใด ใจเราเหมือนขวดยา ยาพิษเหมือนกับมิจฉาทิฎฐิ ความเห็นผิดที่ฝังอยู่กับใจมานาน ไม่มีปัญญาที่จะแก้ไข ความเห็นผิดให้หมดไปจากใจได้ เมื่อไปทำสมาธิให้จิตมีความสงบแล้ว ตัวมิจฉาทิฎฐิความเห็นผิดก็จะซึมเข้ากันกับ

ความสงบในทันที จึงเกิดเป็นมิจฉาสมาธิขึ้นมาโดยไม่รู้ตัว ทั้งที่ตัวเองเป็นมิจฉาสมาธิอยู่ ก็ยังพูดว่าตัวเองเป็นสัมมาสมาธิอยู่เรื่อยไป

ผู้เป็นมิจฉาสมาธิอย่างนี้ ต้องไปพูดคุยกันกับผู้ที่เป็นมิจฉาสมาธิเท่านั้น จึงจะพูดคุยกันรู้เรื่องไปด้วยกันได้ เหมือนกับน้ำมันต้องผสมในน้ำมันสูตรเดียวกันจึงจะเข้ากันได้ ถ้าไปเทใส่ผิดสูตรจะไม่เข้ากันเลย นี่ฉันใด ผู้เป็นมิจฉาสมาธิต้องไปพูดคุยในกลุ่มเดียวกัน พวกที่เป็นมิจฉาสมาธิจะไปพูดคุยกับพวกเป็นสัมมาสมาธิจะไม่รู้ภาษากันเลย เสียเวลาและเหนื่อยเปล่า ให้เป็นใครตัวมันก็แล้วกัน ถ้าเป็นมิจฉาสมาธิเพียงเล็กน้อย ก็พอจะพูดกันรู้เรื่อง ถ้าเป็นมากแล้วความเห็นจะเกิดความขัดแย้งกันทันที และสติปัญญาที่จะนำพาให้ถึงมรรคผลนิพพานในชาตินี้ก็จะปิดฉากลงทันที พวกที่เป็นมิจฉาสมาธิก็คือพวกไม่มีปัญญาศึกษาในตัวเอง

พวกทำสมาธิไม่มีปัญญาความเห็นชอบเป็นหลักจะเป็นปัญหาแน่นอน จนถึงจะมีความเพียรทำสมาธิอย่างเข้มข้นเอาจริงเอาจังอยู่ก็ตาม ยิ่งมีความจริงจังมากเท่าไร มิจฉาสมาธิยิ่งเกิดเร็วมากขึ้น ที่เรียกว่าวิปัสสนูปกิเลส ๑๐ อย่าง เกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง

หรือทั้งหมด ก็ขึ้นอยู่กับความเพียรและความเห็นผิดมาน้อย
ต่างกัน วิปัสสนูปกิเลส ๑๐ อย่างได้อธิบายไว้ในหนังสือหลายเล่ม
ผู้อ่านคงไม่ได้เห็น จะได้อธิบายไว้ในหนังสือเล่มนี้เพียงย่อเอาไว้
ถ้าหากไม่เข้าใจ จงมาสอบถามในภายหลัง

วิปัสสนูปกิเลส ๑๐ ข้อ มีดังนี้

๑. โอภาส ในขณะที่ทำสมาธิจิตมีความสงบได้แล้ว จะเกิด
เป็นแสงสว่างขึ้นในลักษณะต่างๆ ในขณะนั้นใจอยากจะอยู่กับ
ความสว่างนั้น

๒. ปีติ จะเกิดความเอิบอímใจอยู่ตลอดเวลา

๓. ปัสสัทธิ จะมีความสงบภายในใจอยู่ตลอดเวลา

๔. สุขะ จะมีความสุขกายสุขใจเป็นอย่างมาก

๕. ญาณะ จะมีญาณรู้เกิดขึ้นเหมือนกับมีเสียงมากระชิบใจ
เป็นเรื่องทางโลกบ้าง เป็นเรื่องของธรรมบ้าง จริงบ้างไม่จริงบ้าง

๖. อธิโมกข์ น้อมใจเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจากสมาธินี้ ว่าเป็น
ของดี มีความพอใจในสิ่งที่เกิดขึ้น

๗. ปคคาหะ มีความเพียรที่เข้มข้นจริงจัง ไม่มีความ
เหน็ดเหนื่อย จะทำความเพียรติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา

๘. อุပ္ปฏิฐาน มีสติระลึกรู้ทันต่อเหตุการณ์ ทุกอิริยาบถต่อ

เนืองกันอยู่เป็นนิจ ไม่มีการพลอตตัว

๙. อุเบกขา ใจวางเฉยในทุกๆ อย่าง ไม่ผูกพันยึดติดอยู่ในสิ่งใดๆ ไม่มีความรักความชังแฝงใจ

๑๐. นิกันติ มีความพอใจยินดีในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมด มีความมั่นใจว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องแล้วอย่างฝังใจ

เมื่อเป็นถึงจุดนี้ เรียกว่าจิตล่มสลายไปแล้ว ถึงจะพูดธรรมะ ได้อยู่ก็ตาม แต่ส่วนลึกของใจนั้นเป็นวิปัสสนูปกิเลสเต็มตัว ที่เรียกกันว่าคนจิตเพี้ยน หรือเรียกว่ากรรมฐานแตกนั่นเอง

สัมมาสมาธิ

สัมมาสมาธิเป็นสมาธิที่ตั้งใจมั่นที่ชอบธรรม เป็นสมาธิที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ สมาธินี้เป็นแนวทางที่เชื่อมโยงให้เกิดในวิปัสสนา ผู้ปฏิบัติได้พูดถึงสัมมาสมาธิและพูดถึงวิปัสสนากันอยู่เสมอ สายสัมมาสมาธินี้เป็นสายที่ตรงต่อมรรคผลนิพพาน โดยแท้ ก่อนจะมาถึงเป็นสัมมาสมาธิได้นั้นต้องมีเหตุปัจจัยเชื่อมโยงกันมาที่เรียกว่า สัมมาทิฏฐิ ปัญญาความเห็นชอบตามอุบายวิธีที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้แล้ว ต้องศึกษาในมรรคแปดให้ดี มิฉะนั้น จะหลงทาง ไม่เป็นไปตามคำสอนของพระพุทธเจ้าเลย ให้เราได้พิจารณาด้วยเหตุว่า ทำไมพระพุทธเจ้าจึงเอาสัมมาทิฏฐิ ปัญญาความเห็นชอบเป็นฐานหลัก เป็นจุดเริ่มต้นในการปฏิบัติธรรม ถ้าวางฐานหลักไม่ถูกต้องในการปฏิบัติแล้ว จะต่อการปฏิบัติให้

ตรงไปในมรรคผลนิพพานไม่ได้เลย

ฉะนั้น ปัญญาความเห็นชอบจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่ง ผู้ค้นพบแนวทางนี้คือพระสิทธัตถะภิกขุ พระองค์ทรงค้นพบที่ฝั่งแม่น้ำเนรัญจนา ในขณะพระองค์ทรงลอยภาตทองคำนั้นเอง ในช่วงนั้นพระองค์ยังไม่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า แต่พระองค์ทรงค้นพบแนวทางที่ถูกต้องด้วยพระองค์เอง ไม่มีใครๆ เป็นครูอาจารย์แนะนำสอนให้แต่อย่างใด พระองค์จึงทรงประกาศว่า “แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตรงต่อมรรคผลนิพพาน ได้ค้นพบแล้ว ในขณะนี้ นั่นคือสัมมาทิฏฐิ ปัญญาความเห็นชอบ” เมื่อพระองค์ทรงตั้งปัญญาความเห็นชอบได้แล้ว การปฏิบัติในขั้นต่อไป อูบายธรรมต่างๆ จะเป็นธรรมะปฏิบัติที่ชอบธรรมไปทั้งหมด เมื่อเริ่มต้นเป็นสัมมาปฏิบัติอย่างไร ในระดับต่อไปก็เป็นสัมมาปฏิบัติเชื่อมโยงต่อกัน จนถึงขั้นสูงสุดคือมรรคผลนิพพาน

การปฏิบัติถ้าหากทำถูกหลักวิธีแล้ว ไม่เป็นของยาก ไม่เหมือนกับพระบางองค์ ฆราวาสบางท่าน ที่ได้พูดว่า นั่งสมาธิ มีความจริงจัง นั่งเอาจนกันแตก เดินจงกรมจนเท้าแตก การปฏิบัติไม่ถูกหลักวิธี ก็เป็นสิ่งที่ทำยากเป็นธรรมดา ถ้าวางทิศทางให้ถูกแล้วไม่ต้องลงทุนถึงขนาดนั้น เหมือนผู้มีความฉลาดในการทำมีด

เอาเหล็กท่อนเหล็กแหวนมาทำ เขาทำกันง่ายๆ ไม่เหมือนกับคนทำไม่เป็นหรือทำผิดขั้นตอน เอาเหล็กมาใส่ไฟตีจนเหล็กขาดกระจุยไป ก็เป็นมีดไม่ได้อยู่นั่นเอง นี่ฉันทัด การปฏิบัติจะยากง่ายอย่างไร ขึ้นอยู่กับการวางทิศทางให้ตรงหรือไม่ตรงเท่านั้น

ทิศทางที่ตรงที่สุด พระพุทธเจ้าทรงวางเอาไว้แล้ว แต่พวกเราไม่ปฏิบัติตาม พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ให้เริ่มจากสัมมาทิฐิ ปัญญาความเห็นชอบเป็นหลักเริ่มต้น แต่พวกเรากลับไปทำสมาธิเป็นหลักเริ่มต้น มันจึงสวนทางกับคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นวิธีฉายหนังคนละม้วนทีเดียว เวลาพูดยังว่าจะปฏิบัติภาวนาให้เป็นไปตามแนวทางของพระพุทธเจ้า เวลาปฏิบัติภาวนาจริงไม่ใช่เลย มักเป็นไปตามแบบฉบับของพวกดาบสฤๅษีกันทั้งนั้น

เมื่อทำอย่างนี้แล้วยังมาเรียกร้องหาปัญญา เรียกร้องหาความฉลาดรอบรู้ในสังขารม เวลาคำเป็นอีกอย่างหนึ่ง เวลาเรียกร้องต้องการอีกรูปแบบหนึ่ง เข้ากันไม่ได้เลย เหมือนทาสีดำแต่ต้องการให้เป็นสีขาว มันเป็นไปได้ ผู้ปฏิบัติต้องศึกษาให้ดีกว่านี้ เรียบเรียงประวัติของพระพุทธเจ้าให้ถูก และอ่านประวัติของพระอรหันต์ในสมัยครั้งพุทธกาลดูบ้าง เมื่อเราจะได้อาตวอย่างอุบายวิธีนั้นมาปฏิบัติต่อไป คิดแล้วก็น่าเห็นใจกับผู้ปฏิบัติในยุคนี้

ก็เพราะมีครูอาจารย์ผู้มีการศึกษาน้อย ไม่เข้าใจแนวทางที่ถูกต้อง พวกเราก็พลอยไม่ถูกต้องไปด้วย

การเริ่มต้นการปฏิบัติจากสัมมาทิฐิปัญญาความเห็นชอบนี้ เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่ง ถ้าตั้งหลักสัมมาทิฐิ ปัญญาความเห็นชอบได้แล้ว หลักสัมมานี้ก็จะเชื่อมโยงเป็นสัมมาสังกัปปो คือความดำริพิจารณาที่ถูกต้องชอบธรรม และเชื่อมโยงไปเป็นสัมมาวาจา คำพูดออกมาแต่ละประโยคก็เป็นธรรม สัมมากัมมันตะ การทำงานก็เป็นงานที่ชอบธรรม สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตก็เป็นความชอบธรรม สัมมาวายามะ ความเพียรพยายามในสิ่งใดก็เป็นความเพียรที่ชอบธรรม สัมมาสติ การระลึกได้ในสิ่งใดก็ระลึกได้ที่ถูกต้องชอบธรรม สัมมาสมาธิ ก็เป็นจิตมีความตั้งมั่นชอบธรรม นี่คือสายสัมมาทิฐิ ปัญญาความเห็นชอบ เป็นทางที่ตรงสู่วิปัสสนา และตรงเข้าสู่วิปัสสนาญาณ เข้าสู่ทางมรรคผลนิพพาน

การปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธเจ้านี้เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย พระพุทธเจ้าของพวกเราทั้งหลาย ในขั้นเริ่มแรกพระองค์ก็ไม่ทรงทราบวิธีปฏิบัติสายสัมมาทิฐิปัญญาความเห็นชอบแต่อย่างใด พระองค์ทรงทดลองปฏิบัติอยู่หลายรูปแบบ เช่น ไปทำสมาธิ

ความสงบอยู่กับตาบสทั้งสองเป็นเวลานาน พระองค์ทรงเห็นว่า ไม่ใช่ทางที่จะตัดกระแสแห่งความเกิดได้ ถ้าพวกเราได้อ่านประวัติของพระพุทธเจ้าในจุดนี้ คิดว่าทุกคนพอจะเข้าใจในความหมายทันทีว่า พระพุทธเจ้าของพวกเราที่เคยทรงปฏิบัติผิดมาแล้ว พวกเราพากันปฏิบัติผิดอยู่ทำไมจึงไม่รู้ตัว

แม้ผู้สอนก็เช่นเดียวกัน ถ้าอ่านตำราตอนที่พระองค์ได้ทรงปฏิบัติผิดมาแล้ว ก็คงไม่สอนให้ผู้ปฏิบัติหลงจมอยู่ในสมาธิความสงบเหล่านี้ วิธีที่พระองค์ทรงปฏิบัติถูกก็มีตำราเขียนไว้อย่างชัดเจน พวกครูอาจารย์ผู้สอนไม่อ่านตำราคู่มือไม่รู้เรื่อง หรืออ่านตำรามาแล้ว แต่ไม่มีปัญญาที่จะตีในความหมายให้แตกฉาน จึงไม่รู้ความจริงของการปฏิบัติที่ถูกต้อง และไม่เข้าใจในการเจริญในวิปัสสนา

แต่ตำราวิธีการทำสมาธิที่นำมาจากประเทศพม่า กลับมีความสนใจเป็นพิเศษ นำมาสอนและปฏิบัติตามเป็นจำนวนมากมาย อยู่ที่ไหนก็พากันทำความสงบแข่งกัน เมื่อออกจากสมาธิมา ยังถามต่อไปว่า เป็นอย่างไร เห็นอะไรบ้างไหม เป็นคำพูดที่จูงใจให้ผู้ปฏิบัติเกิดความหลงในภาพนิมิตอีกต่อหนึ่ง หรือไปสอบถามอารมณ์กรรมฐานกันด้วยวิธีต่างๆ วิธีการสอนและปฏิบัติ

อย่างนี้ไม่มีในสมัยครั้งพุทธกาลเลย ถ้ามีพระพุทธเจ้าทรงสอนใครที่ไหน ใครได้บรรลุมรรคผลนิพพานในการปฏิบัติอย่างนี้

หนังสือตำราที่อ่านมาทั้งหมดนั้นต้องพิจารณาให้ดี มีทั้งผิดทั้งถูกปะปนกันอยู่ในเล่มเดียวกัน อาจมีส่วนที่ผิดเป็นถูก ส่วนที่ถูกแต่มาเข้าใจว่าผิด ก็อาจเป็นได้ ในหลักกาลามสูตร เป็นพุทธพจน์ที่พระองค์ได้ตรัสเอาไว้ ๑๐ ข้อ ทำไมพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเอาไว้ เพราะพระพุทธเจ้าทรงมีพระญาณหยั่งรู้ ในบั้นปลายพระพุทธศาสนาของพระองค์แล้วว่า ในยุคนั้นจะมี กุลบุตรผู้นับถือพระพุทธศาสนาของเราตถาคตบางกลุ่ม ไม่มีปัญญาแตกฉาน ตีความหมายในธรรมไม่ถูกต้อง จะเขียนตำราอันผิดเพี้ยนจากคำสอนเราตถาคตไป ในยุคหลังก็จะสืบทอดตำราที่ผิดนี้ว่าเป็นความถูกต้อง เมื่อนำไปปฏิบัติก็จะไม่เป็นไปในมรรคผลนิพพานแต่อย่างใด

ใน ๑๐ ข้อมีข้อหนึ่งพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “อย่าเชื่อตามตำราหรือคัมภีร์” ทำไมพระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้อย่างนี้ พวกเราพอจะมีปัญญาตีความหมายได้ไหม ถ้าเราฝึกปฏิบัติให้เป็นสัมมาทิฐิ ปัญญาความเห็นชอบ สัมมาสังกัปป การดำริพิจารณา ในเหตุผลที่ชอบธรรม จะไม่เหลือวิสัยแต่อย่างใด

ในยุคปลายพระพุทธศาสนานี้ พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมไปมาก เช่น ชาวพุทธที่แยกออกไปเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ มีอยู่ทั่วไปหลายประเทศด้วยกัน มีประเทศจีน เกาหลี ญี่ปุ่น ทิเบต เป็นต้น หลักพระวินัย หลักของพระสูตร มีความแตกต่างกันอยู่มากทีเดียว แต่ก็ยังถือว่าเป็นชาวพุทธด้วยกัน ในหลักการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นเข้าสู่กระแสแห่งมรรคผลนิพพานนี้ ก็ขึ้นอยู่กับว่าใครจะตีความหมายในแนวทางปฏิบัติได้แค่ไหน ก็ให้เป็นตัวใครตัวมัน ส่วนชาวพุทธที่เป็นฝ่ายเถรวาทในประเทศไทยนี้ก็เช่นกัน ใครจะตีความหมายในหลักการปฏิบัติเป็นอย่างไร ก็ให้เป็นตัวใครตัวมันเช่นกัน

แต่มีการยืนยันได้ว่ามรรคมีองค์แปดมีความสมบูรณ์และถูกต้องที่สุด แต่ใครจะปรับวิธีการในการปฏิบัติอย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความเห็นความเข้าใจของแต่ละท่าน แต่สำหรับผู้เขียนหนังสือเอง ก็ต้องยอมรับในมรรคแปดอย่างเต็มตัว และให้เป็นไปตามหลักการเดิมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเอาไว้ นั่นคือหลักของสัมมาทิฐิ ปัญญาที่เห็นชอบเป็นหลักยืนตัว เมื่อมีปัญหาความเห็นชอบอย่างถูกต้องในสังขารแล้ว จะเป็นตัวหนุนความคิดความดำริพิจารณาให้เป็นไปในเหตุผลตามหลัก

ความเป็นจริงในสังขธรรม จึงเรียกได้ว่า หลักของปัญญา

ปัญญาที่ว่่านี่แบ่งออกเป็น ๓ หมวดด้วยกัน

(๑) สุตมยปัญญา

(๒) จินตามยปัญญา

(๓) ภาวนามยปัญญา

ในจุดเริ่มต้นต้องอาศัยสุตมยปัญญาเป็นปัญญาเพื่อการศึกษา งานทุกประเภท จะเป็นงานทางโลกหรืองานในทางธรรม ต้องอาศัยสุตมยปัญญาศึกษาก่อนทั้งนั้น เช่น การรักษาศีล จะเป็นศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ และศีล ๒๒๗ ของพระก็ตาม ก็ต้องใช้สุตมยปัญญาศึกษาให้เข้าใจก่อน จึงจะรักษาศีลในหมวดนั้นๆ ได้ ว่าศีลแต่ละข้อมีการปฏิบัติอย่างไร รักษาอย่างไร ละเว้นในสิ่งใดบ้าง ศีลข้อไหนผิดในการทำทางกาย ศีลข้อไหนผิดด้วยการพูดทางวาจา

สมมุฐานของศีลที่จะขาดได้มี ๓ มูลเหตุ ดังนี้

(๑) ทางกายใจ

(๒) วาจาใจ

(๓) กายวาจาใจ

ศีลข้อไหนผิดทางกายใจ ศีลข้อไหนผิดทางวาจาใจ ศีลข้อ

ไหนผิดทางกายวาจาใจ ต้องใช้สุตมยปัญญาศึกษาให้เข้าใจก่อน จึงเจตนารักษาศีลในข้อนั้นและหมวดนั้น ศีลขาดก็รู้ว่าศีลขาด ศีลเศร้าหมองก็รู้ว่าศีลเศร้าหมอง ศีลยังมีความสมบูรณ์อยู่ ก็ต้องมีปัญญารอบรู้ในศีลของตน จึงเรียกว่าปัญญารอบรู้ในหมวดศีล ถ้ามีปัญหาในการรักษาศีลอยู่แล้ว ศีลจะไม่ขาด ไม่เศร้าหมอง ไม่เป็นสัลลพตปรามาส ไม่ลูบคลำในศีลของตัวเองว่าขาดไปแต่อย่างใด

เพราะศีลของฆราวาสที่รักษากันอยู่ จะเป็นศีล ๕ ศีล ๘ ศีลในระดับนี้เป็นสจิตตกะ มีความเจตนาจะละเมิดในศีลก่อน ถึงจะขาดได้ ถ้าไม่มีเจตนาละเมิด ศีลก็ยังไม่ขาด เช่น ศีลข้อ ปาณาฯ ต้องครบองค์ ๕ ศีลจึงจะขาดคือ

- (๑) สัตว์นั้นมีชีวิต
- (๒) รู้ยู่่ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
- (๓) เจตนาที่จะฆ่า
- (๔) เพียรพยายามที่จะฆ่า
- (๕) สัตว์นั้นได้ตายไปในการกระทำของตัวเอง

ถ้าสัตว์นั้นตายไปไม่ครบองค์ ๕ นี้ ศีลก็ไม่ขาด ศีลข้ออื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน ฉะนั้น ปัญญาต้องมาก่อนศีล ถ้ารู้จักในการรักษา

๕๖ สัมมาศรัทธา

ศีลอย่างนี้ ศีลจะไม่ขาดจากตัวเราแต่อย่างใด หรือหากศีลได้ขาดจริงๆ ก็มีปัญญาต่อศีลให้เกิดมีตามเดิมได้ จึงเรียกว่าสัมมาทิฎฐิ
ความเห็นชอบในวิธีการรักษาศีลของตัวเอง

สุตมยปัญญา

สุตมยปัญญา ปัญญาศึกษาในวิธีทำสมาธิ ให้เข้าใจในวิธีทำสมาธิ แต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันอย่างไร คนส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า ต้องทำสมาธิให้จิตมีความสงบก่อน ปัญญาจึงจะเกิดขึ้น การทำอย่างนี้จะมีความขัดกันกับวิธีเดิมที่พระพุทธองค์เคยทรงปฏิบัติมาแล้ว ในสมัยที่พระองค์ได้ทรงปฏิบัติทำสมาธิอยู่กับดาบสทั้งสอง และดาบสทั้งสองทำสมาธิมีความสงบดีอยู่แล้วทำไมพระปัญญาของพระองค์และปัญญาของดาบสทั้งสองจึงไม่เกิดขึ้นเล่า พวกเราต้องศึกษาให้ดีให้มีเหตุผล มิใช่ว่าตำราว่าอย่างไรก็เอาตามทั้งหมด ให้ปรับความเห็นเสียใหม่ ไม่เช่นนั้นจะเป็นกลุ่มกาลามสูตรที่มีแต่ความเชื่อเพียงอย่างเดียว ไม่มีปัญญาฉลาดรอบรู้ในเหตุผลแต่อย่างใด

ฉะนั้น ก่อนจะทำสมาธิ ต้องใช้ปัญญาศึกษาให้เข้าใจก่อน มิใช่จะทำสมาธิโดยไม่รู้ในความหมายอะไร สัมมาสมาธิเป็นอย่างไร มิจฉาสมาธิเป็นอย่างไร โมหะสมาธิเป็นอย่างไร ลักษณะจิตที่เป็นขณิกสมาธิ ลักษณะจิตที่เป็นอุปะการสมาธิ ลักษณะจิตที่เป็นอัปปนาสมาธิ จิตเข้าสู่รูปฌาน จิตเข้าสู่รูปฌานเป็นอย่างไร ต้องใช้ปัญญาศึกษาให้เข้าใจก่อน เมื่อทำสมาธิไปจิตก็จะรู้ได้ ถ้าผิดต้องใช้ปัญญาเข้าแก้ไข ถ้าถูกก็จะได้ทำสมาธิในวิธีนั้นต่อไป จิตเป็นสมาธิความตั้งใจมั่นเป็นอย่างนี้ จิตเป็นสมาธิความสงบเป็นอย่างนี้

ถ้าจิตเป็นสมาธิความตั้งใจมั่นเพียงเท่านี้จะไม่ถึงลงสู่ความสงบได้ ก็ไม่จำเป็น ให้น้อมจิตที่เป็นสมาธิความตั้งใจมั่นนั้นใช้ไปในทางปัญญาพิจารณาในสังขธรรมตามความเป็นจริงได้เลย ถ้าจิตถึงลงสู่ความสงบได้ ก็อยู่ในความสงบนั้นไปอย่าไปบังคับให้มันถอน เมื่อความสงบอิมตัวมันแล้ว จะถอนขึ้นมาเอง แล้วตั้งสติเอาไว้ไม่ให้ถอนหมด ให้อยู่ในชั้นอุปะการสมาธิหรืออยู่ในชั้นขณิกสมาธิก็ได้ แล้วน้อมไปใช้ในทางปัญญาพิจารณาในสังขธรรมความเป็นจริงต่อไป

แต่ปัญญาที่จะนำมาพิจารณานั้น ให้ฝึกปัญญาในเวลาตามปกติเอาไว้ให้ชำนาญ ในเมื่อทำสมาธิจิตมีความตั้งมั่นเป็นขณิกะ อุปจาระ ได้แล้ว ก็น้อมมาประกอบกับปัญญาที่เราได้ฝึกไว้แล้ว นี่เป็นหลักเดิมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนพุทธบริษัทในสมัยครั้งพุทธกาล ในยุคนี้ ผู้สอนและผู้ปฏิบัติตามจะมีความแตกต่างไปจากหลักวิธีเดิมของพระพุทธเจ้าอยู่มาก มีความแตกต่างกันอย่างไร ให้เราไปสังเกตการปฏิบัติของแต่ละกลุ่มก็แล้วกัน

ฉะนั้น การใช้ปัญญาศึกษาในวิธีทำสมาธิไว้ก่อน เมื่อศึกษาในวิธีการทำสมาธิมีความเข้าใจแล้ว สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งต้องใช้ปัญญามาศึกษาตัวเองว่า ตัวเรามีความเหมาะสมในการทำสมาธิประเภทไหน เราเป็นนิสัยอะไร ต้องรู้จักนิสัยตัวเอง ถ้าเราเป็นนิสัยปัญญาวิมุตติ ก็ต้องเอาสมาธิความตั้งใจมั่นมาเป็นองค์ประกอบ น้อมไปในทางปัญญาได้เลย ถ้าเราเป็นนิสัยเจโตวิมุตติ ก็สามารถทำสมาธิให้ตั้งลงสู่ความสงบได้ไม่ยากเลย

นี่คือสุตมยปัญญา ต้องนำมาศึกษาในสมาธิ และมาศึกษานิสัยของตัวเองให้เข้าใจเอาไว้ ถ้ามีความเข้าใจอยู่อย่างนี้ การทำสมาธิแต่ละประเภทจะไม่มีคำว่ายากแต่อย่างใด มิใช่ว่าจะทำ

สมาธิแบบสุมสี่สุมห้าโดยไม่มีหลักการ เหมือนกับเราจะไปทางไหน ในที่แห่งใด ก็ต้องศึกษาเส้นทางที่จะไป และสถานที่ที่จะต้องไป ไว้ก่อนทั้งนั้น ถ้าไปที่ไหนแบบสุมเดา จะต้องมีปัญหาเกิดขึ้นกับเราอย่างแน่นอน นี่ฉันใด การทำสมาธิภาวนา ก็ฉันนั้น ต้องศึกษาให้เข้าใจทุกขั้นตอน แล้วนำมาปฏิบัติ ก็จะเป็นไปตามที่เราได้ศึกษามาแล้ว ผลที่เกิดขึ้นก็จะเป็นสัมมาสมาธิแน่นอน

สุตมยปัญญา ศึกษาในหมวดธรรมเอาไว้ ในหมวดธรรม นั้นมีหลายหมวดหมู่ ถ้าจะอธิบายในตำราหมวดธรรมนั้นมีมาก จะศึกษาให้จบสิ้นทุกหมวดหมู่นั้นจะไม่มีจบสิ้นได้ **ข้อสำคัญ** ให้ศึกษาในหมวดธรรมในขั้นพื้นฐานเอาไว้ หมวดธรรมไหนควรนำมาปฏิบัติก่อน หมวดธรรมไหนควรนำมาปฏิบัติในภายหลัง ธรรมหมวดไหนที่มีความเหมาะสมกับจริตนิสัยของเรา ก็เอา ธรรมหมวดนั้นมาปฏิบัติต่อไป

เหมือนเราไปซื้อยานานาชนิดมาเก็บไว้ที่บ้าน เมื่อมีอาการเจ็บไข้ไม่สบายขึ้นมา เราก็จะหยิบเอายาชนิดใดโรคเราได้มากิน ถ้าจับยามากินไม่ถูกกับโรค อาการเจ็บป่วยก็ไม่หายได้ นี่ฉันใด การศึกษาในหมวดธรรมมากนั้นศึกษาได้ แต่ในภาคปฏิบัติแล้ว ต้องเลือกเอาธรรมะให้เป็น คำว่าเลือกหมวดธรรม ก็หมายถึง

ผู้มีปัญญา ถ้าไม่มีปัญญา จะเลือกกรรมมาปฏิบัติให้ถูกกับนิสัยตัวเองไม่ได้เลย เพราะกรรมะทั้งหมดเป็นปริยัติ

ฉะนั้น ต้องมาศึกษาในปริยัติให้เข้าใจ แต่ก็ต้องทำความเข้าใจแก่ตัวเองว่า ธรรมทั้งหลายในตำราทั้งหมดนั้น เพียงเป็นชื่อของธรรมเท่านั้น ธรรมตัวจริงอยู่ที่ตัวเราเองทั้งหมด ผู้ปฏิบัติธรรมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จะต้องมาศึกษาธรรมในตัวเองให้เข้าใจ เพียงรู้ชื่อของธรรมแต่ไม่รู้ตัวธรรมจะนำมาประกอบกันไม่ได้เลย

ฉะนั้น ต้องศึกษาทั้งสองอย่าง เหมือนรู้ชื่อของคน แต่ไม่รู้ตัวคน หรือรู้แต่ยอดเงินในบัญชี ตัวเงินจริงอยู่ที่ไหน บัญชีเพียงเป็นตัวเลข เงินก็เป็นเงิน ถ้าตัวเลขไม่ตรงกับตัวเงิน จะเอาเงินมาใช้ไม่ได้เลย นี่ฉันใด เพียงรู้ชื่อของธรรมแต่ไม่รู้ธรรม จะเอาชื่อของธรรมกับตัวธรรมเชื่อมโยงต่อกันไม่ได้เลย

ฉะนั้น ในการใช้ปัญญาศึกษาในหมวดธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ชื่อของธรรมนั้น พระพุทธเจ้าทรงตั้งชื่อไว้ไม่มากนัก ธรรมะที่พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงตั้งชื่อเอาไว้นั้นมีจำนวนมาก พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระอานนท์ว่า “ไปไม่อยู่ในกำมือของเรากับไปไม้ที่ไม่ได้อยู่ในมือ ไปไม้ส่วนไหนมีมากกว่ากัน” พระอานนท์

ตอบว่า “ไปไม่อยู่ในกำมือมีส่วนน้อย ไปไม่อยู่ในที่ทั่วไปมีจำนวน
มากพระเจ้าข้า” พระพุทธเจ้าตรัสว่า “นี่ฉันใด อานนท์ ธรรมะที่
เราตถาคตได้ตรัสเอาไว้มีจำนวนน้อย ธรรมะที่เราตถาคตยังไม่
ได้ตรัสเอาไว้มีจำนวนมาก”

ฉะนั้น ธรรมะที่พระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสเอาไว้ จะมีเต็มโลก
สงสารอย่างมากมาย หรือจะว่าเต็มทั้งสามภพนี้ก็ไม่ผิด ถ้าผู้ใด
หลงในชื่อของธรรมก็จะรู้คับแคบไป ถ้าธรรมไหนที่ไม่มีชื่อก็จะ
ว่าหมวดธรรมนั้นไม่ถูก เช่น ชื่อของธรรมอยู่ในนักธรรมชั้นตรี
ชั้นโท ชั้นเอก หรือมหาเปรียญ ก็เพียงเป็นชื่อของธรรมทั้งนั้น
จำเป็นก็ต้องศึกษาตามกำลังพอที่จะศึกษาให้รู้ได้ ถึงจะไม่รู้ชื่อ
ของธรรมได้มากนัก เพียงรู้อันิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันเป็นหลัก
ศูนย์รวมรองรับในหมวดธรรมทั้งหลาย ต้องมารวมลงใน
ความไม่เที่ยง เป็นไปในความอดทนต่อสัจอยู่กันไป เป็นไปใน
สิ่งอะไร ไม่มีอะไรเป็นเราเป็นเขา

นี่คือการศึกษาความจริงในทุกอย่างก็จะต้องเป็นไปอย่างนี้
หากศึกษาในลักษณะอย่างนี้ จะมีการเชื่อมโยงต่อการปฏิบัติ
ได้ง่าย มิใช่จำชื่อของธรรมได้ ก็จะเข้าใจว่าเรารู้ความจริง
ในธรรม ความเข้าใจอย่างนี้ก็ไม่แตกต่างกันกับ “โปฏิละ” ผู้แบก

คัมภีร์เปล่า เหมือนกับมดแดงอยู่กับผลมะม่วง จะไม่ได้ลิ้มรสของมะม่วงเลย ความหมายของธรรมก็ต้องศึกษาให้รู้ให้เข้าใจในธรรมภายใน ธรรมภายนอก และชื่อของหมวดธรรมนั้นๆ

สุดมยปัญญา เป็นปัญญาภาคการศึกษาในคันถธุระ และศึกษาในวิปัสสนาธุระ คำว่าศึกษาในหมวดคันถธุระ เช่น ศึกษาในหมวดศีล ศึกษาในวิธีทำสมาธิ และศึกษาในหมวดธรรมต่างๆ ให้เข้าใจ เมื่อศึกษาเข้าใจดีแล้ว จึงเอาหมวดธรรมนั้นมาประกอบในการศึกษาวิธีการเจริญวิปัสสนา การเจริญในวิปัสสนานั้นมีหลักการเจริญอย่างไร ต้องศึกษาให้เข้าใจจึงจะรู้ในวิธีเจริญในวิปัสสนาได้อย่างถูกต้อง ที่เรียกว่า จินตามยปัญญา เป็นคู่กับปฏิบัติ จินตามยปัญญาเป็นปัญญาในภาคปฏิบัติโดยตรง คำว่าปฏิบัติ จึงเอาหลักฐานสองอย่างมาประกอบกัน หลักฐานสองอย่างนั้น

๑. มีหลักฐานในเอกสาร นั่นคือชื่อของธรรมในหมวดปริยัติ

๒. หลักฐานที่เป็นพยานบุคคล หมายถึงตัวเรา

ทั้งสองนี้เอามาประกอบกันในการเจริญในวิปัสสนาวิปัสสนา ก็หมายถึงปัญญานั้นเอง ปัญญาที่เริ่มจากความเห็นชอบตามความเป็นจริง การเจริญในวิปัสสนา ก็คือใช้ปัญญาพิจารณา

ความจริง เพราะใจเราหลงความเป็นจริง จึงได้เกิดความยึดติด ผูกพัน ความดีใจความพอใจความรักเหล่านี้ เป็นช่องทางให้ใจ ได้เกิดความหลงทั้งนั้น

ถ้าหลงในร่างกายตัวเอง ก็ต้องเอาร่างกายนั้นแหละ มาແจกແจก แยกแยะออกมาเป็นส่วนๆ ถ้าแยกกายออกมา เป็นชิ้นส่วนได้ จะไม่มีใครอยู่กับร่างกายนี้เลย ทุกอย่างเพียง เป็นธาตุสี่เท่านั้น หรือจะพิจารณาในความเป็นภายนอก เช่น วัตถุสมบัติที่มีอยู่ ก็ใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้ว่าเป็นปัจจัยอาศัย ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น อีกไม่กี่วันเดือนปีเราก็ต้อง พลัดพรากจากสมบัตินี้ไป สมบัติทั้งหลายนั้นก็ตกทอดอยู่ในความปกครองของคนอื่นไป อีกไม่นานเขาเหล่านั้นก็จะ พลัดพรากจากสมบัตินี้ไปเช่นกัน

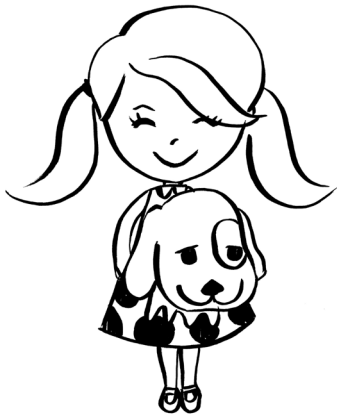
ฉะนั้น การเจริญในวิปัสสนา หมายถึงใช้ปัญญาพิจารณา ความจริง เปิดเผยความจริงให้ใจได้รู้เห็นความจริง ถ้าหากใจ ได้รู้เห็นในสัจธรรมความเป็นจริงเมื่อไร ก็ใจนั้นแหละจะถอน ออกจากความยึดมั่นถือมั่นเอง ไม่ต้องไปบีบบังคับให้ใจปล่อย วางอะไร เมื่อใจรู้เห็นในความเป็นจริงเมื่อไร ใจจะปล่อยวางใน เมื่อนั้น

ส่วนมากผู้เจริญในวิปัสสนาจะไม่เข้าใจเท่าไร จะมีความเข้าใจอย่างผิวเผินว่า ทำสมาธิแล้ว เอาหมวดธรรมต่างๆ มาพิจารณา หรือพิจารณาไปตามชื่อของธรรมเท่านั้น การทำอย่างนี้มีใช่เป็นการเจริญวิปัสสนาแต่อย่างใด เพียงเอาปัญญาไปพิจารณาใน “สัญญา” ที่เป็นชื่อของธรรมเท่านั้น การทำในวิธีนี้จะไม่เกิดความแยกกาย และไม่เกิดความหายสงสัยแต่อย่างใด เป็นเพียงเจริญในปริยัติเท่านั้น

การเจริญในภาคปฏิบัติ ต้องใช้ปัญญามาพิจารณาในรูปธรรมและนามธรรมอันมีอยู่ในตัวเราทั้งหมด และต้องเป็นปัญญาที่ตัวเราได้ฝึกมาเท่านั้น การรู้เห็นในสัจธรรมใด ก็ต้องรู้เห็นด้วยปัญญาของตัวเอง ไม่ต้องไปยืมธรรมะจากตำรา หรือไปจำเอาธรรมะจากครูอาจารย์มาพูดอวดกัน เพราะการพิจารณาไปตามชื่อของธรรมนั้น ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ยาก การพิจารณาธรรมตัวจริงด้วยปัญญาเราเอง ถ้าหากฝึกพิจารณาอยู่บ่อยๆ ก็จะทำให้เกิดความเคยชิน ก็จะง่ายไปเอง ถ้าไม่เคยมาก่อนก็เป็นสิ่งที่ยากของท่านผู้นั้น

การปฏิบัติจะยากจะง่ายขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัว ถ้าผู้มีสติปัญญาที่ดีก็ง่ายต่อการปฏิบัติ ถ้าปัญญาไม่มีก็ยากที่จะ

รู้เห็นในสัจธรรมได้ จะเหมือนกับพระโฆฏิยะ มีความรู้ดีแต่ขาดปัญญาความฉลาดรอบรู้ ก็เป็นไปได้ในมรรคผลนิพพานไม่ได้ เพราะความรู้เป็นเพียงแผนเท่านั้น ถ้าดูแผนที่ไม่เข้าใจ ก็ไปไม่ถูกกับจุดหมายปลายทาง และเกิดการหลงทางเรื่อยไป จะวนไปเวียนมาในที่แห่งเดียวเท่านั้น

จินตามยปัญญา

จินตามยปัญญานี้เป็นคู่ในภาคปฏิบัติโดยตรง เมื่ออ่านตำราในสุตมยปัญญาเข้าใจดีแล้ว ก็ต้องมาใช้จินตามยปัญญา มาเป็นวิธีการวิเคราะห์ในหมวดธรรมนั้นๆ ให้รู้จักในความหมาย ให้ถูกต้องตามหลักความเป็นจริง ว่าหมวดไหนควรนำมาปฏิบัติอย่างไร เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นทางกายทางวาจา หรือปัญหาเกิดขึ้นทางใจ ก็ต้องใช้จินตามยปัญญาเลือกหาหมวดธรรมเข้ามาแก้ไข เพราะใจเป็นตัวสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นได้ง่าย

เมื่อปัญหาเกิดขึ้นจากใจแล้ว ก็ต้องกระจายออกมาทางกายวาจา การทำการพูดออกมาจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นปัญหาทั้งนั้น นี้ก็เพราะตัวมีฉันทิฏฐิ ความเห็นผิดเป็นมูลเหตุ แล้วเกิดเป็นมานะอัตตาขึ้นทางใจ เป็นผู้ไม่ยอมต่อใครๆ การทำการพูด

ออกไปก็เพื่อหวังให้เกิดความชนะต่อคนอื่นทั้งสิ้น เมื่อผู้มีมานะ
 อดตมาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ย่อมเกิดปัญหาขึ้นมาแน่นอน เพราะ
 ทุกคนต้องการความเอาชนะคนอื่นอยู่แล้ว เมื่อเอาชนะทาง
 กายวาจาไม่ได้ ก็ต้องผูกใจอาฆาตผูกพยาบาทต่อกัน และแตก
 ความสามัคคีดูหน้ากันไม่ติดเลย

ในเวลาพูดคุยธรรมะเหมือนกับว่ามีธรรมในใจ ที่ไหนได้
 ธรรมะติดอยู่แคว้นผีปากเท่านั้นเอง นี้เรียกว่ารู้ธรรมะ แต่ไม่มี
 จินตามยปัญญาที่จะนำมาแก้ไขปัญหาของตัวเองได้ ไม่รู้จัก
 การแยกแยะในความเห็นผิดความเห็นถูกออกจากกัน ก็เพราะตัว
 อดตานี้ผลักดันให้เป็นไป ความเข้าใจว่าตัวเองมีความรู้ดีกว่าใคร
 จะทำให้ตัวอดตาได้พองขึ้นโดยตัวเองไม่รู้ตัว ถ้าผู้มีจินตามยปัญญา
 ที่ดี จะมีวิธีแก้ไขในอดตาของตัวเองได้ ถ้าปัญญาในส่วนนี้ไม่มี
 ตัวอดตาก็จะกำเริบใหญ่โต ธรรมะที่ศึกษารู้อาทั้งหมดก็จะเป็น
 พลังเสริมอดตาให้พองขึ้น ผู้มีความรู้มากก็เป็นผู้มีอดตามาก ผู้รู้
 น้อยก็เป็นผู้มีอดตาน้อย ถึงจะรู้มากรู้น้อย ถ้ามีจินตามยปัญญา
 กำกับอยู่ก็จะเป็นผลดี

จินตามยปัญญานี้ จะปรับใช้ในทางโลกก็ได้ จะปรับมา
 ใช้ในทางธรรมก็ง่ายในการปฏิบัติธรรม คำว่าจินตามยปัญญา

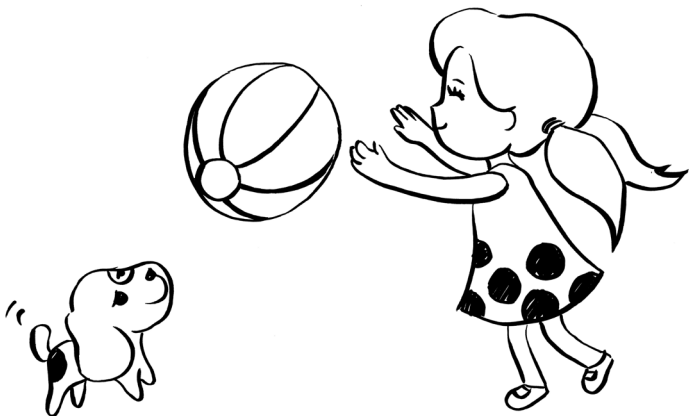
ก็เป็นหลักจินตนาการ เป็นหลักใช้ความคิด หลักวินิจฉัย หลัก
 วิจัยวิจารณ์ หลักวิเคราะห์ หลักพิจารณา ก็คือจินตามยปัญญา
 นี้ทั้งนั้น ถ้ารู้ในสุตมยปัญญามาแล้ว ก็ต้องใช้จินตามยปัญญา
 ขยายกระจายออกไป

เหมือนไม้ซุงทั้งท่อน ก็เอามาสร้างบ้านไม่ได้ ต้องเลื่อยซอย
 ออกมาเป็นขนาดที่เหมาะสมก่อน จึงนำมาใช้ในการสร้างบ้านได้
 นี้ฉันใด ความรู้ที่ศึกษามากก็จับกลุ่มกันอยู่เป็นภาคทฤษฎีเท่านั้น
 เมื่อนำความรู้นั้นมาปฏิบัติ ก็ต้องแยกแยะความรู้นั้นออกมา
 แล้วตีความหมายให้เกิดความชัดเจน ว่าธรรมะหมวดไหนควร
 นำมาปฏิบัติด้วยอุบายใด ก็ต้องใช้จินตามยปัญญานี้เป็นตัว
 กระจายในหมวดธรรม

หรือเหมือนถุงเงินทั้งกองกันอยู่ ก็รู้ว่าเป็นถุงเงินเท่านั้น
 จะไม่รู้ว่าเงินทั้งหมดนั้นมีเท่าไร ใบละพัน ใบละห้าร้อย ใบละร้อย
 และใบอื่นๆ อีก มีอย่างละกี่ใบก็ตอบไม่ได้ ถ้าแก้ถุงออกมานับ
 ทั้งหมด ก็จะตอบได้ว่าเงินแต่ละชนิดมีจำนวนอย่างละเท่าไร
 ยอดสุทธิของเงินมีเท่าไร ก็สามารถตอบได้อย่างถูกต้อง นี้ฉันใด
 ธรรมะที่แยกออกไปปฏิบัติ ก็ฉันนั้น

เงินเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ใช้ให้ถูกทาง ถ้าใช้ไม่ถูกทางก็
จะเกิดเป็นโทษได้เช่นกัน ความรู้ที่ได้ศึกษามา ถ้าตีความหมาย
ได้ถูกต้อง เมื่อนำมาปฏิบัติก็จะเป็นผลดีแก่ผู้ปฏิบัติให้ออกมาใน
ทางดี ถ้าตีในหมวดธรรมผิดความหมายไป เมื่อนำมาปฏิบัติก็จะ
เป็นมิจฉาปฏิบัติ หากความถูกต้องไม่ได้เลย

ฉะนั้น จินตามยปัญญาจึงมีความสำคัญอยู่มากทีเดียว
ผู้ปฏิบัติต้องฝึกจินตามยปัญญาให้เกิดขึ้นภายในใจเอาไว้ เพื่อจะ
ได้เอาปัญญานี้ นำหมวดธรรมมาปฏิบัติ ให้เป็นสัมมาปฏิบัติให้
ถูกต้องต่อไปจนกว่าจะได้ถึงจุดหมายปลายทางที่เราต้องการ
จินตามยปัญญาตัวนี้แหละ จะเป็นวิธีแยกความผิดความถูก
ให้ออกจากกันได้ เราจะได้เลือกเอาแต่สิ่งที่ถูกต้องเท่านั้น

จินตามยปัญญา เป็นปัญญา ระดับกลาง

ปัญญามีขั้นตอน ๓ ระดับด้วยกัน สุตมยปัญญาเป็นปัญญาในภาคการศึกษาได้อธิบายมาแล้ว จินตามยปัญญาที่เรากำลังอ่านอยู่ขณะนี้มีส่วนละเอียดมากขึ้น จะเป็นปัญญาที่จะนำไปสู่วิปัสสนา เราทั้งหลายก็เคยได้ฟังจากครูอาจารย์อยู่บ่อยๆ แต่เราไม่เข้าใจ เช่น ครูอาจารย์ได้บอกว่า ให้พิจารณาในความไม่เที่ยง ให้พิจารณาดูความทุกข์ และพิจารณาดูเหตุให้เกิดทุกข์ พิจารณาในอนัตตา ในสิ่งที่หมดสภาพไป ก็เป็นจินตามยปัญญานี้เอง

หรือพิจารณาว่าไม่มีสิ่งใดเป็นของของเราที่แท้จริง ทุกสิ่งเป็นเพียงอาศัยให้ความสะดวกในชีวิตเท่านั้น ไม่กี่วันเดือนปีก็

ต้องได้พลัดพรากกันไป ให้แยกใจและวัตถุสมมติออกจากกันให้ได้ อย่าเอาสมมติมาทับใจให้หนักเป็นทุกข์ได้ ให้ฝึกใจเหมือนกับน้ำตกอยู่ในใบบัว หรือเอาใบบัวห่อน้ำอยู่ น้ำนั้นก็ไม่มีซึมไม่เกาะอยู่กับบัวนั้น นี่ฉันใด จินตามยปัญญานี้จึงเป็นอุบายฝึกใจไม่ให้ติดอยู่กับวัตถุสมมติทั้งหลาย จะมีสมบัติน้อยๆก็ไม่ให้ใจเข้าไปยึดติดกับสิ่งเหล่านี้

จินตามยปัญญานี้จึงเป็นหลักวิธีวิจัย วิจาร์ณ วิเคราะห์ พิจารณาโทษแห่งความยึดติดจะมีความทุกข์ให้แก้ใจอย่างไร ความไม่ยึดติดใจมีความสุขอย่างไร ใจก็จะรู้เห็นตามจินตามยปัญญานี้ได้อย่างชัดเจน ปัญญาตัวนี้เป็นตัวเปิดเผยความจริงให้ใจได้รู้เห็นเรื่องทุกข์ เรื่องโทษ เรื่องภัย ที่ใจกำลังหลงอยู่ ได้รู้เห็นความจริง ปัญญาตัวนี้ฝึกให้เกิดขึ้นที่ใจเราได้

ปัญญาตัวนี้แหละจะเป็นตัวแข่งกับตัวสังขารการปรุงแต่ง ถ้าพูดเรื่องปัญญาอาจจะไม่เข้าใจ จะให้คำสมมติกันง่ายๆว่า นั่นคือความคิดของเรานั้นเอง สังขารการปรุงแต่งก็เป็นความคิด ปัญญาก็เป็นตัวความคิดเช่นกัน แต่ความคิดนั้นไปคนละรูปแบบกัน ความคิดตัวสังขารเป็นความคิดเพื่อส่งเสริมให้ใจเกิดกิเลสตัณหา ความคิดทางปัญญาเป็นอุบายให้ใจลดละ

กิเลสตัณหา

ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติอย่าไปอ่อนใจว่าเราไม่มีปัญญา ที่จริงเราทำให้เกิดปัญญาได้ ถ้าฝึกคิดพิจารณาในทางสัจธรรมอยู่บ่อยๆ เพราะความคิดนี้มีอยู่ในตัวอยู่แล้ว แต่เราไปใช้ความคิดปรุงแต่งไปตามกระแสโลกมากเกินไป ใจจึงได้เอนเอียงไปตามกระแสโลก จึงได้หลงยึดติดผูกพันอยู่ในโลกนี้ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ถ้าเราคิดปรุงแต่งไปตามกิเลสตัณหา คือความอยากทางโลกนี้อยู่ เราจะไม่รู้เห็นในสัจธรรมที่เป็นจริงได้เลย ถ้าเราฝึกความคิดพิจารณาในทางธรรมอยู่บ่อยๆ จนใจเกิดความเคยชินในทางธรรม ใจก็จะรู้เห็นในทางธรรมได้เช่นกัน

ฉะนั้น ปัญญาจึงเกิดจากความคิดพิจารณานั้นเอง เราอยากได้ปัญญา แต่ไม่ขยันในการพิจารณา ปัญญา ก็จะไม่เกิดขึ้นแต่อย่างใด คนส่วนใหญ่ไปเข้าใจอย่างผิดๆ ว่า ปัญญาจะเกิดจากการทำสมาธิความสงบก่อน ปัญญาจะเกิดขึ้นเอง นี่เป็นความเห็นที่เป็นมิจฉา ไม่ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้าเลย ความเห็นอย่างนี้ถึงผู้นั้นจะมีบารมีพร้อมแล้วที่จะได้บรรลุธรรม เป็นพระอริยเจ้าอยู่ก็ตาม จะไม่ทำให้มรรคผลเกิดขึ้นแต่อย่างใด

คนมีปัญญาทำสมาธิ พลังใจที่เกิดจากสมาธินั้นก็จะกลับ

มาahunปัญญาที่มีอยู่ให้เกิดความแจ่มแจ้งมากขึ้น คนไม่มีปัญญาไปทำสมาธิ เมื่อความสงบเกิดขึ้นได้แล้ว ความสงบของสมาธินั้นก็จะปิดฉากของปัญญาในทันที ไม่อยากคิดอะไร อยากอยู่เฉยๆ นิ่งๆ เป็นอุเบกขา วางเฉยกับทุกสิ่งไป มีแต่ความหลงระเริงอยู่ในความสุขของความสงบนั้น เหมือนคนติดความเย็นอยู่ในห้องแอร์ ก็อยากอยู่อย่างนี้ต่อไป ถ้าไปเจอความร้อนก็จะรีบกลับเข้าห้องแอร์ตามเดิม นี่ฉันทุ ผู้หลงติดอยู่ในความสุขของสมาธิ ก็ฉันทุั้น ไม่อยากคิดพิจารณาในสังขารอะไรเลย เรื่องของปัญญาผู้ปฏิบัติมีความต้องการ แต่ไม่ยอกสร้างให้ปัญญาเกิดขึ้น ยอกในสิ่งใด ถ้าไม่สร้างให้เกิดขึ้น สิ่งนั้นก็ไม่ได้เกิดขึ้นแต่อย่างใด

จินตามยปัญญาเป็นหลักในการคิดโดยตรง ความคิดนั้นต้องมีเหตุผลเป็นองค์ประกอบและตัดสินกันด้วยเหตุผล และไม่ใช้เหตุผลเข้าข้างความอยากของตัวเอง ให้คิดเอาความจริงมาเป็นตัวตัดสินชี้ขาด เพราะตัวความคิดนี้เป็นตัวสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นได้ เราก้ต้องหาอุบายในการคิดแก้ไขปัญหานั้นให้หมดไปได้เช่นกัน เป็นในลักษณะ “หนามยอกก็ต้อเอาหนามบ่ง” หลักในการคิดผิด เราหาวิธีคิดถูกได้ การมีความคิดเห็นผิด เรา

ก็มีอุปายในการปรับให้เกิดความเห็นถูกต้อง ในช่วงนี้มีคนศึกษาพระอภิธรรมกันมาก หลายคนที่ยื่นอธิธรรมมีความเห็นที่ขาดจากเหตุผล เรียนอธิธรรมอย่างเดียวไม่มีการศึกษาธรรมหมวดอื่น จึงมีความเห็นสุดโต่งไปว่า ถ้าใครไม่เรียนอธิธรรมและไม่ปฏิบัติตามอธิธรรม จะบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ไม่ได้เลย เมื่อหากมีคนพูดอย่างนี้ ก็ต้องใช้จินตามยปัญญา พิจารณาดูให้รู้ในสิ่งที่มาในอธิธรรมนั้นว่าเป็นอย่างไร อภิธรรมเกิดขึ้นเมื่อไร

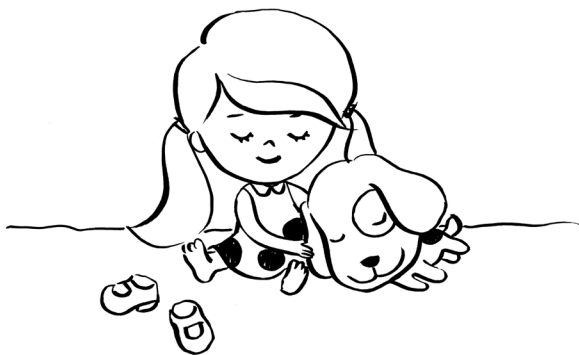
ในช่วงนั้น พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วออกเผยแผ่ธรรมได้ก่ปี เมื่อได้ศึกษาจากตำราแล้วก็เข้าใจว่า หลังตรัสรู้แล้วเป็นพรรษาที่ ๗ พระพุทธเจ้าได้ขึ้นไปเทศน์โปรดพระมารดา ได้จำพรรษาอยู่ที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ พระองค์ได้เทศน์โปรดพระมารดาพร้อมด้วยเทวดาทั้งหลาย เมื่อออกพรรษาแล้ว พระองค์ก็ได้เสด็จลงมาเมืองมนุษย์ ในช่วงนั้น พระองค์ได้ดำริว่า “อภิธรรมที่ได้เทศน์สอนในหมู่เทวดานั้นมีความละเอียดอ่อนยิ่งนัก พระสาวกองค์ไหนหนอพอจะมีปัญญารับฟังอภิธรรมนี้ให้เข้าใจได้” พระองค์ก็ได้รู้ว่าพระสารีบุตรเท่านั้นจะเข้าใจอภิธรรมนี้ได้ พระองค์ก็ได้เสด็จลงมาในนครสังกัสสะ ถวายทอดพระอภิธรรมให้พระสารีบุตรได้จดจำเอาไว้ เพื่อจะได้ถ่ายทอดต่อไป

ในช่วงนั้น พระอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้ามีจำนวนมาก แต่ไม่มีปัญญาชั้นละเอียดลึกซึ้งพอที่จะรับอภิรกรรมทั้งหมดได้ นี่ถึงขั้นพระอรหันต์ก็ยังรับอภิรกรรมทั้งหมดไม่ได้ เพราะอภิรกรรมเป็นธรรมะชั้นละเอียดอ่อนมาก พระองค์ทรงอธิบายเรื่องจิตเจตสิก อันเป็นนามธรรมล้วนๆ มนุษย์ปุถุชนจะเข้าใจไม่ได้เลย ถ้าฟังจะเรียนไปตามตำราก็พอจำได้พูดได้ จะให้ใจเป็นไปในอภิรกรรมชั้นละเอียดนั้น จะเป็นไปไม่ได้เลย อีกอย่างหนึ่งให้พวกเราใช้ความคิดตรិตรองดูให้รู้ตามเหตุผลว่า ในครั้งสมัยอภิรกรรมยังไม่เกิดขึ้น พระพุทธเจ้าทรงสอนให้คนบรรลุธรรมเป็นพระอริยเจ้าในธรรมหมวดใด เช่น ปัญจวัคคีย์ทั้งห้า พระองค์ทรงเอาอภิรกรรมมาสอนหรือไม่ คำตอบก็ว่าไม่ พระยสกุลบบุตรพร้อมด้วยหมู่คณะ ๖๐ องค์ พระภัททวัคคีย์ ๓๐ องค์ ชฎิลสามพี่น้องพร้อมด้วยบริวารรวม ๑,๐๐๓ องค์ ทั้งหมดนี้เป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น ในช่วงนั้นอภิรกรรมยังไม่เกิดขึ้น แล้วพระพุทธเจ้าเอาธรรมหมวดใดมาสอน ให้พวกเราศึกษาให้ดี มีเหตุผลตามความเป็นจริง

พระพุทธเจ้าไปจำพรรษาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ในพรรษาที่ ๗ นับแต่พรรษาที่ ๑ ถึงพรรษาที่ ๖ มีพระอรหันต์เกิดขึ้นในโลกหลายพันองค์ ทั้งหมดนี้พระพุทธเจ้าสอนอภิรกรรมให้หรือไม่

คำตอบก็ว่าไม่ ในเมื่อพระพุทธเจ้าได้แสดงอภิธรรมให้แก่พระสารีบุตรแล้ว จากนั้นมาพระองค์ทรงเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชนตามปกติ มีผู้ได้บรรลุมรรคผลนิพพานเป็นจำนวนมาก ตามประวัติ พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงสอนอภิธรรมในกลุ่มประชาชนเหล่านี้เลย แม้พระสารีบุตรก็ไม่ได้เอาอภิธรรมไปสอนลูกศิษย์แต่อย่างใด ในยุคนี้มีพระอรหันต์มาสอนอภิธรรมบ้างไหม หรือปุถุชนธรรมดาพากันศึกษากันเองและปฏิบัติกันเอง มีใครบ้างไหมที่ได้บรรลุธรรมในการปฏิบัติตามอภิธรรมนี้ ศึกษาให้ดี ไม่เช่นนั้นจะเป็นธรรมปรามาสไป

การปฏิบัติธรรมในยุคนี้ต้องศึกษาให้ดี ใช้ปัญญาวิเคราะห์ให้ละเอียด และมีเหตุผลในการตัดสินใจ ว่าธรรมหมวดไหนควรนำมาปฏิบัติก่อน ธรรมหมวดไหนนำมาปฏิบัติในภายหลัง การปฏิบัติธรรม ถ้าเข้าใจดีจะเป็นของง่ายสำหรับท่านผู้นั้น ถ้าไม่เข้าใจในภาคปริยัติดี การปฏิบัติจะเกิดมีปัญหาแน่นอน คำสอนของพระพุทธเจ้ามีความสมบูรณ์อยู่แล้ว แต่ผู้ตีความหมายในหมวดธรรมจะมีความถูกต้องแค่ไหน ถ้าตีความหมายในธรรมผิดนำมาปฏิบัติก็ผิด ถ้าตีความหมายในหมวดธรรมถูก นำไปปฏิบัติก็ถูก

หลักสำคัญคือครูอาจารย์ที่นำธรรมไปสอน ถ้าสอนผิด คนที่เชื่อตามความผิดนั้นมากมายมหาศาล จึงเสียโอกาสกับท่านเหล่านั้น หากมีบารมีพอที่จะได้บรรลุปะเป็นพระอริยเจ้าในชาตินี้ แต่มาปฏิบัติผิด โอกาสที่จะได้บรรลุปะเป็นพระอริยเจ้าในชาตินี้ก็จะมีปิดฉากลงทันที พระพุทธเจ้าจึงมีการเปรียบเทียบไว้ว่า เหมือนฝูงโคทั้งหลายที่กำลังแสวงหาหัวหน้าโคเพื่อพาข้ามกระแส ถ้าฝูงโคเลือกได้หัวหน้าโคตัวที่ไม่เคยข้ามกระแสมาก่อน หัวหน้าโคก็จะพาฝูงโคทั้งหลายลอยวนไปเวียนมาในกระแสนั้น ไปชนโขดหินบ้าง ไปผ่านฝูงปลาฉลามบ้าง เข้าไปในหมู่จระเข้บ้าง และเข้าไปในวังน้ำวนบ้าง ในที่สุดหัวหน้าโคและฝูงโคทั้งหลายก็ตายเพราะเหตุดังกล่าวหมดสิ้น

นี่ฉันใด กลุ่มปฏิบัติทั้งหลายที่ได้ครูอาจารย์ผู้สอนแนวทางปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง การปฏิบัติก็จะไม่ถึงฝั่งแห่งมรรคผลนิพพานแต่อย่างใด ถ้าหากผู้ปฏิบัติทั้งหลายมีปัญญาพร้อมด้วยเหตุผล ก็พอจะเลือกครูอาจารย์เป็นผู้นำแก่เราได้ มิใช่ว่าครูอาจารย์พูดมาอย่างไรก็จะเชื่อไปเสียทั้งหมด ก็จะกลายเป็นหมู่เดียวกันกับพวกกาลามสูตร ถือว่าครูอาจารย์นั้นจะเชื่อถือได้ ครูอาจารย์นี้เป็นครูอาจารย์ของเรา

ถ้าหากฝูงโคทั้งหลายเลือกได้หัวหน้าโคที่ดี เป็นหัวหน้าโคที่เคยข้ามกระแสมาก่อน หัวหน้าโคก็จะพาฝูงโคทั้งหลายลอยหลบหลีกเลี่ยงทั้งหลาย ไม่ต้องไปชนโขดหิน ไม่เข้าไปในฝูงปลาฉลาม ไม่เข้าไปในหมู่จระเข้ และไม่เข้าไปในวังน้ำวน หัวหน้าโคก็จะพาฝูงโคหลีกเลี่ยงไปในเส้นทางที่ปลอดภัย จะไปถึงฝั่งได้โดยไม่มีปัญหาอะไร

นี่ฉันใด ผู้ปฏิบัติถ้าได้ครูอาจารย์เป็นผู้นำที่ดี มีความรู้เป็นไปในสัมมาทิฐิรู้ความเห็นชอบที่ถูกต้องแล้ว พวกเราก็คouldได้ผลข้อมูลในอุบายวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง การปฏิบัติก็จะมีปัญหา และไม่เสียเวลาในการปฏิบัติแต่อย่างใด ความตั้งใจที่จะปฏิบัติให้ถึงในจุดหมายปลายทางก็จะเป็นจริงตามที่เราต้องการ

ฉะนั้น ในยุคนี้การแสวงหาครูอาจารย์นั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าผู้แสวงหาครูอาจารย์นั้นมีปัญญาที่ดีมีเหตุผล การแสวงหาครูอาจารย์นั้นไม่เป็นของยาก ถ้าปัญญาไม่ดีขาดเหตุผล ก็จะเชื่อตามบุคคลอื่นเล่าต่อๆ กันมา ถ้าไม่มีปัญญาก็จะเชื่อตามข่าวลือนั้นไป ในที่สุดก็ผิดหวังจากครูอาจารย์นั้น

ในยุคนี้ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่จะเป็นไปในพวกกาลามสูตร

เชื่อในสิ่งใดก็ขาดเหตุขาดผล ไม่มีปัญญาพิจารณาคุ้งบ้างเลย ถ้าเชื่อในตำราก็เชื่ออย่างจริงจัง ไม่มีปัญญาแย้งในความเชื่อ นั้นเลย ถ้าตำราผิดเราก็ผิดไปด้วย ถ้าตำราถูกก็เป็นผลพลอยได้ และถูกไปด้วย แต่ก็จะถูกบางหมวดบางประเด็นเท่านั้น ไม่เหมือน ความเชื่อของผู้มีปัญญาในสัมมาทิฐิความเห็นชอบแต่อย่างใด

ในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้านี้ มีหลักสัมมาทิฐิ ปัญญาความเห็นชอบเป็นหลักเริ่มต้น ถ้าเริ่มในจุดนี้ได้ ในอันดับต่อไปจะไม่มีปัญหาในการปฏิบัติแต่อย่างใด ในครั้ง พุทธกาล พระพุทธเจ้าสอนพุทธบริษัททั้งหลาย ก็ได้เริ่มต้นจาก สัมมาทิฐิปัญญาความเห็นชอบก่อนทั้งนั้น ในยุคนี้ก็เหมือนกัน กับครั้งพุทธกาลนั่นเอง

จินตามยปัญญาจึงเป็นคู่กันกับการปฏิบัติ ต้องจับคู่กัน ให้ถูก ถ้าจับคู่ไม่ถูก การปฏิบัติก็ไม่ไปถึงไหน และไม่ก้าวหน้า แต่อย่างใด เช่น สุตมยปัญญาเป็นคู่กับปริยัติ จินตามยปัญญา เป็นคู่กับปฏิบัติ ภาวนามยปัญญาเป็นคู่กับปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติต้อง เรียบเรียงสามคู่นี้ให้เข้ากัน เมื่อเราได้ใช้สุตมยปัญญาศึกษาใน หมวดปริยัติรู้แล้ว จากนั้นก็มาใช้หลักจินตามยปัญญาประกอบ ในการปฏิบัติ ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจในจุดนี้ ไปเข้าใจในวิธีเดียว

ต้องทำสมาธิเท่านั้นจึงเป็นปฏิบัติได้ นี่คือนักเรียนการศึกษาไม่เข้าใจว่าพระพุทธเจ้าสอนวิธีปฏิบัติไว้วิธี เพราะการปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้มี ๒ วิธีด้วยกัน

(๑) วิธีปฏิบัติในอุบายการทำสมาธิ

(๒) อุบายในการใช้เจริญปัญญา

การเจริญปัญญานั้นเป็นอุบายหลัก การเจริญสมาธินั้นเป็นอุบายเสริม ส่วนผู้ปฏิบัติชอบทำในสมาธิที่เป็นอุบายเสริมเท่านั้น ส่วนอุบายหลักคือสติปัญญาที่เป็นหลักสำคัญกลับไม่สนใจ เพราะส่วนใหญ่ได้ถูกสอนมาว่า ทำสมาธิไปเถอะ เมื่อจิตเป็นสมาธิความสงบแล้ว ปัญญาจะเกิด เมื่อได้ฟังข้อมูลมาอย่างนี้อยู่บ่อยๆ และพูดกันหลายครูอาจารย์ โหมพูดในเรื่องนี้มากไป จึงเป็นกระแสรื้อกันไปมากมาย คนทั้งหลายก็เลยพากันเข้าใจในแบบนี้ เป็นในลักษณะการสร้างความเห็นผิดให้เกิดขึ้น โดยไม่รู้ตัว ส่วนปัญญาการปฏิบัตินั้นไม่เป็นกระแสรอออกมาเลย คนจึงไม่รู้จัก จึงได้มองข้ามไป ไม่ให้ความสนใจ หนาซ้ำครูอาจารย์ยังพูดย้ำไปว่า อย่าพากันคิดนะ ห้ามใจเอาไว้ ถ้าให้ใจคิด จะเกิดความฟุ้งซ่าน เป็นสมาธิไม่ได้ คนหัวอ่อนไม่มีปัญญาขาดเหตุผล ก็เชื่อตามครูอาจารย์ตลอดมา ถ้าเริ่มปฏิบัติได้ปลุกความเห็นมา

อย่างนี้ จะไม่มีปัญญาเลย

ความคิดนั้นมันเป็นตาบสองคม ถ้าผู้มีความฉลาดได้อ่านประวัติของพระอริยเจ้ามาแล้ว ทุกองค์ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ฝึกความคิดให้เป็นปัญญาทั้งนั้น ฉะนั้น ปัญญาจะเกิดขึ้นได้เนื่องจากการคิดพิจารณาอยู่บ่อยๆ และคิดพิจารณาให้เป็นไปตามหลักความเป็นจริงของทุกสิ่ง ต้องพิจารณาลงสู่ไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

สิ่งใดควรพิจารณาลงสู่อนิจจัง ความไม่เที่ยง สิ่งใดควรพิจารณาลงสู่ทุกขัง สิ่งใดควรพิจารณาลงสู่อนัตตา หรือสิ่งเดียวกัน จะพิจารณาลงสู่ไตรลักษณ์ทั้งสามอย่าง หรือสองอย่าง ก็ต้องดูเหตุปัจจัยเหล่านั้นว่าควรพิจารณาลงสู่ไตรลักษณ์อะไร

ฉะนั้น การใช้ความคิดเพื่อให้เกิดเป็นปัญญาไม่ใช่เรื่องยาก ข้อสำคัญให้เรารู้หลักและวิธีที่ถูกต้องเท่านั้น ตามปกติความคิดของคนเรามีอยู่ในตัวแล้ว แต่ความคิดที่มีอยู่นั้นนำไปใช้ในทางโลก เป็นความคิดเสริมสร้างกิเลสตัณหาให้เกิดความรุนแรง จึงเรียกว่าใช้ความคิดไปเสริมสังขารการปรุงแต่ง ความคิดในสังขารการปรุงแต่งนั้นจะเข้าข่ายกิเลสตัณหาทั้งนั้น ความคิดที่เป็นสังขารเป็นความคิดปิดความเป็นจริง ฉะนั้น ใจเรามีความหลงใหล

เกิดตายอยู่ในโลกนี้มายาวนาน ก็เพราะใจหลงความคิดที่เป็นสังขารการปรุงแต่งเหล่านี้ตลอดมา

ตามปกติแล้วจิตนี้มีความฉลาดอยู่ในตัวของมัน ดังคำบาลีว่า “ปกสฺสสมิทํ จิตตํ จิตฺเตมิเลื่อมเป็นประภัสสร” เมื่อถูกความคิดของสังขารเข้าครอบงำและปิดบังความจริงมายาวนาน ถูกกิเลสตัณหาฉาบทาปิดความจริงอยู่บ่อยๆ จิตเดิมที่เป็นประภัสสรนั้นก็ถูกปิด พอกพูนหนาขึ้นๆ จึงเรียกว่าจิตบอด ไม่มีรัศมีคือความฉลาดรอบรู้ตามความเป็นจริงแต่อย่างใด นี่เองจึงได้เกิดความหลงก็เพราะความไม่รู้ตามความเป็นจริง จึงเรียกว่าวิชชาหาความฉลาดรอบรู้ไม่ได้เลย

ฉะนั้น จึงฝึกสร้างความคิดขึ้นมาใหม่ เพื่อจะได้นำมาลบล้างความคิดในสังขารเดิมให้หมดไป เพื่อตัดเส้นทางลำเลียงในกิเลสตัณหาทั้งหลายให้หมดไป ถ้าปล่อยให้ความคิดที่เป็นสังขารเดิมทำงานต่อไป ก็จะสร้างอารมณ์แห่งความรักเป็นไปในทางกิเลสตัณหาไม่มีที่จบสิ้น ถ้าตัดสายทางของสังขารการปรุงแต่งนี้ได้เมื่อไร เหมือนกับทหารทำการสู้รบในสงคราม ถ้าตัดสายลำเลียงกองเสบียงแก่ฝ่ายศัตรูได้แล้ว ถึงทหารฝ่ายศัตรูจะมีความเก่งกล้าสามารถ และมีอาวุธทันสมัยอยู่ที่ตาม ถ้าไม่ได้

กำลังจากอาหารแล้ว ก็ยอมแพ้เท่านั้นเอง นี่มันโศก ความคิดฝ่ายสติปัญญา ถ้าหากผู้ปฏิบัติได้เตรียมไว้แล้ว ก็สามารถหันเหความคิดที่เป็นสังขารมาก่อน และกลับตัวมาเป็นพวกเดียวกันกับความคิดทางปัญญา ต่อไปการทำลายกิเลสตัณหาไม่ใช่เป็นเรื่องยาก เหมือนกับลูกไก่อยู่ในกำมือ ทำอย่างไรก็ได้

ในคติธรรมของนักปราชญ์พูดไว้ว่า “การปฏิบัติธรรมนั้นใช้วิธีหนามยอก ต้องหนามบ่ง” นี่ก็หมายความว่าเอาความคิดหักล้างความคิดกันเอง แต่ก่อนมาความคิดทางปัญญาเรามีน้อยหรืออาจไม่มีเลย เราจึงเป็นฝ่ายแพ้ให้แก่ฝ่ายกิเลสตัณหาตลอดมาจนถึงปัจจุบัน บัดนี้เรารู้วิธีการสร้างอาวุธจากพระพุทธเจ้าแล้ว นั่นคือเราต้องฝึกสร้างแนวความคิดให้เป็นไปในทางปัญญาขึ้นมา เพื่อมาต่อกรกับความคิดในสังขารการปรุงแต่งให้ได้

การสร้างความคิดทางสติปัญญาต้องให้เหนือกว่ากำลังตัวสังขารให้ได้ ถ้าความคิดทางสติปัญญาเรามีน้อย และไม่มี ความฉลาดเฉียบแหลม เราก็จะเป็นผู้แพ้แก่หมู่กิเลสตัณหา และแพ้แก่สังขาร การปรุงแต่งของสังขารอยู่นั่นเอง การแพ้แก่สังขารมาแล้วให้ถือว่าเป็นบทเรียนก็แล้วกัน

นับแต่บัดนี้เป็นต้นไป เราก็ต้องมาสำรวจตรวจตราค้นหา จุดอ่อนของตัวเองให้ได้ ว่าเราแพ้กังซังขารในจุดไหน เราต้องแก้ไขในจุดนั้น จุดอ่อนเรามีมากมาย แต่เราไม่มีปัญญาค้นคว้า ให้รู้เห็นจุดอ่อนของตัวเองได้ เหมือนกับการเตะฟุตบอล ถ้าฝ่ายไหนเตรียมทีมมาดี รู้จักวิธีการหลบหลีกเลี้ยงลูกได้ดี มีวิธีการครองลูกฟุตบอลส่งลูกให้แม่นยำ โอกาสเป็นฝ่ายชนะมีสูงมากทีเดียว แต่ต้องระวังคู่ต่อสู้สวนกลับ ต้องวางแผนเตรียมตัวรับให้ดี นี่ฉันทัด การต่อสู้กันในระหว่างสติปัญญากับฝ่ายสังขาร การปรุงแต่ง ฝ่ายกิเลสตัณหา ฝ่ายไหนจะมีเล่ห์เหลี่ยมแพรวพราวกว่ากัน

คำว่า “ลูกฟุตบอล” หมายถึงตัว “สมมติ” ในอดีตที่ผ่านมา ยาวนาน นับกับไม่ถ้วนประมวลชาติไม่ได้ ฝ่ายกิเลสตัณหาสังขารการปรุงแต่งได้ครองในสมมตินี้มาจนถึงปัจจุบัน แต่ละวันกิเลสตัณหาและสังขารเอาสมมตินี้มาคิดหลอกให้ใจได้เกิดความเข้าใจผิดอยู่ตลอดเวลา ใจที่ไม่มีปัญญารอบรู้ ก็หลงไปตามสังขารทุกวันไป แล้วเมื่อไรเราจะมีสติปัญญาเข้าไปแย่งสมมตินี้ออกมาจากหมู่สังขารตัณหานี้ได้ ถ้าสติปัญญาความฉลาดเราพร้อมแล้ว ก็สามารถแย่งเอาสมมติจากสังขาร

การปรุงแต่งได้

ในเมื่อปัญญาแย่งสมมติมาได้แล้ว ก็จะใช้วิธีตีแผ่กระจาย ในสมมตินั้นออกเป็นเสี่ยงๆ เพื่อเปิดเผยความจริงให้ใจได้รู้ ความเป็นจริงในสมมติให้ชัดเจน ในเมื่อใจได้รู้เห็นในความจริง ของสมมติแล้ว ในเมื่อนั้นแหละใจจะเกิดการถอนตัว แต่ก่อนมา ใจมีความเห็นผิดไปตามกิเลสสังขารว่าอยากให้สมมตินี้อยู่เป็น คู่ตัวเราตลอดไป ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ความเข้าใจอย่างนี้มันฝังลึกอยู่กับใจมานานจนเกิดความเคยชิน แต่ก็ไม่ใช่ลือวิสัย ถ้าได้มีปัญญามาอบรมสั่งสอน

สมมติใหญ่ๆ มี ๒ ประเภทด้วยกัน

(๑) สมมติว่าเป็นของของตน

(๒) สมมติว่าเป็นตน

อันดับแรกต้องฝึกสติปัญญาขึ้นมาเพื่อจะได้ทำลายใน สมมติที่ว่าเป็นของของตอนนี้ให้ได้ คำว่าของของตนมีอะไรบ้าง ให้เรานับคุณสมบัติทั้งหลายที่เราสมมติว่าเป็นของของเราเอง ว่ามีกี่ชนิด สิ่งมีวิญญูณครองมีกี่ชนิด สิ่งไม่มีวิญญูณครอง มีกี่ประเภท ให้เอาเฉพาะสิ่งที่สมมติว่าเป็นของของเราเท่านั้น แล้วตั้งคำถาม และหาคำตอบให้ตรงต่อความเป็นจริงว่า

ของทุกสิ่งเพียงว่าเป็นสมมติให้เป็นของของเราเท่านั้น อีกไม่กี่วันเดือนปีก็จะได้พลัดพรากจากกันไป จะไม่มีสมบัติส่วนไหนเอาติดตามไปได้เลย จะปล่อยทิ้งให้ลูกหลานอาศัยกันไป ลูกหลานก็เอาในสมบัตินี้อีกไม่ได้เช่นกัน

ฉะนั้น สมบัติของโลกก็ต้องใช้ประโยชน์อยู่กับโลกนี้เท่านั้น ถ้าไปยึดติดผูกพันห่วงใยในสมบัตินี้อยู่ในเมื่อตายไป จิตวิญญาณก็จะกลับมาเกิดอยู่กับสมบัติเหล่านี้ จะไปสู่สวรรค์นิพพานไม่ได้เลย ใช้ความคิดในจินตามยปัญญาพิจารณาอยู่อย่างนี้จนจิตรู้จริงเห็นจริง และเกิดความสลดสังเวชขึ้นมาให้ได้ และพยายามฝึกใจให้ปฏิเสธในวัตถุสมบัติทั้งหลายอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะกาลไหนๆ ฝึกใจไม่ให้ยึดถือในสิ่งอะไรเลย ให้ฝึกคิดพิจารณาอยู่บ่อยๆ ใจก็จะค่อยถอนตัวออกจากความยึดถือไปเอง

ความยึดมั่นถือมั่นนี้ไม่ได้หมดไปเพราะการทำสมาธิแต่อย่างใด เพราะการทำสมาธิเป็นเพียงวิธีการข่มไว้ชั่วคราวเท่านั้น เหมือนเอาหินทับหญ้าไว้ชั่วคราวหนึ่ง เมื่อเอาหินออกไป หญ้าก็จะเกิดอีกในที่นั้นๆ ฉะนั้น ความคิดพิจารณาทางปัญญา เหมือนกับขุดรากเหง้าถอนโคนทิ้งไป หญ้าจะไม่เกิดขึ้นอีกเลย นี่ฉันใด

จิตมีความยึดติดในสมบัติอะไร ก็ต้องใช้ปัญญามาสอนใจให้ เห็นทุกข้อโทษภัยในการยึดอยู่เสมอ

การสมมติว่าเป็น “ตน” การใช้ปัญญาในระดับนี้สูงขึ้น ไปนิดหนึ่ง ถ้าเราเคยฝึกปัญญาพิจารณาในของของตนมาแล้ว การขยับปัญญาขึ้นมาพิจารณาในสมมติว่า “ตน” นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย เพราะความเคยชินทางปัญญาเราเคยได้พิจารณา ในสมบัตินั้นมาแล้ว ฉะนั้น การใช้ปัญญาพิจารณานั้น ก็ต้อง แยกตนออกเป็น ๒ ประเภท

(๑) รูปเป็นตน

(๒) นามเป็นตน

อันดับแรกก็ต้องพิจารณารูปเป็นตนก่อน เพราะรูปเป็น สิ่งที่ยากกว่านาม คำว่ารูปที่เราเข้าใจว่าเป็นตนของเรานั้นเป็น แค่นั้น ให้ใจได้รู้เห็นความเป็นตนในรูปให้ชัดเจน ถ้าใช้ปัญญา พิจารณาแยกรูปคือธาตุสี่ออกจากกันแล้ว จะไม่มีตนในรูป นี้เลย เป็นเพียงธาตุสี่ คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ เท่านั้น แต่ใจนี้มีความหลงไม่รู้ตามความเป็นจริง จึงได้ยึดเอา ธาตุสี่มาเป็นตนเรื่อยมา

ถ้าหากธาตุสี่เป็นตนจริง ก็สามารที่จะ “บังคับ” ธาตุสี่ให้อยู่ในอำนาจของเราได้ ห้ามไม่ให้แก่ ห้ามไม่ให้เจ็บป่วยไข้ ห้ามไม่ให้ตาย นี่มันห้ามไม่ได้ตามความตั้งใจของเราเลย เพราะธรรมชาติมันต้องแก่เจ็บตายอยู่ในตัวมันเอง เหมือนกับต้นไม้ ต้นกล้วย และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว มันต้องมีแก่ไปตามอายุของมัน และก็ตายในที่แผ่นดินทับถมกันอยู่อย่างนี้

ถ้ามีสติปัญญาพิจารณาให้รู้เท่าตามสภาพธาตุสี่นี้แล้ว ใจก็จะถอนจากความยึดถือในรูปร่างนี้ ไม่มีการยึดติดดั่งที่เคยเป็นมา “สัพเพ สังขารา อนิจจา รูปสังขารเหล่านี้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความแก่เฒ่าอยู่ตลอดเวลา” “สัพเพ สังขารา ทุกขา ความทุกข์ที่เกิดเนื่องจากรูปร่างนี้มีมากมาย” ยิ่งมีอายุชั้ยมากขึ้นเท่าไร ภูมิต้านทานคุ้มกันของธาตุก็ลดลง โรคภัยต่างๆ ก็ทวีเพิ่มขึ้น กำลังวังชาก็อ่อนตัว ยืนเดินนั่งนอนจะไม่เหมือนเมื่อยังหนุ่มแต่อย่างใด กำลังใจที่จะพยุงธาตุสี่ให้ทรงตัวอยู่แทบไม่ได้ หรือบางคนช่วยตัวเองไม่ได้เลย ให้เราใช้ปัญญาสังเกตดูก็แล้วกัน

ถ้าหากมีรูปขันธ์อันประกอบที่มีชีวิตอยู่ รูปร่างนี้ก็เคลื่อนไหวไปมาได้ ถ้าจิตออกจากร่างกายนี้เมื่อไร ร่างกายนี้ก็

ไม่ต่างกับท่อนไม้ท่อนฟืน เมื่อเอาไปเข้าเมรุแล้วออกมาเหลือเพียงกระดูกเท่านั้น นี่จึงเรียกว่ารูปกายได้หมดสภาพไป จึงเรียกว่า อนัตตา ในขณะที่มีชีวิตอยู่ ร่างกายนี้มีส่วนเป็นสื่อให้กิเลสตัณหาออกมาทำงานได้ ทั้งที่รูปกายนี้ไม่ได้เป็นกิเลสตัณหาแต่อย่างใด แต่กิเลสตัณหาก็กมาอาศัยสร้างผลงานให้เกิดขึ้นที่ร่างกายนี้เท่านั้น ในเมื่อไรร่างกายและใจยังสัมปยุตกันอยู่ ก็ต้องมีผลกระทบกระเทือนซึ่งกันและกัน

ฉะนั้น รูปอัตตาเป็นที่อาศัยให้แก่นามอัตตา รูปอัตตาเป็นธาตุที่ไม่รู้อะไร ให้เราได้สังเกตดูว่า คนตายรูปทุกส่วนมีความสมบูรณ์อยู่ที่ตาม มีตา หู จมูก ลิ้น กาย และก้อนหัวใจยังมีอยู่สมบูรณ์ แต่ก็ไม่รู้ไม่เห็นในสิ่งใดๆ นี่คือนามอัตตาได้แยกออกจากรูปอัตตาไปแล้ว เมื่อยังมีชีวิตอยู่ก็มีการทำงานสื่อสารกันได้ตามปกติ กิเลสตัณหาน้อยใหญ่ หรือสังขารการปรุงแต่ง ไม่มีในรูปกายเหล่านี้ ในเมื่อตายไป กิเลสตัณหาสังขารทั้งหมดก็หดตัวเข้าไปรวมอยู่ที่จิตเดิม

เหมือนกันกับเมล็ดมะม่วงหรือผลไม้ต่างๆ เป็นศูนย์รวมของราก ลำต้น กิ่ง ใบ ไม้ทั้งหมด จะไปคั้นหาราก ต้น และใบอยู่ในเมล็ดมะม่วง จะไม่เห็นเลย เมื่อนำมาปลูกลงดิน ราก ลำต้น

กึ่ง ใบ ก็จะต้องเกิดขึ้นจากเมล็ดมะม่วงนี้ทั้งหมด นี้ฉันใด จิตเดิมที่
อมกสันเอากิเลสตัณหา สัพพสังขารทั้งหลายเอาไว้ ก็เป็นใน
ลักษณะฉันทันั้น ในเมื่อจิตได้เข้าสู่ปฏิสนธิใหม่ออกมาเป็นเด็ก
ทารก ก็มีธาตุสี่ที่เรียกว่ารูปนั้นอย่างสมบูรณ์ ในเมื่อรูปได้เกิดขึ้น
มาแล้ว นามคือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็มีอยู่ในรูปนี้
ทั้งหมด

นามที่จะออกมาทำงานในรูปนี้ยังไม่มีกำลังพอ ถึงนามจะ
มีอยู่ในรูปนี้ แต่มีการทำงานไม่พร้อมกัน แต่ก็ยังเป็นชั้นห้าที่
สมบูรณ์ทั้งหมด เมื่อเจริญวัยขึ้นมา ชั้นห้าจึงได้ทำงานเต็มที่
แต่ก็ยังมิมีกิเลสตัณหาน้อยใหญ่มาแฝงอยู่ในชั้นห้านี้ทั้งหมด
แล้วก็จะได้ทำงานต่อไปในวัยอันควร

ชั้นห้าทั้งห้าจะมีวิญญาณแทรกอยู่ในทุกส่วนของชั้น
แทรกอยู่ในสังขาร แทรกอยู่ในสัญญา แทรกอยู่ในเวทนา
แทรกอยู่ในรูปนี้ทั้งหมด วิญญาณหมายถึงความรู้เท่านั้น
หลายคนอาจตีความหมายผิดไปว่าวิญญาณเป็นธาตุรู้ ที่จริง
ไม่ใช่ วิญญาณเป็นเพียงการรับรู้ที่เป็นผลออกมาจากธาตุรู้
เท่านั้น รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เป็นตัวกิเลส
ตัณหาแต่อย่างใด เพียงเป็นที่อาศัยของกิเลสตัณหาเท่านั้น

แต่ก็เป็นกิเลสตัณหาส่วนหยาบ กิเลสตัณหาส่วนละเอียดนั้น
ฝังอยู่กับจิตเดิมที่เรียกว่าธาตุรู้นั่นเอง

ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติต้องสร้างปัญญาขึ้นมา เพื่อจะได้รู้เห็น
กิเลสตัณหาส่วนหยาบแล้วกำจัดให้หมดไป ส่วนปัญญาชั้นละเอียด
ก็จะเข้าไปกำจัดกิเลสตัณหาส่วนละเอียดที่ฝังอยู่ในส่วนลึกของ
จิตเดิม กิเลสตัณหาส่วนหยาบส่วนละเอียดนี้ ไม่มีสมาธิความสงบ
ใดกำจัดลงล้างให้หมดไปได้ มีสติปัญญาเท่านั้นที่จะเข้าไปจัดการ
ลงล้างให้กิเลสตัณหาอันยิ่งใหญ่ให้หมดไปจากจิตเดิมได้ มีคำบาลี
กล่าวไว้ว่า “ปญฺญา ย ปริสุชฺฌติ มีปัญญาที่ฉลาดเฉียบแหลม
เท่านั้นที่จะทำให้จิตมีความบริสุทธิ์ได้” มิใช่เป็นสมาธิจะทำให้
จิตมีความบริสุทธิ์ได้ตามความเข้าใจ ในขั้นตอนการปฏิบัติให้
เป็นไปตามแนวทางของจินตามยปัญญานี้ ต้องฝึกมาให้ดี มีวิธี
ให้รัดกุมคุมตัวกิเลสตัณหาให้ได้ กิเลสตัณหาไปอาศัยอยู่ในที่
ตรงไหน ใช้สติปัญญาเข้าขุดคุ้ยหาอยู่ในชั้นร้นห่านี่ทั้งหมด
อย่าให้กิเลสตัณหาได้ตั้งหลักก่อตัวอีกต่อไป

ภาวนามยปัญญา

ถ้าสติปัญญาารู้เห็นว่า กิเลสตัณหา มาอาศัยอยู่ในชั้นห้านี้แล้ว วิธีการกำจัดกิเลสตัณหาให้หมดไปมิใช่เป็นของยากอะไรเลย การปฏิบัติต้องวางฐานของปัญญาเข้าไปแทรกอยู่ในชั้นห้านี้ทั้งหมด ที่เรียกว่าปัญญาความฉลาดรอบรู้ กิเลสตัณหา มีความเคลื่อนไหวไปในทางไหน เรื่องอะไร สติปัญญาต้องรอบรู้ทั้งหมด การพิจารณาในชั้นห้าต้องโยงหากันให้ได้ เพราะชั้นทั้งห้าเป็นสะพานเชื่อมโยงต่อกันอยู่แล้ว การไล่ต้อนกิเลสตัณหา ถ้าปัญญาไม่ดี จะไม่มีทางจับตัวได้เลย ถ้าปัญญาดี กิเลสตัณหาจะไม่มีที่หลบตัว เพราะปัญญาความฉลาดรอบรู้คุมเชิงไว้ทั้งหมดแล้ว

เช่น ตั้งเอารูปมาเป็นต้นเหตุ ผลที่จะเชื่อมโยงไปเป็น
 เวทนา เชื่อมโยงไปเป็นสัญญา เชื่อมโยงไปเป็นสังขาร เชื่อมโยง
 ไปเป็นวิญญาณ มีการเชื่อมโยงกันอย่างไรต้องใช้ปัญญาโยง
 ต่อกันให้ได้ ถ้าตั้งเอาเวทนาเป็นต้นเหตุ ผลเชื่อมโยงในรูปแบบ
 ผลเชื่อมโยงต่อสัญญา ผลเชื่อมโยงต่อสังขาร ผลเชื่อมโยงต่อ
 วิญญาณ โยงกันอย่างไรก็เป็นในลักษณะอย่างเดียวกันกับหมวด
 อื่นๆ เมื่อตั้งสัญญามาเป็นต้นเหตุ ก็ต้องเชื่อมโยงไปหารูป เชื่อม
 โยงไปหาเวทนา เชื่อมโยงไปหาสังขาร เชื่อมโยงไปหาวิญญาณ

การเกี่ยวโยงต่อกันได้นั้น ต้องมีปัญญาที่ตีจึงจะโยงกันได้
 เมื่อตั้งสังขารมาเป็นต้นเหตุ ก็ต้องโยงไปหารูป โยงไปหาเวทนา
 โยงไปหาสัญญา และโยงไปหาวิญญาณ ว่าทั้งหมดนี้มีเหตุผลที่
 เกี่ยวพันกันอย่างไร เราจะได้รู้ เมื่อตั้งวิญญาณเป็นต้นเหตุ ก็ต้อง
 โยงไปหารูป โยงไปหาเวทนา โยงไปหาสัญญา และโยงไปหา
 สังขาร การโยงขั้นห้าใส่กันนี้ จะได้ว่าขั้นห้ามีเหตุผลต่อกัน
 อย่างไร

หลักการพิจารณาขั้นห้านี้ หากเรามีปัญญาในระดับสูง
 มีความละเอียดแล้ว การพิจารณาขั้นห้ามิใช่เป็นสิ่งที่ยาก
 แต่อย่างใด ภาวนามยปัญญานี้ ถ้าเรียกอีกคำหนึ่งว่านี่เป็น

วิปัสสนาญาณ เป็นญาณที่รู้แจ้งเห็นจริงในสังขารทั้งหลาย
 อย่างเปิดเผย ในครั้งก่อนมาก็เลสตัณหาและสังขารได้ปิดบัง
 ความจริงนี้มาตลอด ใจก็ไม่รู้เห็นความจริงแต่อย่างใด เพราะ
 ถูกกิเลสตัณหาปิดบังไว้อย่างมิดมิดทีเดียว เมื่อภาวนาปฏิบัติมา
 ถึงจุดนี้ เรียกว่าจุดตัดสินชี้ขาดกันในเหตุผล แต่ก่อนมาใจ
 ได้ถูกกิเลสตัณหาหลอกมาตลอด จึงได้เกิดตายในโลกนี้มา
 ยาวนาน เมื่อใจได้รับข้อมูลที่เป็ความจริงจากปัญญาอย่างแยบคาย
 แล้ว ก็ใจนั้นแหละจะถอนตัวออกจากความยึดมั่นถือมั่นใน
 ชนธ์ตัวเอง ในเมื่อใจมีปัญญาเป็นตาให้แล้ว จะดูในสิ่งใด จะรู้ชัด
 เห็นจริงในสิ่งนั้นๆ อย่างถูกต้อง

ในความรู้เห็นที่เป็นจริงอยู่อย่างนี้ จึงเรียกว่า พุทโธ คือ
 ใจรู้จริงเห็นจริง และใจก็จะเกิดขึ้นตัวจากความหลง ตื่นตัว
 ในความเห็นผิดเข้าใจผิดในเรื่องที่ผ่านมามาทั้งหมด ใจก็จะ
 สลัดปล่อยวางในทันที นี่จึงเรียกว่าพุทโธ คือใจได้ตื่นตัวจาก
 ความเห็นผิดความเข้าใจผิดมานาน เมื่อใจตื่นตัวรู้ตัวว่าผิด
 ไปในขณะใด ใจก็จะสลัดทิ้งในสิ่งนั้นทันที

แต่ก่อนมาจิตแบกชันธ์ห้านี้มีภาระหนักหน่วงมาแล้ว
 จากนี้ไปใจก็จะได้ประกาศขึ้นมาว่า “ภารา หเว ปญจกชนธา

ชั้นห้าเป็นภาระอย่างหนัก” “ภาระหาโร จ ปุคฺคโล บุคคลก็ชอบ ยึดถือหาบหามเอาภาระนี้ไว้” ก็เพราะไม่เข้าใจในความเป็นจริง จึงได้เกิดความทุกข์ทางใจมาทุกภพทุกชาติจนถึงปัจจุบันในชาตินี้ เมื่อผู้ปฏิบัติมาถึงจุดนี้แล้ว ไม่มีปัญหาอะไร และจะง่ายต่อการปฏิบัติเป็นอย่างดี

วิปัสสนาญาณนี้เองผู้ปฏิบัติต้องการให้เกิดขึ้น เพราะเป็นปัญญาตัดกิเลสตัณหาให้หมดไปจากใจ ความเข้าใจอย่างนี้จริงหรือไม่ ก็เป็นความจริงอย่างนั้น เพราะวิปัสสนาญาณนี้เกิดขึ้นกับใครเมื่อไร จะไม่ได้เสื่อมไปในท่ามกลาง เพราะวิปัสสนาญาณเกิดขึ้นเพื่อประหารกิเลสตัณหาให้หมดไปจากใจโดยตรง เมื่อปัญญาระดับนี้เกิดขึ้นกับผู้ใด อีกไม่ก่นาทีข้างหน้า ผู้นั้นก็จะได้บรรลุลุธรรมเป็นพระอริยเจ้าแน่นอน

เมื่อได้บรรลุลุธรรมเป็นพระอริยเจ้าในขั้นไหน ผู้นั้นก็จะรู้ตัวเองในขณะนั้น ไม่ต้องไปถามใครๆ แม้พระพุทธรูปเจ้าประทับอยู่ในที่แห่งนั้นก็ตาม จะไม่ถามพระพุทธรูปเจ้าเลย จึงเรียกว่าเป็นปัจเจกัตถ์ รู้เฉพาะตนโดยแท้ นี่เป็นประเพณีของผู้ได้บรรลุลุธรรมในสมัยครั้งพุทธกาล ไม่มีการสอบถามอารมณ์กรรมฐานกันเหมือนในยุคปัจจุบันนี้แต่อย่างใด

วิปัสสนาญาณนี้มีผู้ปฏิบัติอยากให้เกิดขึ้นทั้งนั้น แต่ไม่เข้าใจในอุบายวิธีที่ถูกต้อง จึงพากันคิดสุมเตาไปกันเอง หรือมิฉะนั้น ก็ไปอ่านตำราที่เขียนกันขึ้นมา เป็นตำราที่ไม่ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแต่อย่างใด ในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสไว้เลยว่า “พากันนั่งสมาธิให้จิตมีความสงบแล้วปัญญาจะเกิดขึ้นเอง” พระพุทธเจ้าสอนใครที่ไหน อยากให้ผู้ปฏิบัติได้อ่านคูประวัติของพระอริยเจ้าทั้งหลายดูบ้าง เพื่อจะได้เป็นพยานบุคคลในการตัดสินใจแก่ตัวเราเอง ในพระสูตรต่างๆ เรื่องของผู้ได้บรรลุเป็นพระอริยเจ้ามีมากมาย มีทั้งเรื่องของพระและเรื่องของฆราวาส มีประวัติผู้ที่ได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยเจ้าได้อธิบายไว้อย่างชัดเจน เมื่อเราเป็นฆราวาสก็ต้องเลือกอ่านประวัติพระอริยเจ้าที่เป็นฝ่ายฆราวาสด้วยกัน ก็จะเข้าใจได้อย่างชัดเจน

เช่น เรื่องประวัติของนางขุชุตตรา ที่เป็นนางสนมของพระนางสามาวดี เป็นผู้รับใช้ที่พระนางสามาวดีไวใจเป็นพิเศษ และเป็นหัวหน้าแก่นางสนมอื่นๆ อีกห้าร้อยคน นางขุชุตตราไม่เคยฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าเลย พระนางสามาวดีให้ไปซื้อดอกไม้มาประดับในพระราชวังทุกวัน และให้เงินไปครั้งละ ๘ กหาปณะ

ในเช้าวันหนึ่ง นายมาลาการได้นิมนต์พระพุทธรเจ้าพร้อมทั้งพระสาวกมาฉันอาหารที่บ้าน ได้เก็บดอกไม้ทั้งหลายมาประดับประำพิธี ไม่มีเวลาที่จะไปเก็บดอกไม้ให้นางขุชชุตตรา แล้วบอกว่าวันนี้เราได้นิมนต์พระพุทธรเจ้าและพระสาวกมาฉันที่นี่ เมื่อฉันเสร็จก็จะได้ฟังธรรมจากพระพุทธรเจ้าให้นางขุชชุตตราคอยก่อนเสร็จแล้วจึงจะไปเก็บดอกไม้ให้ นางขุชชุตตราก็ยินดีที่จะได้ฟังธรรมจากพระพุทธรเจ้า

เมื่อพระพุทธรเจ้าฉันเสร็จแล้วก็แสดงธรรม โดยเอาดอกไม้ในประำพิธีมาเป็นอุบายในการแสดง พระองค์ทรงเปรียบว่า “ดอกไม้เมื่อยังตูม แยมบาน และบานเต็มที่ ย่อมมีความสวยงามไปได้ระยะหนึ่ง จากนั้นไปก็มีการเหี่ยวเฉาร่วงโรยไป ไม่กี่วันก็ผุพังเน่าเป็นดินน้ำลมไฟไปตามแผ่นดินนี้ นี่ฉันใด ร่างกายของคนเราก็ฉันนั้น เมื่อวัยแรกรุ่งเป็นหนุ่มสาวก็มีความสวยงามอีกไม่นานรูปร่างก็หมดความมีสง่าราศี ไม่มีความสวยงามแต่อย่างใด ในที่สุดก็แก่เจ็บตายไปเหมือนกันทุกคน ร่างกายเน่าทับถมลงสู่แผ่นดินนี้ด้วยกัน ไม่ว่าใครจะอยู่ในฐานะอะไรจะเป็นคนจนคนรวย พระราชามหากษัตริย์ก็ตาม ทุกคนจะเป็นเหมือนดอกไม้นี้ทุกคน” นางขุชชุตตรา ได้ฟังแล้วก็น้อม

ดอกไม้ นั้นมาเปรียบกับร่างกายตัวเอง แล้วใช้ปัญญาพิจารณา
ร่างกายให้เป็นไปเหมือนดอกไม้ นั้น แล้วบรรลุธรรมเป็น
พระโสดาบัน

เมื่อพวกเราได้อ่านประวัติของนางขุชชุตตราเมื่อไร
พวกเราจะได้เปลี่ยนความเห็นได้ทันที นางขุชชุตตราไม่เคย
รู้จักศีลห้ามาก่อน และไม่เคยทำสมาธิความสงบแต่อย่างใด
ทำไมนางขุชชุตตราจึงมีปัญญาพิจารณาเรื่องดอกไม้ได้เล่า
ให้พวกเราพิจารณาให้ดีและมีเหตุผลเป็นของตัวเอง จึงจะแก้ไข
ปัญหาของตัวเองได้ เมื่อนางขุชชุตตราได้บรรลุธรรมเป็น
พระโสดาบันแล้ว มีปัญญาแตกฉานในพระธรรม จำธรรมะที่
พระพุทธเจ้าอธิบายไปนั้นได้ทั้งหมด

เสร็จแล้วนายมาลาการก็ไปเก็บดอกไม้ให้ นางขุชชุตตรา
แต่ก่อนเคยซื้อดอกไม้ ๔ กหาปณะ อีก ๔ กหาปณะก็เอาเป็น
ของส่วนตัวไป ในช่วงนั้นนางขุชชุตตราเป็นพระอริยเจ้าแล้ว
ใจมีความละเอียด จึงได้ซื้อดอกไม้ในเงิน ๘ กหาปณะนี้ทั้งหมด
เมื่อมาถึงพระราชวัง พระนางสามาวดีถาม ก็เล่าเรื่องตาม
ความจริงให้ฟังทั้งหมด พระนางสามาวดีถามนางขุชชุตตราว่า
การได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วจำได้ไหม นางขุชชุตตรา

ตอบว่าจำได้ พระนางสามารถดีขอฟังธรรมจากนางชุชุตตรา
ในขณะนั้นทันที

พระนางสามารถดีพร้อมทั้งบริวารอีก ๕๐๐ คน เมื่อได้ฟัง
ธรรมจากนางชุชุตตราแล้ว ได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยเจ้าชั้น
พระโสดาบันกันทั้งหมด แต่ก่อนมาพระนางสามารถดีและบริวาร
ก็ไม่รู้จักศีลห้า ไม่เคยทำสมาธิความสงบแต่อย่างใด ทำไมจึง
มีปัญญาพิจารณาให้รู้เห็นตามความเป็นจริงได้ ให้พวกเราพิจารณา
ดูให้ดี มีพยานบุคคลมาเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า ปัญญาไม่ได้
เกิดจากสมาธิความสงบแต่อย่างใด ให้พากันเข้าใจเสียว่า ปัญญา
ของเรามีอยู่ในตัวแล้ว แต่เราไม่รู้จักปัญญาตัวเอง ปัญญาที่
หมายถึงความคิดที่เราใช้กันอยู่ในขณะนี้ แต่เราใช้ความคิดนี้
ไปในทางกระแสโลกอยู่ตลอดเวลา การใช้ปัญญาในทางธรรม
กลับไม่เข้าใจ เพราะเราไม่เคยได้ศึกษาในทางธรรมมาก่อน จึงไม่
เข้าใจในการใช้ปัญญาของตัวเอง

อีกเรื่องหนึ่งให้พวกเราได้ไปอ่านประวัติพ่อแม่ของนาง
มาคันทิยาดูบ้าง ท่านเหล่านี้ไม่เคยรู้จักการทำสมาธิความสงบ
แต่อย่างใด ในประวัติอธิบายไว้ว่า นางมาคันทิยาเป็นลูกสาว
คนเดียวและเป็นคนรูปสวย มีเศรษฐีหลายคนมาสู่ขอก็ไม่เอา

จะเอาผู้ชายที่สวยเหมือนกับลูกสาวตัวเอง

ในวันหนึ่งพระพุทธเจ้าได้ไปปรากฏตัวให้พ่อนางมาคันธिया ได้เห็นอยู่นอกบ้าน ก็เกิดความพอใจกับความงามของพระพุทธเจ้า ทั้งที่พ่อนางมาคันธियाไม่รู้จักพระพุทธเจ้าเลย คิดในใจว่าชายหนุ่มนี้มีความงามที่เหมาะสมกับลูกสาวของเรา จึงบอกให้หนุ่มสมณโคตมคอยอยู่ที่นี้ ไปบ้านแล้วจะกลับมา ตอนออกมาพามาและนางมาคันธियाออกมาด้วย เอาลูกสาวมายื่นเทียบดูว่าทั้งสองมีความงามเท่าเทียมกันหรือไม่

พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “พ่อพราหมณ์ แม่พราหมณ์ ตั้งใจฟังให้ดี ธรรมชาติตู่สี่ของคนเรา ไม่มีว่าสวยแต่อย่างใด ร่างกายมี ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก ทุกส่วนล้วนแล้วมีแต่ของสกปรกด้วยกันทั้งนั้น เมื่อยังมีชีวิตอยู่ก็มีความเนาเหม็นอยู่ตลอดเวลา ต้องอาบน้ำชำระความเหม็นนี้ทุกวัน เมื่อจิตออกจากร่างกายนี้แล้ว ความเนาสกปรกโสโครกก็จะเหม็นมากขึ้น”

เมื่อพราหมณ์สองสามีภรรยาฟังความจริงอย่างนี้ มีความคิดพิจารณาตามจนได้บรรลุธรรมอยู่ในชั้นพระอนาคามี ดูซิว่าพราหมณ์สองสามีภรรยาเป็นได้อย่างไร ศีลก็ไม่รู้จัก สมาธิความสงบก็ยังไม่เข้าใจ ทำไมจึงมีปัญญาพิจารณาความจริงใน

สังขารร่างกายจนได้บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์ได้ ถ้าเรามีแนวความคิดที่ถูกต้องด้วยเหตุผลดีแล้ว จะเข้าใจทันที จะมีวิธีเทียบดูได้ว่า การปฏิบัติของเราที่ทำกันอยู่จะเหมือนครั้งพุทธกาล ปฏิบัติกันหรือไม่ ถ้าเราเข้าใจว่าไม่เหมือนกัน ทำไมเราจึงไม่ปรับวิธีการปฏิบัติของตัวเองให้เหมือนกันกับครั้งพุทธกาลเล่า ให้พวกเราคิดให้ตึกแล้วกัน

ฉะนั้น การปฏิบัติในสมัยครั้งพุทธกาลจึงไม่มีรูปแบบพิธีกรรมอะไรมากมาย ส่วนมากฆราวาสผู้ได้บรรลุนิพพาน ท่านเหล่านั้นไม่ได้อ่านตำราในทางปริยัติเลย หลายนั่นในยุคนั้นไม่รู้จักศีลห้า ศีลแปด แต่อย่างไร ในวิธีทำสมาธิให้จิตมีความสงบเป็นขั้นนั้นขั้นนี้ และให้เป็นญาณนั้นญาณนี้ ท่านเหล่านั้นก็ยังไม่รู้เลย

พระพุทธเจ้าทรงสอนธรรมแก่พุทธบริษัททั้งหลายกับพระสาวกทั้งหลาย จะสอนเน้นหนักในหลักปัญญาความเห็นชอบ เป็นอุบายเปลี่ยนความเห็นผิดมาเป็นความเห็นถูกก่อนทั้งนั้น ถ้าใจมีปัญญาความเห็นชอบแล้ว การปฏิบัติต่อไปไม่เป็นสิ่งที่ยากแต่อย่างไร เพราะปัญญาความเห็นชอบนี้จะครอบคลุมในวิธีการรักษาศีล และครอบคลุมในสมาธินี้ทั้งหมด ไม่มีคำว่า

มิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิดแฝงอยู่ในใจนี้เลย

ฉะนั้น สัมมาทิฏฐิปัญญาความเห็นชอบ จึงเป็นสายทางที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ดีแล้ว เป็นแนวทางที่ถูกต้องที่สุดและตรงที่สุด ไม่มีวิธีอื่นใดจะเป็นไปในมรรคผลนิพพานเหมือนมรรคทั้งแปดนี้ พระพุทธเจ้าประกาศพระพุทธศาสนาครั้งแรกแก้ปัญหาวัคคีย์ทั้งห้า ก็เป็นมรรคทั้งแปดนี้เท่านั้น การปฏิบัติในองค์มรรคก็เริ่มต้นจากสัมมาทิฏฐิปัญญาความเห็นชอบก่อนทั้งนั้น พระพุทธเจ้าได้เรียบเรียงไว้ดีแล้ว อย่าไปแก้ไขเพิ่มเติมให้ผิดหลักเดิม

เช่น สัมมาทิฏฐิ ปัญญาความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปो การดำริพิจารณาด้วยปัญญาให้ถูกต้องชอบธรรม ทั้งสองหลักนี้เรียกว่าปัญญา สัมมาวาจา เจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ ทั้งสามนี้เป็นหมวดของศีล สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ สัมมาสติ มีความระลึกชอบ สัมมาสมาธิ ตั้งใจมั่นชอบ ทั้งสามนี้เป็นสมาธิ ถ้าเรียบเรียงตามหลักเดิมจะออกมาเป็น “ปัญญา ศีล สมาธิ” ดังนี้

ตามหลักแนวทางเดิมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเอาไว้ จะไม่มีในคำว่าสัมมาสมาธิเริ่มต้นก่อนแต่อย่างใด ให้พวกเราไปศึกษา

ในตำราคู่มือ พระพุทธเจ้าสอนในหมู่พุทธบริษัทใด จะเริ่มต้นจากปัญญาความเห็นชอบก่อนทั้งนั้น เพราะคนส่วนใหญ่ในสมัยครั้งพุทธกาลหรือในยุคปัจจุบันนี้ก็ตาม เป็นผู้ที่มีนิสัยปัญญาวิมุตติ หลุดพ้นด้วยปัญญาทั้งนั้น ดังพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ปัญญาบริสุทธิ์ จิตจะมีความบริสุทธิ์ได้ด้วยปัญญา” ไม่มีในคำว่า จิตมีความบริสุทธิ์จากสมาธิความสงบแต่อย่างใด

ขอให้พวกเราทั้งหลายได้ศึกษาในปริยัติให้เข้าใจ ถ้าศึกษาในปริยัติมาผิด ก็เป็นมิจฉาในปริยัติ ถ้านำไปปฏิบัติก็เป็นมิจฉาปฏิบัติ จะไม่รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเลย ถ้าศึกษาในปริยัติมาถูกต้องก็เป็นสัมมาในปริยัติ เมื่อนำมาปฏิบัติก็เป็นสัมมาปฏิบัติ ที่ถูกต้องตรงต่อมรรคผลนิพพาน

ฉะนั้น ในยุคนี้ต้องศึกษาในคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ดี เพราะมีตำราของเกจิอาจารย์ มีทั้งพระและฆราวาสเขียนหลักวิธีปฏิบัติออกมาเป็นจำนวนมาก ข้าพเจ้าก็เคยได้อ่านหนังสือนี้มาแล้ว เรื่องจะห้ามไม่ให้เขียนนั้นไม่ได้ ให้ผู้อ่านใช้เหตุผลในดุลยพินิจพิจารณาเอง อย่าทำตัวเป็นกลุ่มกามาสูตกร เชื่อในตำราเพียงอย่างเดียว ถ้าตำราผิด เราก็เกิดความเห็นผิดตามตำราไปด้วย ก็จะเกิดเป็นมิจฉาทิฎฐิตุความเห็นผิดตลอดไป จะไม่มี

ความเห็นที่ถูกต้องในคำสอนของพระพุทธเจ้าแต่อย่างไร ถึงเรา
จะมีความตั้งใจไว้ดีอยู่ก็ตาม เหมือนเราเดินทางที่ผิด แต่ก็คิดว่า
เส้นทางนั้นถูกอยู่ก็ตาม เส้นทางนั้นก็จะผิดอยู่เรื่อยไป จะเอา
ความเข้าใจเพียงอย่างเดียวไม่ได้ นี่ฉันใด ความเข้าใจว่าเห็นผิดว่า
เห็นถูก ก็ฉันนั้น ในยุคนี้มีครูอาจารย์พอจะช่วยเราได้ มีมากมาย
ให้แสวงหาก็กแล้วกัน

สมณะ หมายถึง การทำสมาธิ

สมณะ วิปัสสนา ทั้งสองหลักนี้ เป็นหลักใหญ่ที่พระพุทธเจ้าทรงวางแนวทางเอาไว้อย่างชัดเจน ในสมัยครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงใช้อุบายของสมณะ วิปัสสนา อบรมสั่งสอนพุทธบริษัททั้งหลายพากันได้บรรลุมรรคผลนิพพานเป็นจำนวนมาก พระพุทธเจ้าทรงให้พระสาวกทั้งหลายออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาในครั้งนั้น ก็มีมหาชนได้บรรลุมรรคผลเป็นจำนวนมากเช่นกัน เพราะในยุคนั้นการอบรมสั่งสอนเป็นไปในทางเดียวกัน ใครได้ฟังธรรมจากพระสาวกองค์ไหนมาก็เหมือนกันทั้งหมด ไม่ต้องตีความว่าองค์นั้นสอนอย่างนั้น องค์นี้สอนอย่างนี้ ถึงจะมีอุบายที่แตกต่างกันอยู่บ้าง แต่ความหมายก็เป็นไปในทางเดียวกัน ผลของการปฏิบัติจึงออกมาเหมือนกัน

ฉะนั้น พวกเราทั้งหลายในยุคนี้ ผู้ที่ตีความในสมณะและ
 วิปัสสนาย่อมมีความแตกต่างกันไป ไม่มีใครตัดสินได้ว่าใครสอน
 ผิดสอนถูก หรือหากมีผู้รู้ดีรู้ชอบในยุคนี้อยู่ก็ตาม จะไปชี้แนะใน
 วิธีที่ถูกต้องให้ฟังนั้นเป็นไปได้ยาก เป็นในลักษณะกลุ่มใครกลุ่มมัน
 ก้าวก้าวกันไม่ได้เลย ใครเชื่อในอุบายวิธีครูอาจารย์ใด ก็ต้องปฏิบัติ
 ไปอย่างนั้น ผลของการปฏิบัติออกมาเป็นอย่างไร ก็เชื่อว่าแนวทาง
 ของตัวเองถูกต้อง จะไปตำหนิติติงว่าไม่ถูกต้องก็แตกสามัคคีกัน
 เปลา่ๆ ไม่เป็นผลดีแก่พระพุทธศาสนาส่วนรวมแต่อย่างใด เพราะ
 ในยุคนี้อยู่ในช่วงปลายพุทธศาสนา อะไรก็เกิดขึ้นได้ จึงไม่ผิดไป
 จากกาลามสูตรที่พระพุทธองค์ได้ตรัสเอาไว้แล้ว หากผู้มีสติปัญญา
 ที่ดีมีเหตุผล ก็พอที่จะเข้าใจในแนวทางของพระพุทธองค์อยู่บ้าง
 ในยุคนี้ที่มีพระอริยเจ้าอยู่น้อยก็เพราะเหตุการณ้อย่างนี้

ฉะนั้น ขอให้ผู้ปฏิบัติจงศึกษาให้ดีและมีเหตุผล ทุกคนมี
 เจตนาดีที่จะปฏิบัติให้ถึงมรรคผลอยู่แล้ว ถ้าหากเราได้ครูอาจารย์
 ที่ดี ก็จะไม่เหลือวิสัยที่จะปฏิบัติให้ถึงมรรคผลนิพพานในชาตินี้
 ที่ผู้เขียนได้อธิบายในหนังสือเล่มนี้หรือเล่มอื่นๆ ก็ตาม อย่าฟัง
 ตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อเร็วนัก ให้ท่านได้พิจารณาในเหตุผลก่อน
 จึงตัดสินใจเชื่อในภายหลัง

คำว่าสมณะ ก็คืออุบายในการปฏิบัติในวิธีทำสมาธินั่นเอง
คำว่าสมาธิ หมายถึงจิตโดยตรง จะแยกออกเป็นหมวดใหญ่
มี ๒ หมวดดังนี้

(๑) สมาธิความตั้งใจมั่น

(๒) สมาธิความสงบ

สมาธิทั้ง ๒ หมวดนี้มีความเหมาะสมกับผู้ปฏิบัติ ๒ กลุ่ม
ด้วยกัน

๑. กลุ่มปัญญาวิมุตติ มีความเหมาะสมในสมาธิความตั้งใจมั่น

๒. กลุ่มเจโตวิมุตติ มีความเหมาะสมในสมาธิความสงบ

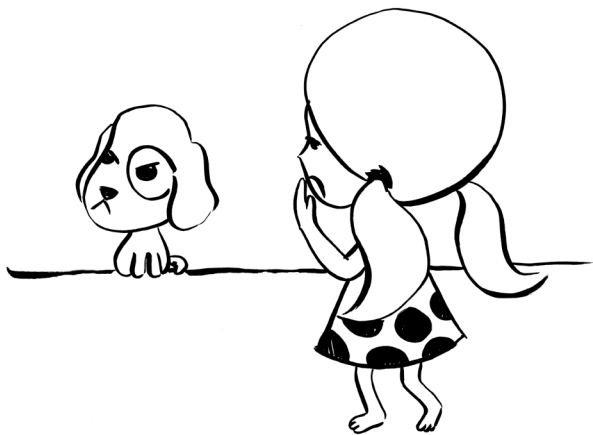
จะมีความเหมาะสมอย่างไร ขอให้พวกเราได้พิจารณาให้ดี
อ่านบททวนกันหลายๆ รอบ ท่านจะได้รับความกระจ่างจากหนังสือ
เล่มนี้ สมาธิความตั้งใจมั่นมีความเหมาะสมกับกลุ่มปัญญาวิมุตติ
นั้น ในสมัยครั้งพุทธกาลผู้ได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยเจ้ามีถึง ๘๐
เปอร์เซ็นต์ ท่านเหล่านี้มีนิสัยขิปปาภิญญา ในขณะที่ฟังธรรมจาก
พระพุทธเจ้าอยู่ก็ดี หรือฟังธรรมแล้วใช้เวลาปฏิบัติไม่นาน ก็สำเร็จ
เป็นพระอริยเจ้าได้ ท่านเหล่านี้จะไม่รู้ในสมาธิความสงบแต่
อย่างไร เพราะนิสัยของท่านเหล่านั้นเป็นปัญญาวิมุตติ ทำได้เพียง
สมาธิความตั้งใจมั่นเท่านั้น

ในยุคนี้ก็เช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นนิสัยปัญญาวิมุตติกันทั้งนั้น เมื่อมีนิสัยปัญญาวิมุตติอยู่อย่างนี้ แต่ไปทำสมาธิความสงบจึงเป็นไปได้ยากหรือเป็นไปได้เลย ถ้าอยากรู้ว่าเราเป็นนิสัยอะไรให้เราสังเกตดูตัวเราดังนี้ ถ้าเป็นนิสัยปัญญาวิมุตติ จะเป็นผู้ชอบคิดในเรื่องต่างๆ การนึกคำบริกรรมทำสมาธิไม่ก่นาที่ก็จะชอบคิดในเรื่องนั้นเรื่องนี้

ผู้มีนิสัยเจโตวิมุตติ การนึกคำบริกรรมทำสมาธิ เมื่อจิตตั้งมั่นได้แล้วก็จะจมดิ่งลงสู่ความสงบได้เลย นี่คือความแตกต่างของนิสัยไม่เหมือนกัน การปฏิบัติก็มีความแตกต่างกันไปตามนิสัยดังจะได้อธิบายให้เป็นหมวดหมู่เอาไว้

ใครมีนิสัยอย่างไรก็ให้ปฏิบัติไปตามนิสัยของตัวเอง ถ้าฝืนนิสัยตัวเอง การปฏิบัติก็จะได้ผลตามที่เรต้องการ เหมือนคนป่วยกินยาไม่ถูกกับโรค ก็ไม่หายไปได้ หรือกินยาถูกกับโรค อยู่แต่กินยาน้อยไป โรคก็ไม่หายได้เช่นกัน นี่ฉันใด ผู้ปฏิบัติต้องรู้จักนิสัยของตัวเองและปฏิบัติให้เป็นไปตามนิสัยของตัวเอง มีความก้าวหน้าหรือทรงอยู่ ก็ต้องรู้ผลการปฏิบัติของตัวเอง

ผู้มีนิสัยปัญญาวิมุตติปฏิบัติดังนี้ เมื่อรู้ตัวเองว่าทำสมาธิความสงบไม่ได้ นึกคำบริกรรมไปชอบคิดในเรื่องต่างๆ ถ้าเป็น

อย่างนี้เราเป็นนิสัยปัญญาวิมุตติ ต้องวางแผนในการปฏิบัติเสียใหม่ ในเวลาปกติให้เราฝึกคิดพิจารณาทางปัญญาเอาไว้ พิจารณาในเรื่องอะไรก็ตามให้ลงสู่ไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง การเปลี่ยนแปลงในสิ่งนั้นอยู่เสมอ ถ้าของสิ่งนั้นเป็นภายนอก ก็ให้รู้ในการเปลี่ยนแปลงในสิ่งนั้นๆ แล้วน้อมเข้ามาหาธาตุสี่ของตัวเองว่า ธาตุสี่ที่เราอาศัยอยู่ก็เป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงเหมือนกันกับสิ่งภายนอกนั้น ให้ทำความเข้าใจว่า ธาตุภายในและธาตุภายนอกก็เป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงเหมือนกัน ถ้าคนอื่นสัตว์อื่นเป็นทุกข์ด้วยสาเหตุใดก็ตาม ก็ต้องน้อมเข้ามาหาตัวเองว่า เราก็คมีความทุกข์เหมือนคนอื่นสัตว์อื่นเช่นกัน

อนัตตา เป็นสิ่งที่หมดสภาพจากสิ่งเดิม ไม่มีสิ่งใดเป็นสัตว์บุคคลแต่อย่างใด ของภายนอกหมดสภาพอย่างไร ให้น้อมเข้ามาประกอบกับธาตุสี่เราว่า ธาตุสี่เราก็เป็นเช่นนั้น อีกไม่กี่วันก็จะตาย ร่างกายก็จะถูกเผาเหลือเพียงกระดูกเท่านั้น จะเป็นตัวเราอีกต่อไปไม่ได้เช่นกัน หรือเห็นของที่แก่โดยธรรมชาติจากสิ่งภายนอกแล้ว ก็น้อมเข้ามาดูความแก่ของธาตุสี่เราให้เป็นสภาพเหมือนกัน

การฝึกคิดพิจารณาอยู่อย่างนี้เป็นอุบายในการฝึกปัญญา ให้แก่ตัวเอง ในครั้งแรกอย่าไปหวังผลว่าต้องละถอนปล่อยวาง ในสิ่งนั้นๆ เป็นเพียงฝึกขั้นตอนให้เรามีความชำนาญในการใช้ ปัญญาให้เกิดความเคยชินเอาไว้ ในการใช้ปัญญาด้วยวิธีนี้จะ ทำได้อยู่ตลอดเวลา ในเมื่อมีการทำสมาธิ พอจิตมีความตั้งมั่น ได้แล้ว ใจมีความต้องการอยากจะคิดพิจารณา ก็นำเอาเรื่อง ที่เราได้พิจารณามาแล้วเชื่อมโยงต่อกันกับสมาธิความตั้ง ใจมั่นได้เลย ให้ทำอยู่อย่างนี้จนเป็นนิสัยความเคยชิน ความรู้เห็น ก็จะทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น มีความละเอียด ความเข้าใจก็จะ เป็นไปตามหลักความเป็นจริง ก็จะทำให้เกิดความแยกคายหายสงสัย ไม่ติดใจในสิ่งนั้นๆ แต่อย่างใด

ในเมื่อปฏิบัติภาวนาในลักษณะนี้อย่างต่อเนื่อง ความรู้เห็น ตามความเป็นจริงในสังขารธรรมก็จะเกิดความชัดเจนมากขึ้น จึงให้ นามเรียกอีกประโยคหนึ่งว่า การเจริญวิปัสสนา สติปัญญาก็จะ พัฒนาขึ้นสู่ความละเอียดไปตามลำดับ การละถอนปล่อยวาง ในความยึดมั่นถือมั่นส่วนหยาบๆ ก็จะหมดไป ความเข้าใจใน ญาณทัสสนะก็จะเกิดความชัดเจนขึ้นในตัวเอง สิ่งที่ไม่เคย รู้ก็จะรู้ สิ่งที่ไม่เคยเห็นก็จะเห็น ความเป็นปัจเจกตั้งรู้เห็นได้

เฉพาะตัวก็จะปรากฏในตัวเราเอง ไม่ต้องไปถามคนนั้นคนนี่ให้เสียเวลา จะไปถามหาเพื่อประโยชน์อะไร เพราะเราก็เข้าใจรู้เห็นได้แล้วด้วยสติปัญญาเราเอง จึงเรียกว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน” หมายถึง พึ่งสติปัญญาและพึ่งความสามารถของตัวเองได้แล้ว จึงเป็นจินตามยปัญญา เป็นคู่กับปฏิบัติอย่างถูกต้อง

ในเมื่อตั้งหลักในการปฏิบัติได้อย่างนี้ ก็จะมีผลละเอียดในการรู้เห็นเป็นวิปัสสนาญาณต่อไป จึงจะเรียกได้ว่าภาวนามยปัญญาที่จะเป็นผลออกมาเป็นปฏิเวธ ที่เรียกว่า อริยมรรค อริยผล จะเป็นขั้นไหนในระดับใด จะขึ้นอยู่กับวาสนาบารมีของแต่ละท่านที่บำเพ็ญมาแล้ว หากมีคำถามว่าจะรู้ได้อย่างไรว่าได้ธรรมในระดับไหน ตอบ เมื่อตัวเองได้บรรลุธรรมในระดับไหน จะรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องไปถามใครๆ อีกต่อไป แม้พระพุทธเจ้าจะประทับอยู่ในที่แห่งนั้นก็ตาม คำอยากจะถามในการได้บรรลุธรรมของตัวเองจะไม่มีในขณะนั้นเลย ให้ท่านปฏิบัติได้ในจุดนี้ก่อนเถอะ คำตอบจะอยู่ในตัวของท่านเองทั้งหมด ถ้าหากถามคนนั้นคนนี้อยู่ แสดงว่ายังสงสัยในตัวเอง

เรากินข้าวเอง อิ่มแล้วก็ต้องรู้ตัวเองทั้งนั้น จะไปถามจากคนอื่นทำไม เรารู้อยู่แล้ว ผลของการปฏิบัติ ก็ฉันทันนั้น จึงเป็นผู้

หมดความสงสัยในตัวเอง ว่าเราได้บรรลุธรรมในขั้นนั้นๆ แล้ว ในครั้งพุทธกาลก็เป็นอย่างนี้ แม้ในยุคนี้ก็เป็นอย่างนี้เช่นกัน เพราะมรรคผลนิพพานเป็นเรื่องเดียวกัน จะไปถามใครทำไม ตัวเองก็รู้อย่างเต็มใจอยู่แล้ว

นิสัยพวกเจโตวิมุตติ ชอบทำสมาธิความสงบเป็นนิสัย จะให้ใช้ปัญญาเลยที่เดียวนั้นทำไม่ได้ พวกนี้มีนิสัยเต็มฝงลึกที่ใจมาในชาติอดีต แต่ชาติก่อนมาเคยเป็นดาบสฤๅษี มีนิสัยชอบบำเพ็ญ ฌานสมาบัติมาก่อน ในสมัยครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้ารู้นิสัยพวกเจโตวิมุตตินี้ดี และมีวิธีสอนที่แตกต่างกับพวกปัญญาวิมุตติ พระพุทธเจ้าจะต้องสอนวิธีทำสมาธิให้ท่านเหล่านี้ เริ่มแต่ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน วิธีเข้ารูปฌาน อรูปฌาน เมื่อท่านเหล่านี้ทำสมาธิความสงบเข้าฌานได้แล้ว จะต่อไปอีกไม่ได้เลย จึงเรียกว่าทางค้นหาทางออกไม่ได้ ทำสมาธิก็วนไปเวียนมาอยู่ในที่เดิม เหมือนคนตาบอดพายเรืออยู่ในสระ จะวนไปมาอยู่ในที่แห่งเดิม ออกจากสระไปไม่ได้เลย เมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบว่าพวกนี้ถึงทางตันแล้ว จึงจะได้แก้ไขให้ถูกทาง ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ได้ นี้ในสมัยพระพุทธเจ้าทรงพระชนม์อยู่เท่านั้นจึงจะแก้กลุ่มนี้ได้

ในยุคนี้สมัยนี้ก็มี การฝึกแบบเจโตวิมุตตินี้มาก ถ้าหากผู้มีนิสัยปัญญาวิมุตติจะไปฝึกแบบเจโตวิมุตติ ก็เหมือนเริ่มนับหนึ่งใหม่ ต้องใช้เวลายาวนานมากจึงจะทำมานี้ได้ พวกชอบทำสมาธิความสงบทำมานี้มีมานะอวดตาสูงมาก ถ้าหากมีอภิญญาเกิดขึ้นก็จะเพิ่มอวดตาและเพิ่มความหลงขึ้นมากทีเดียว มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ไม่ยอมฟังคนอื่น ถึงคนอื่นจะว่าผิดก็ยังถือด้านว่าตัวเองถูกต้องไป

ในยุคนี้การทำสมาธิความสงบทำมานั้นทำได้ แต่ไม่มีใครจะตามแก้ไขได้เลย ในที่สุดก็จะเกิดความหลงผิดคิดว่าตัวเองเป็นพระอรหันต์ไป เพราะกิเลสตัณหาภายในใจถูกอำนาจของฌานปีบบังคับบดบังไว้แล้ว ก็คิดว่าตัวเองหมดกิเลสตัณหาไป พวกชอบทำสมาธิความสงบทำมานี้ไม่มีการเตรียมการในเรื่องปัญญาเอาไว้เลย จึงไม่รู้วิธีแก้ไขตัวเองได้ ถ้าผู้มีปัญญาดีจึงจะเอาตัวพ้นจากความหลงนี้ไป ในประวัติผู้เป็นวิปัสสนูปกิเลสเกิดขึ้น ก็เพราะว่าไม่มีปัญญาช่วยตัวเองได้เลย จะหลงอยู่ในความสงบนั้นต่อไป

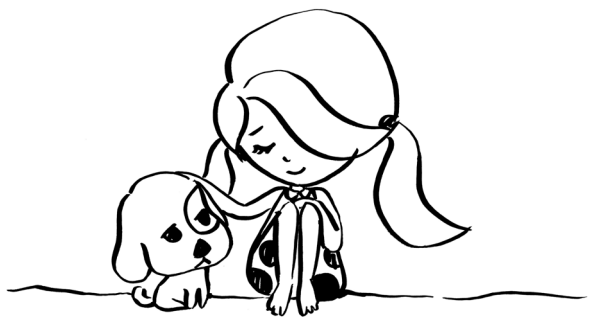
ในกรณีผู้ที่ยังไม่หลงในสมาธิอยู่ในฌานอย่างรุนแรง ผู้เขียนขอเสนอแนะวิธีให้ท่านได้พิจารณาดูบ้าง บางทีอาจจะ

เป็นกลางเนื้อชอบกลางยาพอแก้ไขปัญหาได้บ้าง หากท่านได้ฝึกสมาธิความสงบมาแล้ว จากนั้นไปให้เราสังเกตดูตัวเองว่า เมื่อจิตต้องการความสงบ ก็ปล่อยให้จิตมีความสงบต่อไปอย่างเต็มที่ อย่าไปบีบบังคับให้จิตถอนออกจากสมาธิ เมื่อจิตมีความอึดตัวของสมาธิแล้ว จิตจะถอนออกมาเอง ในช่วงขณะจิตเริ่มถอนนี้เอง จึงเป็นช่วงสำคัญมาก เราต้องมีสติกำหนดเอาไว้อย่าให้จิตถอนออกมาหมด ในตำราบอกว่าให้อยู่ในขั้นอุปจารสมาธิ แล้วน้อมไปสู่ปัญญาพิจารณาในสังขารตามความเป็นจริง

ถ้าไม่เคยฝึกปัญญามาก่อน จะมีปัญหามากทีเดียว จะนึกคิดอุปายมาพิจารณาในทางปัญญา จะคิดไม่ได้เลย เหมือนมีดมืดคิดอะไรไม่เป็นเรื่องเป็นราว มีแต่อยากให้ใจมีความสงบเป็นสมาธิอยู่เรื่อยไป ถ้าเป็นไปได้ อยากให้ท่านฝึกปัญญาในเวลาปกติ ให้เหมือนพวกปัญญาวิมุตติได้ทำกัน ถ้าฝึกคิดพิจารณาให้เป็นไปตามไตรลักษณ์อยู่บ่อยๆ ปัญญาก็จะค่อยคิดอะไรได้ในตัวมันเอง ไม่ต้องไปคอยให้ปัญญาเกิดจากสมาธิความสงบ เพราะปัญญาไม่ได้เกิดจากสมาธิความสงบแต่อย่างใด

ถึงได้อ่านจากตำรา หรือฟังครูอาจารย์พูดให้ฟังก็ตาม เป็นการตีความหมายในหมวดธรรมมาผิดแล้วเขียนเป็นตำรา

เอาไว้ คนรุ่นหลังเกิดมาก็จะเข้าใจผิดๆ นี่ไปยาวนานเลยทีเดียว จะไม่มีใครแก้ต้นตำราให้เป็นไปตามหลักเดิมของพระพุทธเจ้าเลย ไม่เพียงเท่านั้น ยังมีวิธีการแบบใหม่เกิดขึ้นหลายวิธีด้วยกัน ถึงจะอ้างอิงว่าปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธเจ้าก็ตาม แต่การตีความมาผิด ก็จะเป็นมิจฉาทิฎฐิความเห็นผิดตลอดไป ในยุคที่ปลายพระพุทธศาสนาข้างหน้าโน้น ถึงพระไตรปิฎกยังมีอยู่ แต่คนไม่อยากรู้ศึกษากัน ความรู้ในทางพระพุทธศาสนาจะมีน้อยคนที่เข้าใจ เพราะในยุคนั้นคนที่เสื่อมจากพระพุทธศาสนาจะเพิ่มขึ้น หัวใจจะถูกกระแสโลกเข้าครอบครอง ความเห็นความคิด ความต้องการจะเอนเอียงไปตามกระแสโลกเกือบทั้งหมดก็ว่าได้

วิปัสสนา หมายถึงการใช้ปัญญา

ในยุคนี้ผู้ปฏิบัติได้พูดถึงวิปัสสนากันอยู่มากทีเดียว เพราะวิปัสสนาเป็นศัพทธรรมในระดับสูง เป็นศัพทธรรมชั้นละเอียด คนที่พูดในศัพท์นี้เป็นการพูดด้วยความไม่เข้าใจ หรือพูดไปตามครูอาจารย์ของตัวเองมาพูด การพูดอย่างนี้เป็นวิธีตัดไม้ข่มนามในทำนองนั้น ผู้ที่ท่านมีความรู้ในวิปัสสนาดีท่านก็หัวเราะเท่านั้น คนที่ไม่เข้าใจก็มีความเชื่อไปตามความโง่เท่านั้น แต่ก็ไม่เป็นไร พูดตามความถนัดใจก็ได้ แต่ให้ระวังอย่าไปพูดกับผู้ที่ท่านเป็นนักปราชญ์ก็แล้วกัน

หลักการพูดในศัพท์ว่าวิปัสสนานั้น พูดกันจำเจอยู่มาก ทำสมาธิอย่างไรก็พูดว่าวิปัสสนากันทั้งสิ้น เช่น ไปนั่งวิปัสสนา เดินวิปัสสนา ส่วนหลักของวิปัสสนาอย่างแท้จริงกลับไม่เข้าใจ

เหมือนพูดไปแบบส่งเดชในทำนองนั้น หลักของวิปัสสนาที่แท้จริง นั้นไม่ใช่ นั่งสมาธิ ไม่ใช่เดินจงกรม ไม่ใช่จิตตั้งมั่น ไม่ใช่จิตมี ความสงบแต่อย่างใด

พื้นฐานของการเจริญในวิปัสสนานั้นเริ่มต้นจากสัมมาทิฏฐิ ปัญญาความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ การดำริพิจารณาในสังขารธรรม ที่ถูกต้องชอบธรรม เมื่อตั้งฐานแห่งความถูกต้องได้แล้ว ก็ใช้ ปัญญาพิจารณาเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในสังขารอย่างชัดเจน ที่เรียกว่า ญาณทัสสนะ รู้เห็นตามความเป็นจริงอย่างเปิดเผย จึงเป็นญาณรู้จากการเห็น คือปัญญาในระดับสูงขึ้นไป วิปัสสนา แปลว่าปัญญานั้นเอง แต่เป็นปัญญาอยู่ในขั้นละเอียด ปัญญาก็ มาจากความคิดความเห็นที่ถูกต้องในความเป็นจริง เมื่อปฏิบัติเข้า ทางของอริยมรรคได้แล้ว จึงให้ศัพท์เรียกว่า วิปัสสนา เป็นผู้ไม่ หลงในแนวทางปฏิบัติแต่อย่างใด จึงเรียกว่า “มัคคามัคคญาณ” เป็นผู้เข้าทางตรงได้แล้ว ทางตรงนี้จึงมีความละเอียดอ่อนมาก เมื่อถึงจุดนี้จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วิปัสสนาญาณ เป็นปัญญาขั้น ละเอียดสุด เป็นปัญญาที่เกิดต่อเนื่องกันมาจากการเห็น

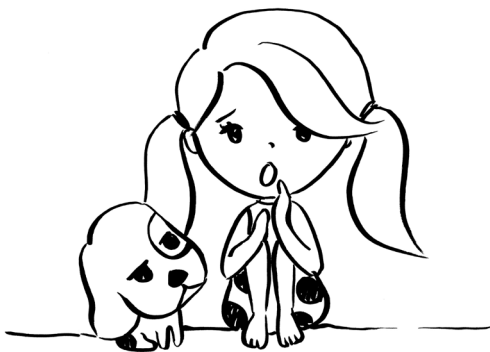
วิปัสสนาญาณ เมื่อได้เกิดขึ้นกับใครๆ แล้ว ท่านผู้นั้นจะได้ บรรลุธรรมขั้นใดขั้นหนึ่งในขณะนั้นทันที เพราะวิปัสสนาญาณ

เกิดขึ้นเพื่อประหารกิเลสตัณหาโดยเฉพาะ เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่ได้
 เลื่อมไปเหมือนกับการทำสมาธิทำฌานแต่อย่างใด ปัญญาใน
 ลักษณะอย่างนี้แหละที่ผู้ปฏิบัติต้องการให้เกิดขึ้น แต่ก็ไปเข้าใจ
 ว่าปัญญาในระดับนี้จะเกิดจากสมาธิความสงบ การมีความคิดเห็น
 เป็นอย่างนี้ไม่มีในสมัยครั้งพุทธกาลแต่อย่างใด ปัญญานี้จะเกิดขึ้น
 แก่ผู้มีความฉลาดรอบรู้ตามความเป็นจริงเท่านั้น ไม่ได้เกิดขึ้น
 จากการทำสมาธิความสงบแต่อย่างใด เพราะสมาธิทุกชั้นตอน
 เป็นเพียงองค์ประกอบ เป็นพลังสนับสนุนให้แก่ปัญญาเท่านั้น
 สมาธิไม่ทำให้ปัญญาเกิดขึ้นโดยตรง เป็นเพียงอุบายเสริมใน
 ทางอ้อมเท่านั้น

ในลักษณะของปัญญาอ่อนเกิดขึ้นจากสายปัญญา
 ความเห็นชอบเท่านั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากสมาธิความสงบตามที่
 เข้าใจกันแต่อย่างใด ในยุคนี้พูดกันในเรื่องปัญญาเกิดจากสมาธิ
 ความสงบนี้มาก อยากให้ท่านได้ไปศึกษาประวัติของพระอริยเจ้า
 ในสมัยครั้งพุทธกาลดูบ้าง มีทั้งพระและฆราวาสที่มีอยู่ในพระสูตร
 ท่านจะเข้าใจได้อย่างถูกต้อง และหายความงมงายในใจท่านด้วย

อย่าทำตัวเป็นกลุ่มกามาสูตกร เชื่อในสิ่งใดมีแต่ความเชื่อ
 ที่ผิดๆ งมงายไม่มีเหตุผลเป็นหลักประกันแต่อย่างใด ทำให้กุลบุตร

ลูกหลานเกิดมาสุดท้ายภายหลัง ก็จะถูกกันเกิดความเห็นผิด
เข้าใจผิดไปด้วย ในยุคนี้คนเชื่อตามครูอาจารย์เพียงอย่างเดียว
ครูอาจารย์องค์ที่เราให้ความเคารพเชื่อถือ ท่านพูดมาอย่างไร
มีแต่ปักใจเชื่อเพียงอย่างเดียว ถ้าครูอาจารย์เห็นผิด เราก็ผิด
ไปด้วย แทนที่จะเอาพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายใน
ครั้งพุทธกาลมาเป็นแบบฉบับ และเอาเยี่ยงอย่างจากท่านเหล่านั้น
มาเป็นครูอาจารย์ให้แก่พวกเรา ทำไมจึงเอาอย่างครูอาจารย์
เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่สังเกตดูความถูกต้องของพระพุทธเจ้าและ
พระอรหันต์ทั้งหลายเลย

คำสอนของพระพุทธเจ้ามี หลายหมวดหมู่

ผู้ปฏิบัติทั้งหลายได้ศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้ามาแล้ว ก็จริง แต่คำสอนของพระพุทธเจ้ามีหลายหมวดหมู่ด้วยกัน เราจะเลือกเอาหมวดธรรมนั้นมาปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาของเราได้นั้น ต้องเป็นผู้มีปัญญา จึงจะเลือกเอาหมวดธรรมนั้นๆ มาปฏิบัติให้ ถูกกับนิสัยตัวเองได้ เรียกว่าปฏิบัติเฉพาะทาง เช่น นิสัยเราเป็น อย่างนี้ ก็ต้องปฏิบัติให้ถูกกับนิสัยตัวเอง คนอื่นปฏิบัติด้วยวิธี อย่างนี้ ได้รับผลเป็นอย่างนี้ ก็ให้เป็นเรื่องของคนอื่นไป เราไม่ จำเป็นจะไปทำเหมือนเขา ให้ได้ผลเป็นเหมือนเขา เช่น การทำ สมาธิความสงบเขาทำได้ แต่เราทำสมาธิความสงบไม่ได้ เพราะ

นิสัยเราเป็นปัญญาวิมุตติ ทำสมาธิเพียงตั้งใจมั่นเท่านั้นก็พอ แล้ว
เริ่มต่อทางปัญญาได้เลย

พระพุทธเจ้าทรงแบ่งวิธีปฏิบัติไว้แล้วอย่างชัดเจน ในครั้ง
พุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ชี้แนะวิธีการปฏิบัติให้แก่
พุทธบริษัททั้งหลาย ผู้ปฏิบัติตามจึงได้รับผลอย่างรวดเร็ว แต่
ในยุคนี้ ถึงพระพุทธเจ้าไม่มี แต่พระองค์ทรงวางทิศทางอูบาย
การปฏิบัติไว้แล้วเป็นอย่างดี ไม่มีความขาดตกบกพร่องแต่
อย่างใด ในเมื่อศึกษาตีความหมายไม่เข้าใจ จึงได้วางตำแหน่ง
ของหมวดธรรมไม่ถูกกับหลักเดิม

เช่น สมาธิความตั้งใจมั่น อันเป็นหลักสำคัญที่จะนำมา
ประกอบกับปัญญา แต่ผู้ปฏิบัติก็ตัดทิ้งไปเสีย ไม่ได้นำเอาสมาธิ
ความตั้งใจมั่นมาเป็นหลักปฏิบัติเลย ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่จึงไม่รู้
ไม่เข้าใจในสมาธิความตั้งใจมั่นแต่อย่างใด แต่พากันไปทำสมาธิ
ความสงบกัน ผู้มีนิสัยปัญญาวิมุตติจะทำสมาธิความสงบไม่ได้
ก็พยายามทำ เพราะได้ฟังมาว่าเมื่อจิตเป็นสมาธิความสงบแล้ว
จะเกิดปัญญา นี่เองจึงทำให้คนเข้าใจผิดไปโดยไม่รู้ตัว เมื่อเขียน
เป็นตำราออกมามากเท่าไร จึงกลายเป็นกระแส ทำให้ผู้ปฏิบัติ
ได้มองในจุดเดียวคือสมาธิความสงบเท่านั้น และมีความเชื่อมั่น

อย่างฝังใจว่า ปัญญาต้องเกิดจากสมาธิความสงบเท่านั้น และ สอนกันเป็นอย่างมากทีเดียว

หากมีใครมารื้อฟื้นของเก่าที่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า สมาธิความตั้งใจมันมีความสำคัญที่นำมาประกอบกับปัญญา แต่ก็ไม่เชื่อตามของเก่าที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้แล้วอยู่นั่นเอง เมื่ออธิบายเรื่องปัญญาวิมุตติและเจโตวิมุตติก็นิ่งไม่เข้าใจ

ในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าประทานธรรมแก่ใคร ประทาน ด้วยความจำกั๊ด แต่ยุคนี้มีตำราได้อ่านกันมาก แต่ธรรมในตำราก็รวมกันเอาไว้ หรือพระที่เรียนจากตำรามาสแสดงธรรม ก็แสดงไป อย่างรวมๆ ในตำรามีอยู่ ผู้ปฏิบัติตามก็เลือกเอาหมวดธรรมที่ถูกกับจริตนิสัยของตัวเองไม่ได้ ในฐานะของตัวเองควรปฏิบัติธรรม ในระดับไหนก็ไม่เข้าใจ ถึงได้เรียนธรรมจากตำรามาก็ทำตาม แต่ก็หาจุดยืนในการปฏิบัติของตัวเองไม่ได้ ก็เพราะไม่เข้าใจใน ขั้นตอนในการปฏิบัติที่ถูกต้องตามวิธีทางเดิมที่พระพุทธเจ้าได้ ตรัสเอาไว้ ส่วนใหญ่จะไปเข้าใจในตำราเท่านั้น แต่ไม่เข้าใจใน การเริ่มต้นที่พระพุทธเจ้าทรงวางเอาไว้ ถึงจะมีความตั้งใจจริงใน การปฏิบัติอยู่ก็ตาม ถ้าแนวทางนั้นไม่ถูกต้อง เราก็จะได้รับผลผิด นั้นไปด้วย เรียกว่าตั้งใจจริงในสิ่งที่เป็แนวทางที่ผิด ถึงเราจะ

มีความเข้าใจว่าถูกอยู่ก็ตาม ความผิดก็ยังเป็นความผิดหา
ความถูกต้องไม่ได้เลย

พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสเป็นคำขาดเอาไว้ว่า สัมมาทิฐิ
ความเห็นถูก มิฉญาทิฐิ ความเห็นผิด จะเอาถูกเป็นผิด จะเอา
ผิดเป็นถูกนั้นไม่ได้ ต้องแยกออกจากกันให้ขาด แล้วเลือกเอา
ในสิ่งที่ถูกเพียงอย่างเดียว ผู้ที่เลือกเอาสิ่งที่ถูกได้ก็ต้องเข้าใจใน
ความผิดนั้นเป็นอย่างดี การปฏิบัติถ้าเลือกได้ในความถูกต้องแล้ว
ความก้าวหน้าในภาคปฏิบัติจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติจะ
เห็นผลที่เกิดขึ้น ก็มีความขยันหมั่นเพียร มีความเชื่อมั่นในตัวเองว่า
อุบายการปฏิบัตินี้ถูกกับจริตนิสัยตัวเอง ไม่มีการท้อถอยถอดใจ
ในการปฏิบัติแต่อย่างใด เมื่อมีความขยันหมั่นเพียรมากขึ้นเท่าไร
ใจก็มีกำลังอยากทำในความเพียรนั้นอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

เหมือนทำการค้าขาย ในครั้งแรกไม่เข้าใจในการค้า
จะมีการขาดทุนและมีกำไรอยู่บ้าง ให้ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา
แต่ก็ต้องรู้จักว่าขาดทุนเพราะอะไร มีกำไรเพราะเหตุใด ต้องมี
การปรับปรุงแก้ไขไปเรื่อยๆ ทีหลังจะไม่มีขาดทุนอีกต่อไป
นี่ฉันใด การปฏิบัติขั้นเริ่มต้นยังไม่เป็นมัชฌิมาเข้าทางสาย
กลางได้ มีทั้งผิดและถูกปะปนกันไป ต้องมีปัญญาความเข้าใจ

ว่าผิดเพราะเหตุใด ถูกเพราะเหตุใด ทีหลังจะไม่ให้ผิดอีก จะวางวิธีแก้ไขอย่างไร ถ้าถูกแล้วมีอุบายวิธีอย่างไรเพื่อเสริมความถูกนั้นให้มีความถูกยิ่งๆ ขึ้นไป ถ้าผู้ปฏิบัติไม่มีปัญญา รอบรู้ในความผิดถูกของตัวเอง นั่นคือปฏิบัติไม่ไปถึงไหนเลย ผิดก็ไม่รู้ ถูกก็ไม่รู้ ผลที่ออกมาก็ไม่รู้จักผิดไม่รู้จักถูก ถ้าเป็นอย่างนี้มีใช่เป็นแนวทางของพระพุทธเจ้าเลย

แนวทางของพระพุทธเจ้าต้องฝึกสติปัญญา ฝึกความฉลาด รอบรู้ให้เกิดให้มีแก้ไขเราเอง เพราะตามปกติแล้วใจย่อมตกลงไปฝ่ายต่ำของกิเลสตัณหาเรื่อยมา ฉะนั้น ต้องฝึกสติปัญญา ขึ้นมาเพื่อฉุดลากใจให้พ้นจากที่ต่ำขึ้นมาให้ได้ มิใช่จะปล่อยไปตามยถากรรมดังที่เคยเป็นมา ต้องฝึกสติปัญญามาอบรมใจ สอนใจให้รู้เห็นตามความเป็นจริงอยู่เสมอ แต่ก่อนมาใจตกอยู่ในความปกครองของกิเลสตัณหาตลอด ถูกสังขารการปรุงแต่ง ในสมมติโลกหลอกอยู่ตลอดมา เพราะตามปกติใจมีความฉลาด ฝังอยู่ในส่วนลึกอยู่แล้ว แต่ก็ถูกกิเลสตัณหาเข้าครอบงำมายาวนาน ถ้ามีสติปัญญาเอาธรรมเข้าไปสะกิดใจเมื่อไร ใจก็จะเกิดความตื่นรู้ตัวในเมื่อนั้น ถ้าไม่ใช้สติปัญญาเข้าแก้ไข ใจก็จะหลงอยู่กับหมู่กิเลสตัณหาตลอดไป ถ้าสติปัญญาเรามีน้อย ก็ไม่สามารถผ่านด่าน

ของสังขารและผ่านด่านกิเลสค้นหาเข้าไปหาใจได้ แต่วันคืนสังขารการปรุงแต่งสมมติจะหลอกให้ใจได้เกิดความเห็นผิด ความเข้าใจผิด เป็นมิจฉาทิฎฐิอยู่ตลอดเวลา

ใจจะหลงผิดไม่รู้ตามความเป็นจริง ก็เพราะความคิดในสังขารการปรุงแต่งนั่นเอง ใจจะมีความฉลาดรอบรู้ตามความเป็นจริงได้ ก็เพราะความคิดทางสติปัญญานี้เช่นกัน ฉะนั้น ความคิดจึงเป็นดาบสองคม ความคิดนี้ถ้ากิเลสสังขารยึดเอาเป็นเครื่องมือได้ เราจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบตลอดไป ถ้าฝ่ายสติปัญญายึดเอาความคิดนี้กลับมาได้ จะเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

เหมือนกับแก้อื้อ โต้ะทำงาน และสมุดปากกา มีชุดเดียว แต่ผู้ทำงานมีสองคน

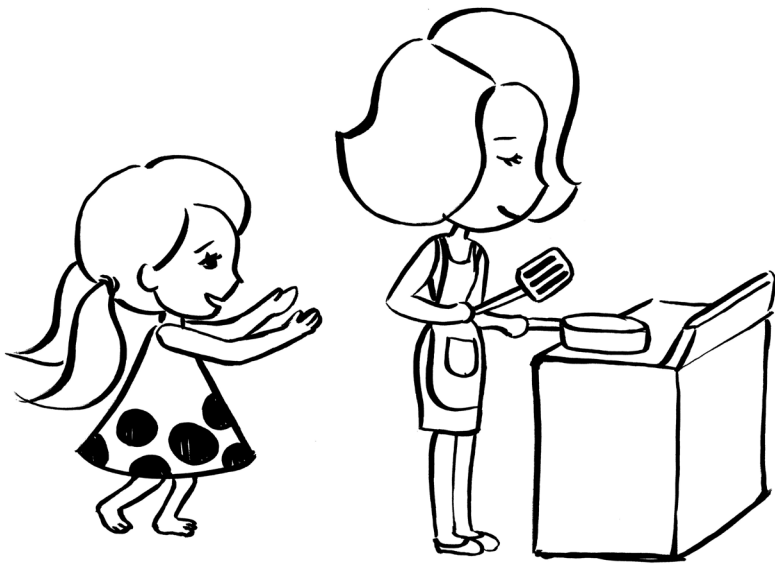
(๑) ความคิดของสังขารการปรุงแต่ง

(๒) ความคิดทางสติปัญญา

ถ้าความคิดฝ่ายสังขารนั่งทำงาน ก็เขียนไปตามภาษาในทางโลกเพื่อมาหลอกใจให้เกิดความลุ่มหลง ถ้าฝ่ายความคิดทางสติปัญญาเข้านั่งทำงาน ก็เขียนในเรื่องสัจธรรมตามความเป็นจริงออกมาอย่างเปิดเผย นี่ฉันทใจได้ถูกกำหนดรับฟัง

คำอบรมของสังฆารการปรุ่่งแต่งในสมมติโลกตลอดมา เมื่อไรสติปัญญาจะได้บรรยายความจริงให้ใจได้รับรู้ข่าวสารตามความเป็นจริงในสังขธรรมบ้าง

ตั้งคำบาลีว่า “จิตตํ ทนตํ สุขาวหํ ปัญญาที่ตีเท่า่นั้นจึงจะอบรมจิตให้เกิดความฉลาดรอบรู้ตามความเป็นจริงขึ้นมา” ที่เรียกว่ามีปัญญาอบรมใจสอนใจนั่นเอง มิใช่ว่าทำสมาธิอบรมใจสอนใจแต่อย่างใด อบรมหมายถึงการใช้ปัญญานำสังขธรรมความเป็นจริงมาแจกแจงให้เป็นไปในไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อยู่ตลอดเวลา เมื่อใจมาเข้าใจความเป็นจริงอย่างนี้ ก็จะมีการถอนตัวออกจากความยึดมั่นถือมั่นในสัพพสังขารทั้งหลาย เหมือนการอบรมในทางโลก มีฝ่ายหนึ่งให้การอบรมและมีอีกฝ่ายหนึ่งรับฟังการอบรม ถ้าอบรมไม่มีผู้ฟัง หรือมีผู้ฟังแต่ไม่มีผู้อบรม จะไม่มีประโยชน์อะไรเลย หรือเหมือนการสอนเด็ก ถ้าเด็กนอนหลับหรือเด็กไปอยู่ในที่อื่น เด็กก็จะไม่รู้ในการอบรมแต่อย่างใด ถ้าเด็กอยู่ที่นั่นและตั้งใจฟังการอบรม จึงจะได้ผลนี้ฉันทิ ปัญญาอบรมใจสอนใจก็เป็นในลักษณะฉันทัน

บทส่งท้าย

หนังสือ “สัมมาศรัทธา” ที่ท่านอ่านอยู่ในขณะนี้ เป็นอุบายวิธีภาคปฏิบัติเน้นหนักในทางสติปัญญาเป็นหลักสำคัญ ถ้าสติปัญญาไม่มี หรือมีแต่ไม่เกิดความฉลาดรอบรู้ ก็ยากที่จะปฏิบัติให้ถึงซึ่งมรรคผลนิพพานได้ จะไม่เกิดความชอบธรรมในทางปฏิบัติแต่อย่างใด จะทำให้ความเชื่อถือนำไปในทางที่ผิดได้ ความหมายในคำว่าศรัทธาก็คือความเชื่อ ความเชื่อนี้จะมีความเชื่อผิดเชื่อถูกก็ได้ การเชื่อผิดเชื่อถูกมาจากความเห็นผิดเห็นถูกนั่นเอง

ฉะนั้น จึงวางความเห็นถูกเป็นฐานรองรับในความเชื่อนี้ให้ได้ก่อน จะเชื่ออะไรลงไปต้องใช้เหตุผลมาเป็นตัวตัดสินชี้ขาด จึงเรียกว่า ศรัทธาญาณสัมปยุต พิจารณาด้วยปัญญาพร้อมด้วย

เหตุผลให้ถูกต้องชัดเจนก่อน แล้วจึงเชื่อในภายหลัง อย่าฟังเชื่อในคำบอกกล่าวเล่าลือเพียงอย่างเดียว ให้ฝึกปัญญาเราไว้เพื่อการลั่นกรองในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น **อย่าฝึกตัวเป็นคนเชื่อง่ายในสิ่งที่เรายังไม่รู้ไม่เห็น**

ตัวอย่าง มีภิกษุกลุ่มหนึ่งไปฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า แล้วออกธุดงค์ไปในที่ต่างๆ ในขณะนั้นได้ไปพบท่านพระสารีบุตร ก็เล่าธรรมที่ได้ฟังจากพระพุทธเจ้าให้พระสารีบุตรฟัง แล้วถามพระสารีบุตรว่า “ธรรมที่เล่ามาทั้งหมดนี้ พระสารีบุตรเชื่อไหม” พระสารีบุตรตอบว่า “ไม่เชื่อ” ท่านเหล่านั้นแสดงความไม่พอใจ จึงไปกราบทูลแก่พระพุทธเจ้าในเรื่องนี้ พระองค์ให้ไปตามพระสารีบุตร มาสอบถามว่า “เราตถาคตแสดงธรรมอย่างนี้ๆ พระสารีบุตรเชื่อหรือไม่เชื่อ” พระสารีบุตรตอบว่า “ไม่เชื่อพระเจ้าข้า” “เหตุใดจึงไม่เชื่อเราตถาคต” พระสารีบุตรกราบทูลว่า “ธรรมหมวดนั้น ข้าพระองค์ยังไม่ได้พิจารณาเห็นด้วยตนเองพระเจ้าข้า ธรรมใดเมื่อข้าพระองค์ได้พิจารณาเห็นด้วยปัญญาแล้ว ข้าพระองค์จึงจะเชื่อภายหลัง พระเจ้าข้า”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ลูกเราตถาคตต้องเป็นอย่างนี้ ไม่เชื่ออะไรโดยง่าย” ถ้าพวกเราได้ฟังอย่างนี้ พอที่จะนำมาเป็น

แบบอย่างด้วย อย่าไปเชื่ออะไรที่ขาดจากเหตุผล หรือจะเชื่อต่อบุคคลที่เป็นครูอาจารย์ก็ดี ต้องพิจารณาก่อนจึงเชื่อในภายหลัง แม้ธรรมะที่ครูอาจารย์สอนแก่พวกเราก็ตาม ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้เห็นในเหตุผลก่อนจึงตัดสินใจเชื่อภายหลัง เพราะพุทธศาสนาไม่สอนให้คนเกิดความมกมายเชื่อเพียงอย่างเดียว เป็นศาสนาเดียวในโลกที่สอนให้คนได้ศึกษา เอามาวิจารณ์ในที่มาที่ไปของพระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่ เพราะเป็นศาสนาที่จริง ทนต่อการพิสูจน์ได้ทุกกาลเวลา

ฉะนั้น พวกเราเป็นชาวพุทธ ควรได้ศึกษาในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ดี ให้เกิดมีความรู้เห็นในหมวดธรรมนั้นๆ อย่างถูกต้อง และมีความเชื่อมั่นว่า สัมมาทิฏฐิปัญญาความเห็นชอบนี้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ธรรมะหมวดอื่นมีจำนวนมากก็ตาม ก็ออกจากสัมมาทิฏฐิปัญญาความเห็นชอบเพียงอย่างเดียวนี้ ทั้งนั้น ดังพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บรรดา รอยเท้าสัตว์ทั้งหลายย่อมมารวมลงในรอยเท้าช้างแห่งเดียว นี้ฉันใด ภิกษุทั้งหลาย ธรรมของเราตถาคตที่สอนให้พุทธบริษัท เข้าถึงมรรคผลนิพพาน ก็เริ่มต้นจากสัมมาทิฏฐิ ปัญญาความเห็นชอบนี้ทั้งนั้น”

ถ้าพวกเราเข้าใจในจุดเริ่มต้นอย่างนี้แล้ว พวกเราทั้งหลายก็ควรปฏิบัติตามนี้ ถ้าเริ่มต้นมีความเห็นชอบเป็นหลักยืนตัวได้แล้ว ก็จะเป็นเหตุปัจจัยเชื่อมโยงไปถึงหมวดธรรมหมวดอื่นๆ ทั้งหมด จะเป็นหมวดของศีลหรือหมวดของสมาธิ ก็จะเป็นสัมมาทิฏฐิ ความเห็นที่ถูกต้องชอบธรรมด้วยกันทั้งนั้น ปฏิบัติในทางปัญญา ความเห็นชอบนี้เป็นหลักวิธีที่ตรงต่อวิปัสสนา วิปัสสนาญาณ จนถึงมรรคผลนิพพานเป็นวาระสุดท้าย พระพุทธเจ้าจึงให้ความสำคัญในหลักปัญญาความเห็นชอบนี้อย่างชัดเจน

แม้พระสาวกทั้งหลายที่เข้าถึงมรรคผลนิพพานได้ ก็ปฏิบัติในลักษณะอย่างนี้ทั้งนั้น ในยุคปัจจุบันจะสอนและปฏิบัติสมาธิ ก่อนปัญญา ก็ปล่อยให้ทำกันไปเอง เป็นในลักษณะว่าตัวใครตัวมัน แต่พวกเราควรเอาเยี่ยงอย่างของพระพุทธเจ้าที่ตรัสเอาไว้ให้เข้าใจ ในตัวเองว่า ถ้าเราเป็นนิสัยปัญญาวิมุตติ จะไปทำสมาธิให้จิตมีความสงบนั้นทำได้ยาก เราต้องมาใช้วิธีการปฏิบัติตามนิสัยปัญญาวิมุตติของเรา การปฏิบัติจึงจะได้รับผล หากเราได้บำเพ็ญบารมีมาแล้ว ก็จะได้บรรลุดุริยธรรมเป็นพระอรียเจ้าในชาตินี้อย่างแน่นอน

หรือหากท่านมีความสงสัยไม่เข้าใจในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนมีความยินดีที่จะให้ความกระจ่างเพิ่มเติม หากปฏิบัติตามแนวทาง

เดิมของพระพุทธเจ้าแล้ว จะไม่มีการรบกวนสับสนแต่อย่างใด
 ข้อสำคัญให้เข้าใจในหลักเดิมของพระพุทธเจ้าเท่านั้น แต่หลายคน
 ก็พูดว่าปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธเจ้าทั้งนั้น แต่เวลาปฏิบัติ
 จริงไม่เป็นไปตามคำพูดนั้นเลย มีแต่ปฏิบัติตามเยี่ยงอย่างของ
 พวกดาบสฤๅษีกันทั้งนั้น เมื่อปฏิบัติตามแบบอย่างพวกฤๅษี
 แต่มีความต้องการมรรคผลนิพพาน ก็เป็นไปไม่ได้ เพราะคนละ
 เส้นทางกัน ทุกยุคทุกสมัยไม่มีดาบสฤๅษีได้บรรลุธรรมเป็น
 พระอรหันต์เลย ในครั้งพุทธกาลหรือในยุคปัจจุบัน ถ้าปฏิบัติแบบ
 ฤๅษี จะไม่มีใครได้บรรลุธรรมในชาตินี้แต่อย่างใด

ถ้าหากเป็นอุบายในการสร้างบารมีเพื่อเป็นไปในภพชาติหน้า
 เมื่อเกิดมาใหม่ต้องได้เกิดมาในยุคพระพุทธเจ้าทรงพระชนม์อยู่
 เท่านั้น จึงจะผ่านจากความหลงในสมาธิความสงบ ผ่านรูปฌาน
 อรูปฌาน บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ได้ ในยุคนี้สมมติว่ามี
 พระพุทธเจ้าอุบัติเกิดขึ้น จะมีผู้ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์
 มากมาย ก็เพราะความตั้งใจในกลุ่มปฏิบัติมีอยู่มาก ทุกคนมี
 ความสนใจอยากได้อะไรถึงพระนิพพานกันทั้งนั้น

หากมีคำถามว่าในยุคนี้มีพระอรหันต์หรือไม่ ก็ตอบว่ามี
 แต่เป็นจำนวนน้อยนับเป็นเปอร์เซ็นต์ไม่ได้เลย ก็เพราะผู้ตีความ

ในธรรมที่ถูกต้องตามคำสอนเดิมของพระพุทธเจ้ามีน้อย และเป็นผู้ที่จริงจังก็มีน้อย จึงมีพระอริยเจ้าเกิดขึ้นน้อย มีเหตุที่จะได้บรรลุธรรม ๓ ประการ คือ

๑. สัมมาทิฐิ มีความเห็นว่าหลักปฏิบัตินี้ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

๒. ปุพเพตปฺปญฺจตา เป็นผู้ได้บำเพ็ญบารมีมาแล้วในชาติก่อน

๓. สัมมาวายามะ มีความเพียรต่อเนื่องกันอยู่เสมอ

ถ้าเหตุทั้งสามนี้มีความสมดุลกันเมื่อไร ผู้นั้นก็จะได้บรรลุธรรมขั้นใดขั้นหนึ่งในชาตินี้ ถ้าได้บรรลุธรรมในขณะใดจะรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องไปถามใครๆ ทั้งสิ้น เหมือนเราเทน้ำออกจากแก้ว จะเทออกมาก ออกน้อย หรือเทออกหมด เราก็ต้องรู้ได้ด้วยตนเอง นี่ฉันใด ผู้บรรลุธรรมในระดับใดก็รู้ได้ด้วยตัวเองทั้งนั้น

ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมต้องศึกษาในหมวดธรรมให้เข้าใจธรรมหมวดใดที่พระพุทธเจ้าสรรเสริญให้ปฏิบัติ เราก็นำธรรมหมวดนั้นมาปฏิบัติ ธรรมใดที่พระพุทธเจ้าให้เราละ เราก็ต้องละ ถ้าไม่เข้าใจในธรรมสองหมวดนี้ การปฏิบัติจะเกิดความสับสน

และเกิดความสงสัยในหมวดธรรมว่าอะไรผิดอะไรถูก อาจจะเอาผิดเป็นถูก เอาถูกเป็นผิดไปได้ ธรรมใดที่เป็นมิจฉา ธรรมใดที่เป็นสัมมา ต้องมีปัญญารอบรู้ทั้งสองอย่าง เมื่อนำธรรมมาปฏิบัติ ก็เลือกเอาฝ่ายถูกอย่างเดียว ความไม่ถูกก็ละไป อย่าให้มีภายในใจเราเลย

จึงเรียกว่า ธัมมวิจยะ มีปัญญาเลือกเฟ้นในหมวดธรรม นำมาประกอบในการปฏิบัติให้ถูกกับนิสัยของตน และให้ถูกกับปัญญาของตน ปัญญาเกี่ยวกับสิ่งภายนอก ปัญญาที่เกิดขึ้นจากภายใน ต้องเข้าใจในปัญหานั้นๆ ให้ชัดเจน การนำหมวดธรรมมาแก้ปัญหานั้นแก้ได้ง่าย งานใดที่เราเข้าใจดีแล้วและรู้จักวิธีในการทำงานได้อย่างถูกต้อง รับรองได้ว่างานนั้นจะสำเร็จเสร็จสิ้นไปในไม่ช้า

อย่าเอาความรู้ในตำรามาก่อให้เป็นอัตรตา ให้ใช้ความรู้ในตำรามากำจัดตัวอัตรตาให้ได้ พยายามฝึกตัวเองเป็นผู้อ่อนน้อม ถ่อมตน ฝึกตนให้แพ้บุคคลอื่นอยู่เสมอ ถ้าหวังเอาชนะคนอื่นด้วยวิธีใดก็ตาม นั้นหมายถึงผู้กำลังจะแพ้แก่อัตรตาตัวเอง ถ้ายอมแพ้แก่คนอื่นเป็นนิสัย เรียกได้ว่าผู้ชนะอัตรตาตัวเอง ถ้าคนไม่มีอัตรตา จะอยู่ในสังคมโดยอ้อมมีความสุขในสังคมนั้น เพื่อนๆ ให้ความนับถือ

และเป็นที่รักของคนทั่วไป อยู่ที่ไหนมีเพื่อนไวใจ เมื่อจากไปเพื่อนจะคิดถึง มีงานอะไรเพื่อนพอใจให้ความช่วยเหลือ คนไม่มีอัตตาไม่ก่อภาระให้แก่คนอื่นเขา ไปอยู่ในที่ไหน ตัวเองก็มีความสุข ผู้อื่นก็ได้รับความสุขไปด้วย คนไม่มีอัตตาอยู่ด้วยกัน นั่นคือกัลยาณมิตรที่เราต้องการ ถ้าคนมีอัตตาอยู่ร่วมกัน อีกไม่นานจะแตกความสามัคคี ไม่มีความสุขในหมู่คณะนั้นเลย ผู้มีความรู้แต่ไม่มีปัญญา จะรักษาตัวเองไม่ได้เลย

การปฏิบัติก็คือมีอุบายกำจัดตัวอัตตาให้หมดไปจากใจให้ได้ อย่าให้ความรู้ฟูขึ้นที่ใจจนลืมนตัว อัตตาไม่มีคำว่ากลัวต่อสิ่งใดๆ จึงมีปัญหาเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ อัตตาจึงเป็นที่อาศัย เป็นบ่อเกิดของกิเลสตัณหาทั้งปวง โมหะ อวิชชา ย่อมเกิดขึ้นจากอัตตานี้ทั้งนั้น ผู้ปฏิบัติต้องกำจัดตัวอัตตาให้หมดไปจากใจให้ได้

คำว่าตนมีอยู่ ๒ ประเภท

(๑) ตนในรูป

(๒) ตนในนาม

ส่วนตนในนามรู้เห็นได้ยากเพราะเป็นชั้นละเอียด ก็ต้องมีปัญญาชั้นละเอียดมาพิจารณาจึงจะรู้เห็นได้ ส่วนมากผู้ปฏิบัติ

พากันเข้าใจผิดไปว่าเรารู้ตนในนามได้ดี ที่จริงแล้วหารู้ไม่ นั่นเป็นเพียงอ่านไปตามตำราจามาพูดกันเล่นเท่านั้น หรือรู้ตนในนามเพียงสัญญาเท่านั้น หากเป็นปัญญาไม่ เพราะในยุคนี้ไม่มีใครอยากจะฝึกทางปัญญา ก็เพราะว่าเอาความรู้ในตำรามาปิดบังปัญญาดตัวเอง ก็พากันหลงอยู่ในชั้นสัญญาเท่านั้น

ตนในรูปที่เป็นของหยาบ สามารถมองเห็นได้ทางตาเนื้อว่ามีลักษณะมีสัณฐานเป็นอย่างไร ก็เพียงรู้เห็นตามอาการของธาตุสี่เท่านั้น เมื่ออ่านจำไปตามตำรา ก็พอรู้ได้ว่าธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ก็พอเข้าใจ เพราะตำราบอกไว้อย่างนั้น นี่ก็เพียงรู้เห็นตนในรูปไปตามตำราเช่นกัน เมื่อรู้ไปตามสัญญาแล้วเอามาพิจารณาเทียบเคียงในอาการ ก็รู้กันเพียงภาพของธาตุสี่เท่านั้น การเห็นอย่างนี้ก็เหมือนกันกับกล้องถ่ายรูป เมื่อล้างฟิล์มออกมาดู ก็เหมือนรูปตัวเรา รูปตัวจริงที่ให้ถ่ายกับรูปถ่ายออกมา ก็เหมือนกัน

ถ้ารู้ในธาตุสี่เพียงจำมาตามอาการเท่านั้น ยังไม่ปัญญารู้เห็นแต่อย่างใด เป็นเพียงรู้เห็นไปตามสัญญาเท่านั้น จะไม่ทำให้เกิดความสลดสังเวชใจขึ้นได้ จึงไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางความเห็นในส่วนลึกของใจ การพิจารณาไปก็ไม่ทำให้เกิด

ความแยกกายหายสงสัย ถึงจะพิจารณาถูกต้องเป็นธรรมอยู่ก็ตาม แต่ก็ถูกไปตามชื่อของธรรมเท่านั้น ส่วนตัวธรรมจริงๆ จะไม่รู้ไม่เห็นได้

การจะรู้เห็นในธรรมตัวจริงได้เนื่องจากสติปัญญาพาให้รู้เห็น การพิจารณาให้เป็นไปในอนิจจัง ความไม่เที่ยง ก็เป็นเพียงรู้เห็นไปตามสัญญา การพิจารณาในทุกขัง ความอดทนอยู่ได้ยาก ก็เข้าใจไปตามอาการแห่งความทุกข์เท่านั้น เพราะความทุกข์ที่ปรากฏอยู่นี้เป็นผลที่เกิดจากความรู้สึกว่าเป็นทุกข์เท่านั้น ส่วนเหตุให้เกิดทุกข์นั้นต้องมีปัญญาที่ฉลาดละเอียดแหลมลึก จึงจะรู้เห็นในเหตุให้เกิดทุกข์ได้

เมื่อมารู้เห็นในเหตุให้เกิดทุกข์ได้ด้วยญาณทัสสนะชั้นละเอียดได้ ก็จะเข้าใจในวิธีแก้ปัญหานั้นต้นเหตุแห่งทุกข์ได้ ไม่ใช่เป็นของยุ่งยากแต่อย่างใด งานใดที่ไม่เข้าใจไม่รู้เห็นตามความเป็นจริง งานนั้นจะเป็นของยุ่งยากเป็นธรรมดา ถ้าเข้าใจในปัญหาและต้นเหตุของปัญหาได้ดีแล้ว การแก้ปัญหาก็ไม่มีคำว่ายุ่งยากแต่อย่างใด

ประการต่อไปที่คนเราเข้าใจว่าเป็นธรรมดา นั้นเรียกว่าของของตนที่ทุกคนมีอยู่ นี้ก็เป็นเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เราเป็นทุกข์

เพราะของของตนจะเป็นผลออกมาเป็นความโลภ เรียกว่าอยาก
เกินความพอดี มีเท่านั้นแล้วไม่พอ อยากได้มากกว่านี้ นี้เรียกว่า
วัตถุสมบัตินั้นเป็นของนอกกายนอกใจ แต่ก็เอาสิ่งเหล่านี้มา
ทับถมกายทับถมใจให้เกิดความทุกข์อยู่ตลอดเวลา ที่พากัน
เข้าใจว่ามีความสุข แต่ก็มีความสุขเหมือนกินยาพิษที่เคลือบ
ด้วยน้ำตาล เมื่อแต่ละลิ้นในครั้งแรกก็เป็นรสหวาน อีกไม่นาน
ยาพิษจะออกฤทธิ์ทำให้เกิดเป็นทุกข์ขึ้นมาได้

ถ้ามาเข้าใจในผลประโยชน์ในวัตถุสมบัติ มีปัญญาครอบรู้
ในการใช้วัตถุสมบัติ ความเป็นทุกข์ก็จะไม่เกิดขึ้นกับตัวเรา
แต่อย่างใด เพราะมีความเข้าใจที่ไปที่มาของวัตถุสมบัติอยู่แล้ว
จากนี้ไปให้เรามาทำความเข้าใจในวัตถุสมบัติว่า ทั้งหมดนี้เป็น
เพียงวัตถุธาตุอันมีอยู่ในโลกนี้

แม้ธาตุสี่เราก็เป็นก้อนธาตุที่เกิดขึ้นในโลกนี้เช่นกัน เมื่อ
ธาตุภายในต้องการธาตุภายนอกเข้ามาจนเจือให้มีชีวิตเราอยู่ได้
ก็ให้เข้าใจว่าธาตุภายในและธาตุภายนอกอาศัยกันอยู่ชั่วขณะ
ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น อีกไม่กี่วันธาตุภายในก็รับธาตุภายนอก ก็เอา
มาบำรุงรักษากันอีกต่อไปไม่ได้ เพราะอายุขัยของธาตุภายในมัน
มีเวลาจำกัด เมื่อธาตุภายในมีความแก่แล้ว ความต้องการในธาตุ

ภายนอกก็ลดลง เหมือนต้นไม้แก่แล้ว จะเอาปุ๋ยเอาน้ำไปใส่ให้คงอยู่ตลอดไปนั้นไม่ได้ ร่างกายนี้ก็เช่นกัน มันจะเป็นไปตามหน้าที่ของตัวมันเอง จะเอาอาหารอย่างดีมาบำรุงรักษาให้ร่างกายนี้อยู่ตลอดไปนั้นไม่ได้ จะเอาเงินทองกองสมบัติมหาศาลมานอนทับ เอามาล้อมร่างกายนี้อยู่ ก็จะไม่ทำให้ร่างกายหนุ่มแน่นกลับมาได้ ในร่างกายทุกส่วนก็จะร่วงโรยไปตามเหตุปัจจัยในตัวมันเอง

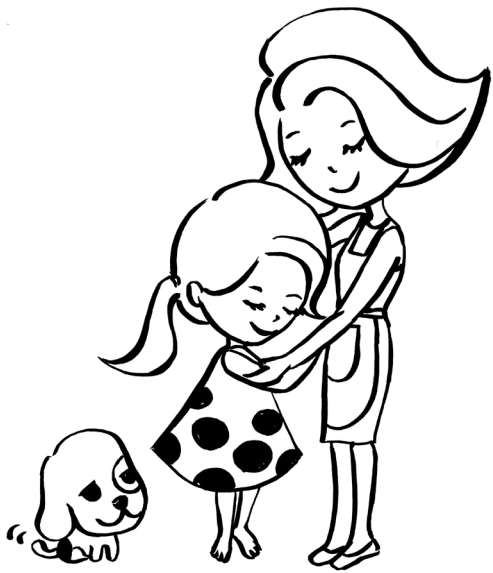
หากเมื่อชีวิตได้สิ้นสุดลงเมื่อไร ความเข้าใจว่าสมบัติทั้งหลายนี้เป็นของของเราก็เป็นโมฆะไป จะเอาสมบัติของโลกติดตัวไปนิตเดียวก็เอาไปไม่ได้ แม้แต่ร่างกายที่เราเคยหวงแหนมาก่อนว่าเป็นร่างกายเราอยู่ก็ตาม ถึงวันนั้นก็ทิ้งไว้กับโลกนี้ทั้งหมด ธาตุภายในคือธาตุสี่ก็เนาเปื่อยทับถมกันอยู่ในโลกนี้ด้วยกัน ทรัพย์สมบัติอันเป็นภายนอกก็ตกทอดไปให้ลูกหลานสืบทอดกันไป แม้แต่ลูกหลานก็เพียงนำมาอาศัยให้ความสะดวกแก่ชีวิตไปวันๆ เท่านั้น อีกไม่กี่วันลูกหลานก็ต้องพลัดพรากจากสมบัตินี้ไปเช่นกัน

ฉะนั้น ธาตุภายใน คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ก็คงอยู่ตลอดไปไม่ได้ ธาตุภายนอกคือวัตถุสมบัติทั้งหลาย

จะได้ใช้กันได้เฉพาะอยู่ในโลกนี้เท่านั้น อีกไม่กี่วันก็จากกันไป
จึงไม่มีใครในโลกนี้เป็นเจ้าของสมบัติของโลกนี้ตลอดไปได้

ให้เราเราใช้ปัญญาพิจารณาอยู่บ่อยๆ ให้ใจได้รับรู้
ข้อมูลที่เป็นจริงจากปัญญาอยู่เสมอ อีกไม่นานใจก็จะมีการ
เปลี่ยนแปลงในความเห็นที่ถูกต้อง นี่เรียกว่าปัญญาอบรมใจ
สอนใจ เพื่อให้เกิดความเห็นเสียใหม่ ในอดีตที่ผ่านมาจนถึง
ชาติปัจจุบัน ใจเรามีความเห็นผิดมาตลอด ที่เรียกว่ามิจฉาทิฎฐิ
ความเห็นผิดก็เพราะความเข้าใจผิดนั่นเอง

ฉะนั้น จึงฝึกสติปัญญาเข้ามาแก้ไขความเห็นผิดนี้ให้หมด
ไปจากใจ ระวังอย่าให้สังขารการปรุงแต่งในสมมติทั้งหลาย
เข้ามาหลอกใจอีกต่อไป ให้ใช้ปัญญาฝึกใจในการปฏิเสธอยู่
เป็นนิจ พยายามทำจิตไม่ให้ความยึดติดอยู่กับทรัพย์สมบัติ
อะไรทั้งสิ้น เมื่อใจจริงเห็นจริงกับปัญญาเมื่อไร ในเมื่อนั้นใจ
จะปล่อยวางจากความเห็นผิด ความหลงผิด ในวัตถุธสมมติโลก
นี้ทันที นี่เรียกว่าปัญญาเกิด ก็คือเกิดความเห็นที่ถูกต้องที่
เรียกว่าสัมมาทิฎฐิ ปัญญาความเห็นชอบนั่นเอง จากนั้นไปขอ
ให้ผู้ปฏิบัติทั้งหลายใช้ปัญญาพิจารณาให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริง
ในสัจธรรมตามความเป็นจริงด้วยเทอญ

สัมมาศรัทธา

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ

หนังสือเล่มนี้เป็นมรดกธรรมที่พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ อดีตเจ้าอาวาส วัดป่าบ้านค้อ เขียนขึ้นและจัดพิมพ์เป็นหนังสือครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเผยแพร่แนวคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้า ซึ่งมุ่งเน้น การสร้างสัมมาทิฐิ ปัญญาความเห็นชอบ ให้เกิดขึ้นที่ใจ สำหรับผู้ที่ปรารถนา ความสุขในชีวิต ตลอดจนผู้ที่มุ่งหวังมรรคผลนิพพาน

วันที่พิมพ์ : ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗

จำนวนพิมพ์ : ๗,๕๐๐ เล่ม

ISBN : ๙๗๘-๖๑๖-๙๑๙๔๑-๓-๒

ผู้จัดพิมพ์ : KPYUSA-THAILAND

ภาพปก : ธนวัฒน์ พิษณุวงศ์

ภาพประกอบ : รุ่งกมล กรรเจียกพงษ์

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามพิมพ์จำหน่าย คัดลอก และพิมพ์ซ้ำเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่ ทางสื่อทุกชนิดโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้สนใจกรุณาติดต่อ

วัดซานฟรานซิสโก 2645 Lincoln Way, San Francisco, CA 94122

โทร. ๑-๔๑๕-๗๕๓-๐๘๕๗ • watsanfran.org • watsanfran@yahoo.com

วัดป่าบ้านค้อ หมู่ ๗ ต.เขื่อน้ำ อ.บ้านฝ่อ จ.อุดรธานี ๔๑๑๖๐

โทร. ๐๘๙-๔๑๖-๗๘๒๕ • watpabankoh.com • watpabankoh@gmail.com

ผู้สนใจอ่านหนังสือธรรมะและฟังบันทึกเสียงธรรมเทศนา
ของพระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ สามารถดาวน์โหลดได้ที่

watpabankoh.com

kpyusa.org

luangporthoon.net

ผู้ใดมีความประสงค์จะสมทบทุนในการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะ
กรุณาติดต่อ กองทุน KPYUSA-Thailand
โทร. 088-897-6431 หรือ kpyusa.thailand@gmail.com

บัญชีออมทรัพย์ ธนาคารไทยพาณิชย์
สาขาเทสโก้โลตัสหลักสี่
ชื่อบัญชี โสรัตยา สุริย์จามร
เลขที่ 282-224501-6